

PODOBY UDRŽATEĽNOSTI DOM ŽIVENY V MARTINE

DECEMBER /2025

PODOBY UDRŽATELNOSTI

DOM ŽIVENY V MARTINE

AUTORSKÝ KOLEKTÍV:

FILIP BRÁNICKÝ - ZUZANA NÁDASKÁ - RADKA SEMANCOVÁ- MICHAL KÁZIK

VYDANÉ VO VYDAVATEĽSTVE

AKADEMICKÉ NAKLADATEĽSTVÍ CERM®, S.R.O., PURKYŇOVA 95A, 612 00 BRNO

2025, 1. VYDANIE

ISBN 978-80-7623-148-1

Úvod Introduction	6
Podoby udržateľnosti	8
Cieľ knihy	9
Spolok Živena	10
Dom Živeny The	14
Urbanistický kontext	17
Historické premeny objektu	22
Pôvodný stav	24
Súčasný stav	30
Metodika	34
Všeobecné východiská	34
Požiadavky krajského pamiatkového úradu	35
Spoločné východiská	36
Metodický rámec návrhov	37
Kritéria hodnotenia	40
Navrhované riešenia	42
Variant A - Eva Kudlejová	42
Variant B - Monika Masaryková	52
Variant C - Tereza Vicianová	62
Variant D - Lenka Zsilinszká	72
Komparácia návrhov	80
Spoločné znaky	80
Rozdielne znaky	81
Záver	84
Dom Živeny ako otvorená otázka	84
Presah knihy	85
Význam plurality prístupov	85
Recenzný posudok publikácie	86
Použité zdroje a bibliografia	88

Skupina robotníkov počas výstavby
Spolkového domu Živeny v Martine v rokoch
1930 – 1933
Zdroj [1]

A group of workers during the construction of
the Živeny Community Center in Martin in
1930–1933

Dom Živeny je viac než historickou stavbou v centre mesta Martin. Predstavuje hmotného nositeľa spoločenských, kultúrnych a emancipačných ambícií Živeny, prvého ženského spolku na Slovensku, ktorý od svojho vzniku v roku 1869 systematicky formoval verejný, vzdelávací a kultúrny život. Dom bol od počiatku chápaný ako otvorený priestor – miesto stretávania, učenia a kultivácie spoločnosti – a práve tento étos určuje jeho hodnotu aj v súčasnosti.

Rekonštrukcia Domu Živeny nie je len otázkou technickej obnovy či funkčnej modernizácie. Je interpretáciou historickej pamäti, práce s vrstvami času a hľadania rovnováhy medzi ochranou dedičstva a aktuálnymi potrebami. Každý zásah do existujúcej architektúry predstavuje novú kultúrnu vrstvu, ktorá vstupuje do kontinuálneho vývoja stavby a zároveň vypovedá o hodnotách doby, v ktorej vzniká.

Táto kniha predstavuje štyri architektonické návrhy rekonštrukcie Domu Živeny, ktoré vznikli v roku 2025 na pôde Katedry architektúry. Návrhy spracovali študentky piateho a šiesteho ročníka študijného odboru Pozemné stavby a architektúra: Eva Kudlejová, Monika Masaryková, Tereza Vicianová a Lenka Zsilinszká. Vedúcimi prác boli autorizovaní architekti Zuzana Nádasová a Filip Bránický.

Kniha neponúka jedno „správne“ riešenie, ale vytvára priestor pre porovnanie rôznych architektonických postojov, metodických prístupov a interpretačných stratégií. Štyri návrhy sú chápané ako rovnocenné odpovede na tú istú úlohu – ako dôkaz, že rekonštrukcia historickej stavby je otvoreným procesom, v ktorom má význam dialóg medzi minulosťou a súčasnosťou, medzi architektúrou, mestom a spoločnosťou.

The Živena House is more than just a historical building in the center of Martin. It embodies the social, cultural, and emancipatory ambitions of Živena, the first women's association in Slovakia. Since its founding in 1869, the association has systematically shaped public, educational, and cultural life. From the very beginning, the house was conceived as an open space—a place for meeting, learning, and the cultivation of society—and it is this very ethos that defines its value today.

The reconstruction of the Živena House is not merely a matter of technical restoration or functional modernization. It is an interpretation of historical memory, a work layered in time, and a search for balance between heritage preservation and contemporary needs. Every intervention in the existing architecture adds a new cultural layer to the building's continuous evolution, while simultaneously reflecting the era in which it is created.

This book presents four architectural proposals for the reconstruction of Živena House. Developed in 2025 within the Department of Architecture, these projects were part of an academic assignment focused on the site's revitalization. Fifth- and sixth-year students Eva Kudlejšová, Monika Masaryková, Tereza Vicianová, and Lenka Zsilinská authored the proposals, under the supervision of licensed architects Zuzana Nádaská and Filip Bránický.

Rather than offering a single solution, this book advances the thesis that the reconstruction of a historical building should involve a plurality of approaches. By presenting four distinct perspectives, it underscores that the dialogue between past and present is indispensable to revitalizing the Živena House for contemporary society.

Ukážka faktúry vystavenej Branislavom Vozárom za stavebné práce na Spolkovom dome Živeny v Martine v roku 1933

Sample invoice issued by Branislav Vozár for construction work on the Živeny Community Center in Martin in 1933

Udržateľnosť v architektúre nemožno vnímať len ako súbor technických opatrení zameraných na energetickú efektívnosť či materiálovú optimalizáciu. Jej podstatnejší rozmer spočíva v schopnosti stavieb pretrvávať v čase, reagovať na meniace sa podmienky a nadobúdať nové významy. Základom tohto prístupu je kritický odstup od nekontrolovaného zdokonaľovania existujúcej architektonickej substancie, ktoré v minulosti často viedlo k nenahraditeľným stratám historických a kultúrnych hodnôt. Každý zásah do existujúcej stavby totiž nevyhnutne vytvára novú kultúrnu vrstvu, ktorá sa začleňuje do kontinuálneho procesu vývoja architektúry.

Architektonické prvky, pôvodne formované racionálnou potrebou ochrany, konštruovania či prevádzky, sa v priebehu času premieňajú na nositeľov symbolických významov a autonómne znaky identity – či už vedome formulovanej alebo nevedome prijímanej. Neraz pritom strácajú logiku svojho pôvodného účelu, čo je však architektúre vlastné a zároveň mimoriadne podnetné. Dejiny architektúry možno v tomto zmysle čítať ako dejiny posunov, reinterpretácií a významových presahov, ktoré umožňujú stavbám pretrvávať aj mimo pôvodného spoločenského a funkčného kontextu.

Súčasnosc je však charakteristická fenoménom divokej spotreby, ktorý fetišizuje kult novosti a vedie k neustálemu skracovaniu životného cyklu vecí, vrátane architektúry. Takýto prístup je v priamom rozpore so samotnou podstatou udržateľnosti. Stavíme rýchlo, lacno a len zriedkavo s ambíciou dlhodobej trvácnosti. Krátky životný cyklus stavieb pritom znamená nielen zvýšenú spotrebu materiálov, ale aj rastúcu kARBónovú stopu, a to tak v procese výstavby, ako aj pri ich následnej dekonštrukcii.

Budúcnosť architektúry sa pritom často odohráva mimo pôvodnej vôle architekta. To najpodnetnejšie, čo sa stavbám môže prihodiť, vzniká práve v procese ich premeny, v zásahoch, ktoré presahujú pôvodný program a prispôsobujú architektúru aktuálnym potrebám spoločnosti. Tieto vrstvy, vznikajúce postupne a neraz neplánovane, v konečnom dôsledku predlžujú život stavieb. Architektúra, ktorá vedome spája staré a nové, je v tomto zmysle komplexnejšia než nový návrh podliehajúci od začiatku striktnej racionálnej kontrole. Reinterpretácia existujúcej architektúry prostredníctvom prestavby či citlivého doplnenia tak dáva stavbe nový zmysel v niekoľkých významových rovinách súčasne.

Práve tieto myšlienky, chápanie udržateľnosti ako continuity, premeny a kultúrnej vrstvy, dlhodobo artikuluje vo svojich prednáškach o podobách udržateľnosti architekt a hosťujúci profesor Pavol Paňák. Jeho reflexia architektúry ako procesu, nie ako uzavretého výsledku, predstavuje dôležité východisko pre súčasné uvažovanie o rekonštrukciách, adaptáciách a zmysluplnom predlžovaní života existujúcich stavieb.

Sustainability in architecture cannot be reduced to a set of technical measures focused solely on energy efficiency or material optimization. Its more essential dimension lies in the ability of buildings to endure over time, respond to changing conditions, and acquire new meanings. The core of this approach is a critical detachment from the uncontrolled "improvement" of existing architectural substance, which in the past has often led to the irreplaceable loss of historical and cultural values. Every intervention into an existing building inevitably creates a new cultural layer that integrates into the continuous process of architectural evolution.

Architectural elements—originally shaped by the rational needs of protection, construction, or operation—are transformed over time into carriers of symbolic meanings and autonomous signs of identity, whether consciously articulated or unconsciously accepted. In this process, they often lose the logic of their original purpose; however, this is inherent to architecture and, at the same time, extraordinarily stimulating. In this sense, the history of architecture can be read as a history of shifts, reinterpretations, and semantic overlaps that allow buildings to persist even outside their original social and functional context.

Contemporary times, however, are characterized by the phenomenon of "wild consumption," which fetishizes novelty and leads to a constant shortening of the life cycle of things, including architecture. Such an approach is in direct conflict with the very essence of sustainability. We build quickly, cheaply, and only rarely with the ambition of long-term durability. The short life cycle of buildings results not only in increased material consumption but also in a growing carbon footprint—both during construction and during subsequent deconstruction.

Yet the future of architecture often unfolds beyond the architect's original intent. The most thought-provoking things that can happen to buildings occur precisely during their transformation—through interventions that transcend the original program and adapt the architecture to society's current needs. These layers, emerging gradually and often unintentionally, ultimately extend the life of buildings. Architecture that consciously bridges the old and the new is, in this sense, more complex than a new design subject to strict rational control from the outset. Reinterpreting existing architecture through reconstruction or sensitive addition thus gives the building new meaning at multiple levels of significance.

These ideas—viewing sustainability as continuity, transformation, and a cultural layer—have long been articulated in lectures on the "dimensions of sustainability" by the architect and visiting professor Pavol Paňák. His reflection on architecture as a process, rather than a closed result, represents a vital starting point for contemporary thinking about reconstruction, adaptation, and the meaningful extension of the life of existing structures.

Cieľom tejto publikácie je vytvoriť ucelený odborný rámec pre čítanie, pochopenie a porovnanie štyroch architektonických návrhov rekonštrukcie Domu Živeny ako významnej kultúrnej a spoločenskej stavby mesta Martin. Kniha nevzniká ako projektová dokumentácia ani ako propagačný materiál jedného riešenia, ale ako kurátorský a metodicky vedený architektonický dokument, ktorý umožňuje reflektovať rekonštrukciu ako komplexný kultúrny proces.

Zámerom knihy je ukázať, že obnova historickej stavby nie je technickou úlohou s jediným správnym riešením, ale interpretáciou hodnoty, pamäti a spoločenského významu miesta. Prostredníctvom štyroch rozdielnych návrhov sa otvára priestor pre porovnanie rôznych architektonických postojov k existujúcej hmote, k historickým vrstvám, k súčasným funkčným požiadavkám aj k budúcej úlohe domu v mestskom a kultúrnom živote.

Kniha si kladie za cieľ predovšetkým zdokumentovať historické, spoločenské a architektonické východiská Domu Živeny, aby bolo možné porozumieť jeho významu v širšom kultúrnom a mestskom kontexte. Na tento základ nadväzuje snaha vysvetliť metodiku práce s existujúcou stavbou, pričom rekonštrukcia je chápaná nie ako technická oprava, ale ako vznik novej kultúrnej vrstvy, ktorá vstupuje do kontinuálneho vývoja architektúry.

Publikácia ďalej usiluje o systematickú prezentáciu štyroch architektonických riešení v jednotnej a porovnateľnej štruktúre, čím vytvára predpoklady pre ich vecné a transparentné čítanie. Rozdiely medzi jednotlivými návrhmi nie sú interpretované ako vzájomná konkurencia, ale ako pluralita legitímnych architektonických prístupov k tej istej stavbe, vychádzajúcich z odlišných postojov, priorít a interpretácií hodnoty miesta.

V neposlednom rade chce kniha podporiť odbornú diskusiu o udržateľnosti, kontinuitách a adaptácii historických objektov v súčasnom prostredí. Cieľom je vytvoriť kvalifikovaný rámec, v ktorom môže byť rekonštrukcia Domu Živeny vnímaná ako súčasť širšej debaty o zmysle a podobe obnovy kultúrneho dedičstva, a nie ako izolovaný architektonický problém.

Ambíciou publikácie je zároveň presiahnuť samotný objekt Domu Živeny. Kniha má slúžiť ako modelový príklad uvažovania o rekonštrukcii kultúrnych stavieb na Slovensku, kde sa stretávajú pamiatkové hodnoty, súčasné architektonické myslenie a reálne spoločenské potreby. V tomto zmysle môže byť čítaná ako metodická pomôcka, inšpiračný zdroj aj podklad pre rozhodovanie v širšom kontexte obnovy verejných a komunitných objektov.

Zámerom autorov nie je ponúknuť definitívnu odpoveď na otázku budúcej podoby Domu Živeny, ale vytvoriť kvalifikovaný priestor pre dialóg medzi architektmi, pamiatkarmi, mestom, odbornou verejnosťou aj samotnými používateľmi domu. Kniha chápe architektúru ako otvorený proces, v ktorom má hodnotu nielen výsledok, ale aj spôsob uvažovania, argumentácie a interpretácie.

V tomto zmysle je cieľom prispieť k tomu, aby Dom Živeny zostal aj v budúcnosti svojím domom. Miestom, ktoré si zachová kontinuitu svojich hodnôt a zároveň bude schopné reagovať na potreby súčasnej spoločnosti.

The objective of this publication is to establish a comprehensive professional framework for reading, understanding, and comparing four architectural proposals for the reconstruction of the Živena House as a significant cultural and social landmark in the city of Martin. This book is intended neither as technical project documentation nor as promotional material for a single solution; rather, it is a curated and methodologically guided architectural document that reflects on reconstruction as a complex cultural process.

The book aims to demonstrate that the restoration of a historical building is not a technical task with a single "correct" solution, but rather an interpretation of value, memory, and a site's social significance. Through four distinct proposals, it opens a space for comparing different architectural stances toward existing mass, historical layers, contemporary functional requirements, and the future role of the house in urban and cultural life.

Primarily, the book seeks to document the historical, social, and architectural foundations of the Živena House to provide an understanding of its significance within a broader cultural and urban context. This foundation is followed by an effort to explain the methodology for working with an existing structure, where reconstruction is understood not as a technical repair but as the creation of a new cultural layer that enters the continuous evolution of architecture.

Furthermore, the publication strives for a systematic presentation of the four architectural solutions within a uniform and comparable structure, thereby creating the prerequisites for an objective and transparent reading of each. Differences between individual proposals are not interpreted as mutual competition, but as a plurality of legitimate architectural approaches to the same building, stemming from different perspectives, priorities, and interpretations of the site's value.

Ultimately, the book aims to foster professional discussion of sustainability, continuity, and the adaptation of historical objects in a contemporary context. The goal is to create a qualified framework in which the reconstruction of the Živena House can be perceived as part of a wider debate on the meaning and form of heritage restoration, rather than as an isolated architectural problem.

The ambition of this publication also extends beyond the object of the Živena House itself. The book is intended to serve as a model example of thinking about the reconstruction of cultural buildings in Slovakia, where heritage values, contemporary architectural thought, and real social needs intersect. In this sense, it can be read as a methodological guide, a source of inspiration, and a basis for decision-making in the broader context of restoring public and community buildings.

The authors do not aim to offer a definitive answer to the future form of the Živena House, but rather to create a qualified space for dialogue among architects, preservationists, the city, the professional public, and the house's users. The book views architecture as an open process, where value lies not only in the result but also in the method of reasoning, argumentation, and interpretation.

In this spirit, the objective is to ensure that the Živena House remains a "living house"—a place that preserves the continuity of its values while remaining able to respond to the needs of contemporary society.

Živena predstavuje mimoriadne významný fenomén slovenských kultúrnych a spoločenských dejín. Ide o prvý ženský spolok, ktorý vznikol na Slovensku, a jeho založenie znamenalo zásadný krok k systematickému zapojeniu žien do verejného, kultúrneho a vzdelávacieho života. Živena nebola len spolkom v organizačnom zmysle slova, ale platformou, prostredníctvom ktorej sa formovali hodnoty modernej slovenskej spoločnosti, vzdelanosť, občianska zodpovednosť a solidarita.

Spolok vznikol 4. augusta 1869 v Turčianskom Svätom Martine (dnešný Martin), ktorý bol v tom čase prirodzeným centrom slovenského národného a kultúrneho života. Pri jeho zrode stáli významní predstavitelia slovenského národného hnutia: Ambro Pietor, Martin Čulen, Viliam Pauliny-Tóth a Mikuláš Štefan Ferienčík. Prostredníctvom dobovej tlače oslovili ženy na Slovensku a iniciovali zriaďujúce zhromaždenie, čím dali spolku otvorený a verejný charakter. Už samotný spôsob založenia poukazuje na ambíciu Živeny byť aktívnou súčasťou spoločenského diania, nie uzavretým elitným združením.

Základným cieľom spolku bolo vzdelávanie slovenských žien v oblastiach, ktoré boli v druhej polovici 19. storočia považované za kľúčové pre kultúrny a spoločenský rozvoj. Išlo najmä o hospodárenie s financiami, výchovu detí, vedenie domácnosti, varenie, ako aj rozvoj kultúrneho a estetického povedomia. Tento program mal výrazne praktický rozmer, no zároveň bol hodnotovo ukotvený v snahe kultivovať každodenný život a posilňovať postavenie žien v rodine aj v spoločnosti. Práve táto kombinácia praktickosti a ideového presahu spôsobila, že Živena si v krátkom čase získala stovky členiek z rôznych regiónov Slovenska.

Činnosť spolku sa však neobmedzovala len na vnútorné vzdelávacie aktivity. Živena postupne rozvíjala prednáškovú, osvetovú a kultúrnu činnosť, podieľala sa na organizovaní spoločenských podujatí a stala sa dôležitým aktérom verejného života. V tomto zmysle spolok významne prispel k formovaniu prostredia, v ktorom sa kultúrne hodnoty prenášali z úzkeho okruhu vzdelancov do širšej spoločnosti.

Živena represents an extraordinarily significant phenomenon in Slovak cultural and social history. It is the first women's association founded in Slovakia, and its establishment marked a fundamental step toward the systematic involvement of women in public, cultural, and educational life. Živena was not merely an association in the organizational sense; it was a platform through which the values of modern Slovak society—erudition, culture, civic responsibility, and solidarity—were formed.

The association was founded on August 4, 1869, in Turčiansky Svätý Martin (modern-day Martin), which at the time was the natural center of Slovak national and cultural life. Significant representatives of the Slovak national movement were present at its inception: Ambro Pietor, Martin Čulen, Viliam Pauliny-Tóth, and Mikuláš Štefan Ferienčík. Through the contemporary press, they addressed women across Slovakia and initiated an inaugural assembly, giving the association an open and public character. The very manner of its founding points to Živena's ambition to be an active participant in social affairs, rather than a closed, elite society.

The association's core objective was the education of Slovak women in areas considered key to cultural and social development in the second half of the 19th century. This primarily included financial management, childcare, household management, and cooking, as well as the development of cultural and aesthetic awareness. While the program had a distinctly practical dimension, it was also anchored in the effort to cultivate everyday life and strengthen women's position within both the family and society. This combination of practicality and ideological reach enabled Živena to quickly attract hundreds of members from across Slovakia.

However, the association's activities were not limited to internal educational efforts. Živena gradually expanded into lecturing, public enlightenment, and cultural activities, participating in the organization of social events and becoming an important actor in public life. In this sense, the association significantly contributed to creating an environment in which cultural values were transmitted from a narrow circle of intellectuals to the broader society.

ŽIVENA

“Spolok slovenských žien, založený na myšlienke rovnosti a viery v to, že výchovou a vzdelávaním sa každý clovek stáva lepším vo svojej rodine i v spoločnosti.”

“The Association of Slovak Women, founded on the idea of equality and the belief that through education and training, every person becomes better in their family and in society.”

„Sociálny dom“ bývalý názov objektu Živeny
Zdroj [5]

"Social House" - the former name of the Živeny building

Predsedníčka: Anna Pivková 1869 - 1894

1872

Predsedníčka: Elena Maróthy Šoltéssová 1894 - 1927

Predsedníčka: Anna Halašová 1927 - 1945

Predsedníčka: Zora Jesenská 1945

Predsedníčka: Mária Pietrová 1945 - 1950

1869

1869 - Založení spolku v Turčianskom Svätom Martine
vzdelávanie dievčat, kurzy varenia, šitie, ošetrovania

1870 - Oficiálne potvrdenie názvu „Živena“

1872 - Začiatok vydávania Almanachu Živeny

1894

1896 - Vznik Letopisov Živeny

1898 - Vychádza prvý slovenský ženský časopis Dennica

1910 - vlastný spolokový časopis Živena

1919 - založená vyššia škola Živeny pre ženské povolanie

1922 - prvé jase na Slovenksu

1927

1928 - dom Živeny navrhnutý Jánom Paclom

1929 - 1934 Výstavba a postupné užívanie budovy

1945

1948 - znárodnenie budovy po prerušení činnosti - Dom politickej výchovy

1952 - 1955 - bola Živena násilne rozpustená komunistickým režimom

1960 - 1969 - vyhlásenie budovy za NKP

1990

1990 - zareg. Ministerstvom vnútra SR ako mimovládna organizácia
Obnovenie spolku po Nežnej revolúci

Predsedníčka: Anna Zelinová 1990 - 1993

1993

Predsedníčka: Zora Breierová 1993 - 2013

2013

Predsedníčka: Magdaléna Vášáryová 2013 - 2022

2022

Predsedníčka: Alena Heribanová 2022

Martin ako významné kultúrne a národné centrum Slovenska prirodzene poskytoval prostredie, v ktorom sa idey spolku mohli rozvíjať v širšom spoločenskom kontexte.

Prvou samostatnou stavbou, ktorá bola cielene určená na vzdelávanie žien v oblasti sociálnej práce a zdravotníctva, sa stal Ústav M. R. Štefánika na Malej hore v Turčianskom Svätom Martine. Jeho vznik predstavoval významný krok v inštitucionalizácii vzdelávacích aktivít spolku Živena a v rozširovaní možností odborného uplatnenia žien v spoločensky dôležitých oblastiach starostlivosti o zdravie a sociálnu sféru.

Architektonický návrh objektu vypracoval pražský architekt Ján Pacl, ktorý zároveň v rokoch 1923 – 1926 riadil aj samotnú realizáciu stavby. Budova bola navrhnutá ako moderný vzdelávací a zdravotnícky objekt svojej doby zodpovedajúci aktuálnym hygienickým, prevádzkovým a pedagogickým požiadavkám, pričom architektúra prirodzene reflektovala spoločenský význam jej funkcie.

Ústav bol pomenovaný po Milanovi Rastislavovi Štefánikovi a stal sa dôležitým centrom vzdelávania v oblasti zdravotníctva a sociálnej práce. Jeho existencia potvrdzuje ambíciu spolku Živena presahovať rámec osvetovej činnosti a vytvárať trvalé inštitucionálne zázemie pre odborné vzdelávanie žien. Budova, ktorá dnes patrí Jesseniovej lekárskej fakulte Univerzity Komenského, slúži svojmu pôvodnému účelu dodnes, čím sa stáva výnimočným príkladom architektonickej kontinuity a dlhodobej funkčnej udržateľnosti verejnej stavby.

Tento objekt predstavuje dôležitý predstupeň k neskoršiemu vzniku Domu Živeny ako širšie koncipovaného spoločenského a kultúrneho centra a zároveň dokumentuje, že architektúra bola od počiatku jedným z kľúčových nástrojov, prostredníctvom ktorých spolok Živena naplňoval svoje spoločenské a vzdelávacie poslanie.

Dom Živeny bol druhou stavbou, ktorú spolok Živena realizoval v Turčianskom Sv. Martine v rámci systematického budovania vlastného inštitucionálneho a priestorového zázemia. Jeho vznik priamo nadväzoval na predchádzajúce skúsenosti so vzdelávaním žien a vyplynul z potreby praktickej výučby budúcich sociálnych a zdravotných pracovníčok, ktorú nebolo možné plnohodnotne zabezpečiť len v rámci existujúcich priestorov.

Dom Živeny bol od začiatku koncipovaný ako objekt s výrazným vzdelávacím a spoločenským charakterom schopný prepájať teoretickú prípravu s praktickými formami výučby a každodenného fungovania. Architektúra mala vytvárať primerané prostredie pre odborné vzdelávanie, komunitný život aj kontakt s verejnosťou, čím sa dom prirodzene zaradil medzi dôležité kultúrno-spoločenské stavby mesta.

Projekt domu bol v rokoch 1928 – 1929 opätovne vypracovaný pražským architektom Jánom Paclom, ktorý nadviazal na svoju predchádzajúcu spoluprácu so spolkom Živena a zároveň opäť viedol aj samotnú realizáciu stavby. Kontinuita osoby architekta prispela k jasnej ideovej aj funkčnej nadväznosti medzi jednotlivými stavbami spolku a k jednotnému chápaniu architektúry ako nástroja spoločenského pokroku.

As a prominent cultural and national hub of Slovakia, Martin naturally provided an environment where the association's ideas could flourish within a broader social context.

The first standalone building dedicated to the education of women in social work and healthcare was the M. R. Štefánik Institute in Malá Hora, Turčiansky Svätý Martin. Its establishment marked a significant step toward institutionalizing the Živena association's educational activities and expanding professional opportunities for women in the vital fields of healthcare and social welfare.

The architectural design was executed by the Prague-based architect Ján Pacl, who also supervised the construction between 1923 and 1926. The building was designed as a modern educational and medical facility of its time, meeting contemporary hygienic, operational, and pedagogical requirements, while its architecture naturally reflected the social importance of its function.

Named after Milan Rastislav Štefánik, the institute became a vital center for health and social work education. Its existence confirms Živena's ambition to move beyond public enlightenment and create a lasting institutional foundation for women's professional training. The building, which today belongs to the Jessenius Faculty of Medicine of Comenius University, continues to serve its original purpose, making it an exceptional example of architectural continuity and long-term functional sustainability of a public structure.

This building represents an important precursor to the later creation of the Živena House as a more broadly conceived social and cultural center. It also documents that architecture was, from the beginning, one of the key tools through which the Živena association fulfilled its social and educational mission.

The Živena House was the second building realized by the association in Turčiansky Svätý Martin as part of the systematic construction of its own institutional and spatial infrastructure. Its creation directly followed previous experiences in women's education and arose from the need for practical training for future social and health workers, which could not be fully accommodated within existing premises.

From its inception, the Živena House was conceived as a building with a strong educational and social character, capable of bridging theoretical preparation with practical forms of teaching and daily operation. The architecture was intended to create an appropriate environment for professional education, community life, and public engagement, naturally establishing the house as one of the city's important cultural and social landmarks.

The project for the house was developed between 1928 and 1929, once again by the Prague architect Ján Pacl, who built upon his previous collaboration with the association and again supervised the construction. The architect's continuity contributed to a clear ideological and functional link between the association's buildings and a unified understanding of architecture as an instrument of social progress.

Hlavným staviteľom Domu Živeny bol Mikuláš Štefanec z Liptovského Svätého Mikuláša (dnes Liptovský Mikuláš). Jeho účasť na realizácii dokumentuje zapojenie regionálnych stavebných kapacít a remeselnej praxe, ktoré zohrávali významnú úlohu pri vzniku verejných stavieb medzivojnového obdobia. Samotná výstavba bola realizovaná z vlastných zdrojov, darov, ale aj z poskytnutej pôžičky, ktorú Živena neskôr splácala.

Dom Živeny sa tak stal nielen funkčným zázemím pre praktickú výučbu, ale aj viditeľným symbolom emancipačných a vzdelávacích snáh spolku Živena. V kontexte mesta Martin predstavoval ďalší krok k upevneniu jeho postavenia ako centra kultúrneho, vzdelávacieho a spoločenského života a zároveň potvrdzoval, že architektúra bola pre spolok vedomým a strategickým prostriedkom naplňovania jeho dlhodobej misie.

Dom Živeny sa tak postupne profiloval nielen ako sídlo spolku, ale aj ako verejný kultúrny priestor otvorený diskusii, vzdelávaniu a spoločenským stretnutiam. Jeho význam nespočíval len v architektonickej forme, ale najmä v schopnosti sprostredkovať hodnoty spolku smerom k verejnosti a vytvárať miesto prirodzeného stretu rôznych spoločenských vrstiev.

Dom Živeny nadobudol charakter živého spoločenského domu, v ktorom sa prepájali súkromné iniciatívy s verejným priestorom a každodenným mestským životom. Práve táto otvorenosť je jedným z hlavných dôvodov, prečo má budova dodnes výrazný komunitný potenciál.

Hodnotový rámec spolku, vzdelanosť, kultúrnosť, solidarita a kontinuita sa prirodzene premietali aj do priestorového fungovania domu. Stavba nikdy nebola chápaná ako reprezentatívny palác uzavretý pred mestom, ale ako dom s jasným verejným rozmerom určený na stretávanie, dialóg a zdieľanie. Tento charakter je zásadný aj z hľadiska súčasných úvah o jeho budúcnosti.

Rekonštrukcia Domu Živeny preto nemôže byť redukovaná len na obnovu historickej formy či architektonických detailov. Musí reflektovať pôvodný spoločenský étos miesta, jeho otvorenosť, prístupnosť a schopnosť adaptácie na meniace sa potreby spoločnosti. Aj keď sa spoločenské podmienky zásadne zmenili, základná myšlienka spolku Živena je stále aktuálna. Dom má potenciál opäť fungovať ako platforma kultúrneho a spoločenského života, ktorá prepája tradíciu so súčasnými formami verejného diania.

The main builder of the Živena House was Mikuláš Štefanec from Liptovský Svätý Mikuláš (today Liptovský Mikuláš). His involvement documents the engagement of regional construction capacities and craftsmanship, which played a significant role in the creation of public buildings during the interwar period. The construction itself was funded through the association's own resources, donations, and a loan that Živena subsequently repaid.

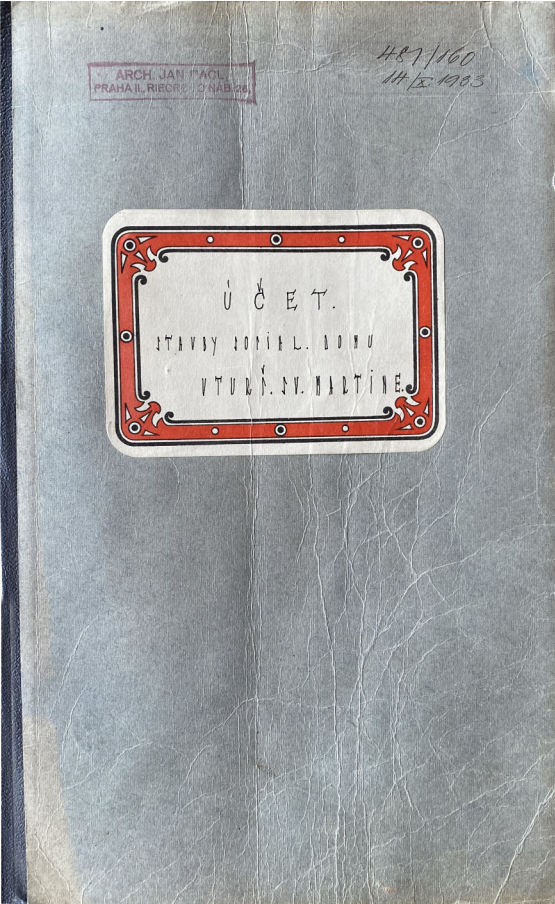
The Živena House thus became not only a practical training base but also a visible symbol of the association's emancipatory and educational efforts. Within the context of Martin, it represented another step toward consolidating the city's status as a center of cultural, educational, and social life. At the same time, it confirmed that for the association, architecture was a conscious and strategic means of fulfilling its long-term mission.

Gradually, the house evolved not only as the association's headquarters but also as a public cultural space open to discussion, education, and social gatherings. Its significance lay not only in its architectural form but especially in its ability to transmit the association's values to the public and to serve as a natural meeting point for various social strata.

The Živena House acquired the character of a "living social house," where private initiatives intertwined with public space and everyday urban life. This openness is one of the main reasons why the building retains significant community potential today.

The association's value framework—erudition, culture, solidarity, and continuity—was naturally reflected in the house's spatial layout. The building was never intended to be a representative palace closed off from the city, but rather a house with a clear public dimension designed for meeting, dialogue, and sharing. This character is fundamental to current considerations regarding its future.

The reconstruction of the Živena House, therefore, cannot be reduced merely to the restoration of its historical form or architectural details. It must reflect the site's original social ethos—its openness, accessibility, and adaptability to changing societal needs. Although social conditions have changed fundamentally, the core idea of the Živena association remains relevant. The house has the potential to function once again as a platform for cultural and social life, bridging tradition with contemporary forms of public engagement.

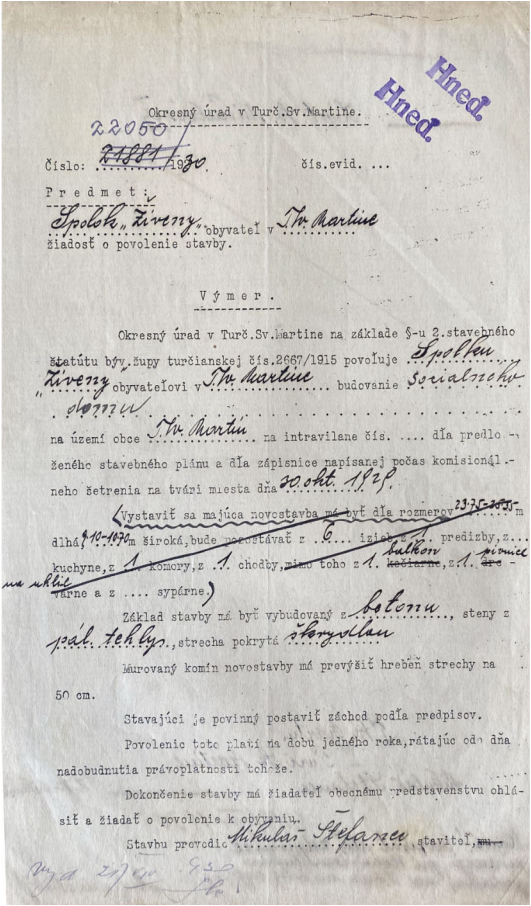

Rozhodnutie o povolení stavby
Zdroj [1]

Decision on construction permit

Titulná strana účtovnej knihy
Zdroj [1]

Title page of the ledger

Dom Živeny sa nachádza v centrálnej časti mesta Martin na nárožnej parcele v križovatke ulíc Viliama Paulínyho Tótha a Pavla Országha Hviezdoslava na okraji historického jadra mesta. Náročná poloha objektu mu zabezpečuje výraznú urbanistickú čitateľnosť a zároveň prirodzené zapojenie do každodenného mestského života. Svojou hmotou lemuje obe uličné línie a v území sa touto náročnou polohou výrazne vizuálne uplatňuje, čím posilňuje identitu križovatky ako významného mestského priestoru. Parcela je rovinatá, bez výškových prevýšení, čo umožňuje jednoznačné vnímanie hmoty stavby aj jej vzťahov k okolitej zástavbe a verejnému priestoru v centre mesta Martin.

Objekt je súčasťou pamiatkovej zóny v území s vysokou koncentráciou kultúrnych, spoločenských a verejných funkcií. V pešej dostupnosti sa nachádzajú významné inštitúcie, ako Matica slovenská, Národný cintorín, Turčianska knižnica či Slovenské národné múzeum. Táto koncentrácia potvrdzuje charakter lokality ako významného kultúrneho a pamäťového uzla mesta.

Ulica V. P. Tótha plní dôležitú spojovaciu funkciu medzi užším centrom mesta, železničnou a autobusovou stanicou a areálom Jesseniovej lekárskej fakulty Univerzity Komenského. Ide o frekventovanú mestskú os s prirodzeným pohybom obyvateľov aj návštevníkov mesta. Ulica P. O. Hviezdoslava má, naopak, pokojnejší, reprezentatívnejší charakter s priamou väzbou na pešiu zónu a historickú mestskú štruktúru. Náročná poloha Domu Živeny mu umožňuje aktívne komunikovať s oboma týmito mestskými mierkami.

Okolité zástavba má prevažne obytný charakter tvorený dvoj a trojpodlažnými bytovými domami so šikmými strechami doplnenými o solitérne rodinné domy a verejné stavby. Mierka územia je kompaktná a čitateľná, bez výrazných výškových dominánt, čo umožňuje Domu Živeny vyniknúť nie monumentalitou, ale jasným urbanistickým postavením a architektonickou artikuláciou nárožia.

Významnou súčasťou urbanistického riešenia je aj juhovýchodná časť parcely, ktorá je využívaná ako záhrada. Táto má pravidelnú, symetrickú kompozíciu a vytvára poloverejný prechod medzi rušným mestským prostredím a pokojnejším vnútorným areálom objektu. Stromoradie pozdĺž oplotenia funguje ako prirodzený filter medzi dopravným ťahom a areálom Živeny, zatiaľ čo vnútorná stromová výsadba, chodníky, spevnené plochy, bylinková záhrada a centrálna fontána kruhového pôdorysu dotvárajú kultivovaný charakter priestoru. Záhrada tak nie je len doplnkom stavby, ale aj aktívnou urbanistickou vrstvou, ktorá rozširuje jej spoločenský potenciál.

Urbanistická hodnota Domu Živeny spočíva v jeho schopnosti prepájať verejný mestský priestor s vnútorným areálom, kultúrne reprezentáciu s komunitným využitím a historickú identitu s každodenným fungovaním mesta. Výrazné osadenie na rohu bloku, orientácia podľa svetových strán a čitateľná hmota so sedlovými strechami zakončenými valbami posilňujú jeho postavenie v mestskej štruktúre bez narušenia mierky okolitej zástavby. Objekt tak tvorí prirodzený prechod medzi historickým jadrom a živým mestským prostredím a predstavuje stabilný urbanistický bod, na ktorý je možné nadväzovať aj pri jeho súčasnej transformácii.

The Živena House is located in the central part of Martin on a corner plot at the intersection of Viliam Paulíny-Tóth Street and Pavol Országh Hviezdoslav Street, on the edge of the historic city center. The corner position ensures high urban legibility and natural integration into everyday city life. Its mass follows both street lines, asserting itself visually at the intersection and strengthening the identity of the junction as a significant urban space. The plot is flat, without elevation changes, allowing for a clear perception of the building's mass and its relationship to the surrounding structures and public spaces in the center of Martin.

The building is located in a monument zone, an area with a high concentration of cultural, social, and public functions. Within walking distance are major institutions such as the Matica Slovenská, the National Cemetery, the Turiec Library, and the Slovak National Museum. This concentration confirms the locality's character as a vital cultural and memory hub of the city.

V. P. Tóth Street serves an important connective function between the inner city center, the railway and bus stations, and the campus of the Jessenius Faculty of Medicine. It is a busy urban axis with a natural flow of residents and visitors. In contrast, P. O. Hviezdoslav Street has a calmer, more representative character with a direct link to the pedestrian zone and the historical urban structure. The corner position of the Živena House enables it to engage with both urban scales.

The surrounding development is predominantly residential, consisting of two- and three-story apartment buildings with pitched roofs, complemented by stand-alone family houses and public buildings. The scale of the area is compact and legible, without significant height-dominant features, allowing the Živena House to stand out not through monumentality, but through its clear urban placement and architectural articulation of the corner.

A significant part of the urban solution is the southeastern part of the plot, which is utilized as a garden. It features a regular, symmetrical composition and creates a semi-public transition between the busy urban environment and the property's calmer interior. A row of trees along the fence acts as a natural filter between the traffic route and the Živena site, while internal tree planting, paths, paved areas, a herb garden, and a central circular fountain complete the cultivated character of the space. Thus, the garden is not merely an addition to the building but an active urban layer that expands its social potential.

The urban value of the Živena House lies in its ability to bridge public urban space with the internal grounds, cultural representation with community use, and historical identity with the daily functioning of the city. The prominent corner placement, cardinal orientation, and legible mass with gable roofs terminating in hips reinforce its position within the urban fabric without disrupting the scale of the surrounding development. The building forms a natural transition between the historical core and the vibrant urban environment, serving as a stable urban anchor that can be built upon even amid its current transformation.

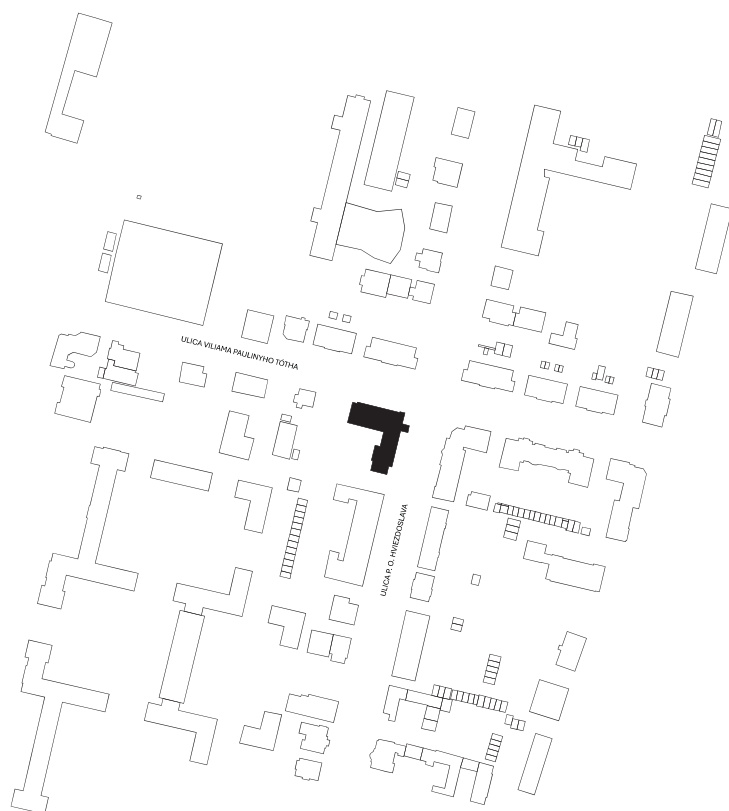
Poloha objektu v meste Martin
mierka 1:40 000

Location of the property in Martin
scale 1:40 000

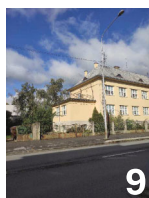
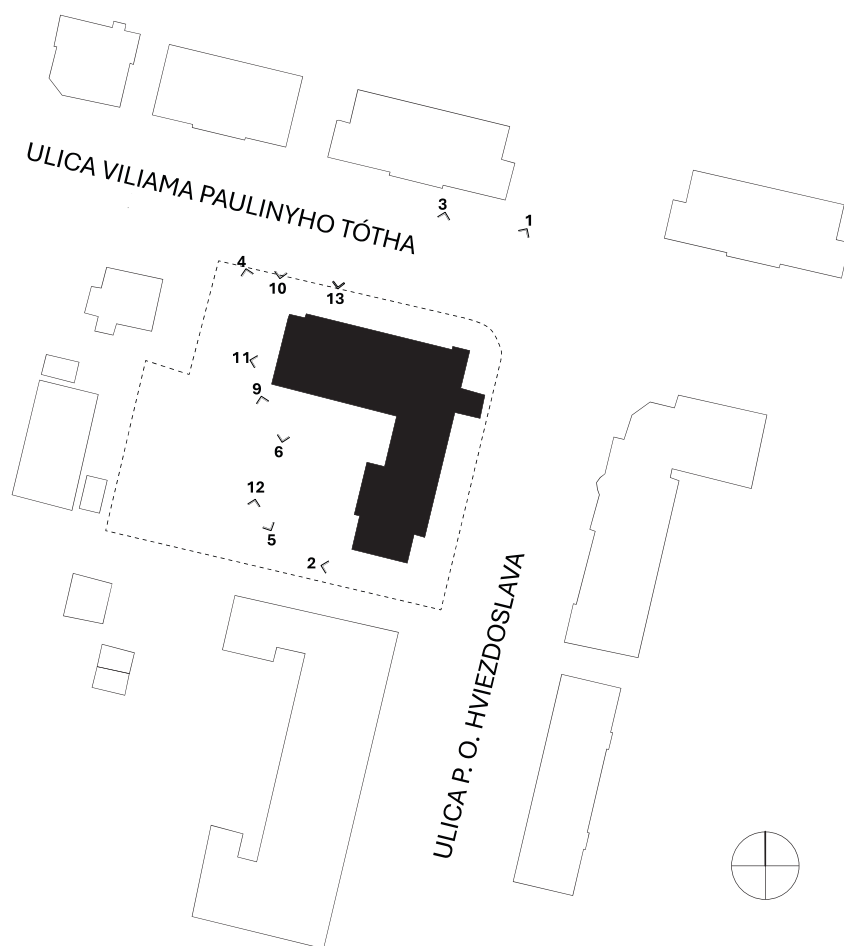
Urbanistický význam Domu Živeny je posilnený aj okolnosťami vzniku jeho stavebného pozemku. Pôvodný stavebný pozemok darovalo spolku mesto Martin, čím sa už v čase vzniku objektu podčiarkol jeho verejný a komunitný charakter. Tento akt nepredstavoval len technické zabezpečenie výstavby, ale aj jasné urbanistické a spoločenské gesto, potvrdenie významu stavby pre mesto a jeho obyvateľov. Neskorším odkúpením vedľajšieho pozemku vznikla pri Dome Živeny záhrada, ktorá rozšírila pôvodnú parcelu o kvalitný poloverejný priestor. Záhrada sa stala dôležitým prechodovým pásom medzi rušným mestským prostredím a vnútorným areálom objektu a významne prispela k jeho urbanistickej hodnote v centre mesta Martin.

The urban significance of the Živena House is further strengthened by the circumstances of its plot's acquisition. The original building plot was donated by the city of Martin, underscoring its public and community character from its very inception. This act was not merely a technical provision for construction but a clear urban and social gesture—a confirmation of the building's importance to the city and its inhabitants. The subsequent purchase of the adjacent plot enabled the creation of the garden, extending the original parcel and creating a high-quality semi-public space. This garden served as a vital transition zone between the bustling city and the building's interior, significantly enhancing its urban value in the center of Martin.

Objekt sa nachádza na križovatke ulíc Viliama Paulínyho Tótha a Pavla Országha Hviezdoslava v nárožnej polohe. Hlavný vstup do objektu je situovaný z Hviezdoslavovej ulice z východnej strany. Vedľajšie vstupy do objektu sa nachádzajú z ulice V. P. Tótha a zo záhrady. Okolie dotvára priestranná záhrada určená pre aktivity Živeny. Nachádza sa tu bylinková záhrada, fontána a ústredná spevnená (betónová) plocha. Parcela je ohraničená oploťou, ktoré je zložené z vysokej podmurovky, hranolových stĺpikov a jednoduchou pleťovou výplňou v zelenej farbe.

Každá architektonická stavba nesie vlastný príbeh, ktorý sa formuje od momentu jej vzniku, cez obdobia spoločenského a kultúrneho diania, až po jej súčasné využitie. Dom Živeny v meste Martin nie je len výsledkom stavebného procesu, ale tiež hmotným záznamom historického, kultúrneho a spoločenského vývoja, ktorý sa do jeho architektúry postupne zapisoval.

Architektonická koncepcia Domu Živeny je formovaná v duchu funkcionalizmu charakteristického pre medzivojnové obdobie s dôrazom na účelnosť, racionálne dispozičné riešenie, dostatok denného svetla a hygienicky vyhovujúce prostredie. Tento prístup sa v projekte prejavil nielen v striedmom architektonickom výraze, ale predovšetkým v logickej organizácii priestorov, ktoré boli podriadené sociálnemu poslaniu stavby.

Budova bola realizovaná ako sociálno-zdravotný dom poskytujúci komplexné služby, materskú školu, jasle, čítareň, parné kúpele, jedáleň, ošetrovňu, poradenské priestory a administratívne zázemie spolku Živena. Architektúra domu tak od počiatku reagovala na aktuálne spoločenské potreby a predstavovala progresívny typ verejnej stavby s výrazným komunitným rozmerom.

Dispozičná koncepcia stavby bola založená na funkčnej diferenciacii jednotlivých podlaží a na rozdelení objektu na severné a južné krídlo.

* Suterén slúžil najmä sociálno-zdravotným a technickým funkciám, nachádzali sa tu kúpele, sprchy, masáže, oddychové priestory, hygienické zázemie, ako aj technické a bytové zázemie pre personál vrátane bytu domovníka, kotolne, práčovne a skladových priestorov.

* Prízemie tvorilo hlavný verejný parter domu, v ktorom boli priestory spolku Živena, jedáleň s kuchyňou, zázemie a hygienické priestory, pričom južné krídlo bolo vyhradené pre prevádzku materskej školy.

* Prvé poschodie malo poloverejný charakter, umiestnená tu bola študovňa využívaná aj ako bábkové divadlo, priestory jaslí, spálne, hygienické zázemie a terasa.

* Podkrovie nemalo pobytové využitie a slúžilo výlučne technickým účelom.

Výrazným architektonickým prvkom sa stala strešná krajina s veľkým počtom komínov, ktoré zabezpečovali vykurovanie a ventiláciu objektu najmä v súvislosti s prevádzkou parných kúpeľov. Technická náročnosť objektu sa tak prirodzene premietla aj do jeho vonkajšieho architektonického výrazu.

Po druhej svetovej vojne došlo k výraznej zmene spoločenských pomerov, ktorá sa odrazila aj na využívaní Domu Živeny. Objekt postupne stratil svoju pôvodnú spolkovú funkciu a slúžil najskôr ako sídlo domu politickej výchovy, neskôr ako administratívne priestory školskej správy. Tieto zmeny využitia si vyžiadali najmä interiérové adaptačné zásahy reagujúce na nové prevádzkové požiadavky.

Napriek zmenám vlastníkov a spôsobu využívania si však budova vo veľkej miere zachovala svoje pôvodné dispozičné riešenie. Zásahy mali prevažne charakter menších úprav, vytváranie nových priečok, výmenu podláh, zamurovanie niektorých otvorov či montáž zavesených podhládov. Nosný systém, hmotová kompozícia aj základná logika dispozície zostali zachované.

Every architectural structure carries its own story, shaped from the moment of its inception, through periods of social and cultural activity, to its current use. The Živena House in Martin is not merely the result of a construction process, but a material record of the historical, cultural, and social development that has been gradually inscribed into its architecture.

The architectural concept of the Živena House is shaped by functionalism, a characteristic of the inter-war period, emphasizing efficiency, rational layout, ample natural light, and a hygienically sound environment. In the project, this approach manifested not only in a restrained architectural expression but primarily in the logical organization of spaces, which were subordinated to the building's social mission.

The building was realized as a socio-medical center providing comprehensive services: a kindergarten, a nursery, a reading room, steam baths, a dining hall, an infirmary, counseling spaces, and administrative facilities for the Živena association. From the outset, the house's architecture responded to contemporary social needs, representing a progressive type of public building with a strong community dimension.

The spatial concept was based on the functional differentiation of individual floors and the division of the building into northern and southern wings:

* Basement: Primarily served socio-medical and technical functions. It housed baths, showers, massage rooms, relaxation areas, and sanitary facilities, as well as technical and residential quarters for staff, including the caretaker's apartment, a boiler room, a laundry, and storage areas.

* Ground Floor: Formed the main public parterre of the house. It contained the offices of the Živena association, a dining hall with a kitchen, and auxiliary facilities, while the southern wing was reserved for the kindergarten operations.

* First Floor: Had a semi-public character, featuring a study hall also used as a puppet theater, nursery spaces, bedrooms, sanitary facilities, and a terrace.

* Attic: Had no residential use and served purely technical purposes.

A striking architectural feature was the roofscape, with a large number of chimneys that provided heating and ventilation, particularly in connection with the operation of the steam baths. The technical complexity of the building was thus naturally reflected in its exterior architectural expression.

Following World War II, a significant shift in social conditions occurred, which was reflected in the use of the Živena House. The building gradually lost its original association with its function, serving first as the headquarters of the House of Political Education and later as administrative offices for school administration. These changes in use necessitated mainly interior adaptations to meet new operational requirements.

Despite changes in ownership and usage, the building largely preserved its original layout. Interventions were mostly minor—creating new partitions, replacing flooring, walling up certain openings, or installing suspended ceilings. The load-bearing system, mass composition, and the fundamental layout logic remained intact.

Najvýraznejším zásahom z hľadiska architektonického výrazu bola výmena pôvodných drevených okien za plastové výplne. Hoci nové okná zachovávajú pôvodné členenie, došlo k strate materiálovej autenticity fasády. Z pôvodných architektonických prvkov sa zachovali len dve drevené kruhové okná v priestore vstupného vestibulu a strešné vikiere, ktoré dnes predstavujú dôležité referenčné prvky pôvodného riešenia.

Zásadný obrat v chápaní objektu nastal po roku 1997, keď bol Dom Živeny navrátený spolku Živena ako pôvodnému vlastníkovi. Tento krok umožnil opätovné uvažovanie o stavbe v kontexte jej historického poslania.

V roku 2016 prebehla obnova vnútorných priestorov, v rámci ktorej vzniklo Centrum Živeny s knižnicou a priestormi pre spolkovú, vzdelávaciu a komunitnú činnosť. Interiér sa stal nositeľom novej vrstvy významu, ktorá nadviazala na pôvodnú spolkovú funkciu domu.

V roku 2019 pokračovala obnova zameraná na exteriér objektu, realizovala sa oprava fasády, strechy a odkvapového systému. Zásahy reagovali na dlhodobé technické problémy, najmä na poškodenie omietok spôsobené nefunkčným odvodnením strechy a nadmerným zvlhčovaním muriva. Rekonštrukcia prebiehala s dôrazom na zachovanie historického architektonického výrazu a bola čiastočne financovaná Ministerstvom kultúry SR.

Architektonický vývoj Domu Živeny nepredstavuje lineárny príbeh jednej idey, ale proces postupného vrstvenia funkcií, významov a zásahov. Napriek čiastkovým a často utilitárnym úpravám si stavba zachovala základnú architektonickú identitu, jasnú dispozičnú logiku a čitateľnú hmotovú štruktúru.

Dom Živeny je dnes možné vnímať ako architektonický palimpsest, v ktorom sa prelínajú pôvodné funkcionalistické princípy s neskoršími adaptáciami. Práve táto viacvrstvosť vytvára hodnotný základ pre jeho ďalšiu obnovu. Budúce zásahy by nemali znamenať radikálny zlom, ale kultivované pokračovanie historického vývoja, ktoré rešpektuje minulosť a zároveň umožňuje architektúre domu plnohodnotne fungovať v súčasnom kultúrnom a komunitnom živote mesta.

The most significant intervention in terms of architectural expression was the replacement of the original wooden windows with plastic frames. Although the new windows maintain the original division, the façade's material authenticity was lost. Of the original architectural elements, only two circular wooden windows in the entrance vestibule and the roof dormers remain, serving today as vital reference points of the original design.

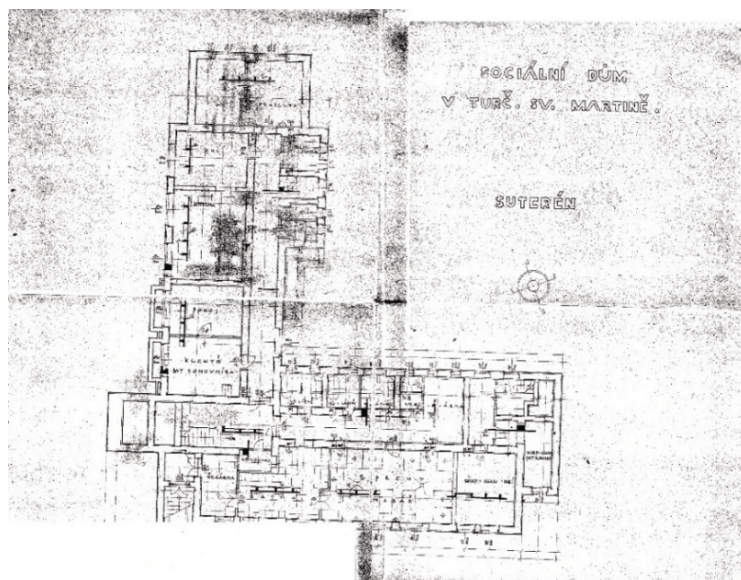
A fundamental turning point in the perception of the building occurred after 1997, when the Živena House was returned to the association as its original owner. This step allowed for a reconsideration of the structure within the context of its historical mission.

In 2016, an interior renovation took place, resulting in the creation of the Živena Center, which includes a library and spaces for association, educational, and community activities. The interior became the carrier of a new layer of meaning, reconnecting with the house's original purpose.

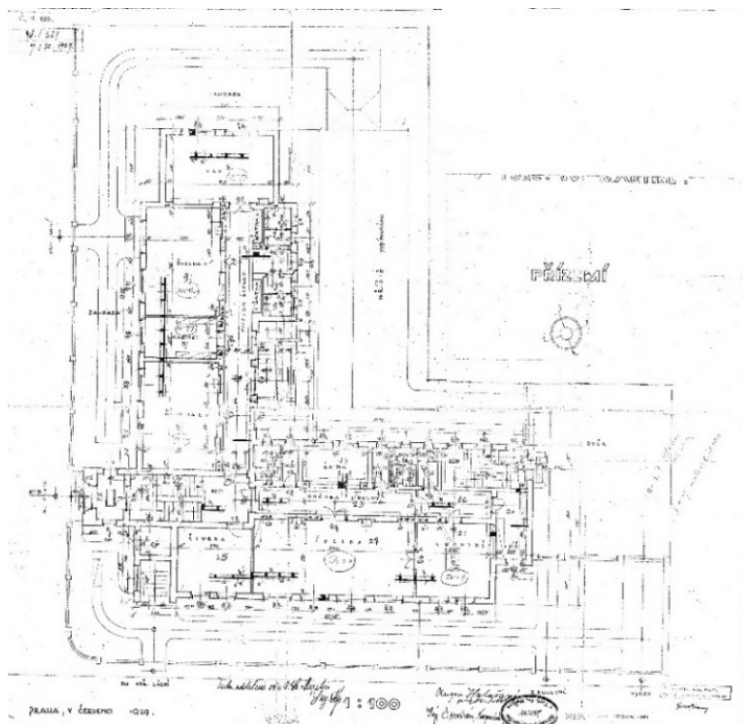
In 2019, restoration continued with a focus on the exterior, including repairs to the façade, roof, and drainage system. These interventions addressed long-term technical issues, particularly plaster damage caused by faulty roof drainage and excessive moisture in the masonry. The reconstruction emphasized the preservation of the historical architectural expression and was partially funded by the Ministry of Culture of the Slovak Republic.

The architectural evolution of the Živena House is not a linear story of a single idea, but a process of gradual layering of functions, meanings, and interventions. Despite partial and often utilitarian alterations, the building has retained its core architectural identity, clear spatial logic, and legible massing.

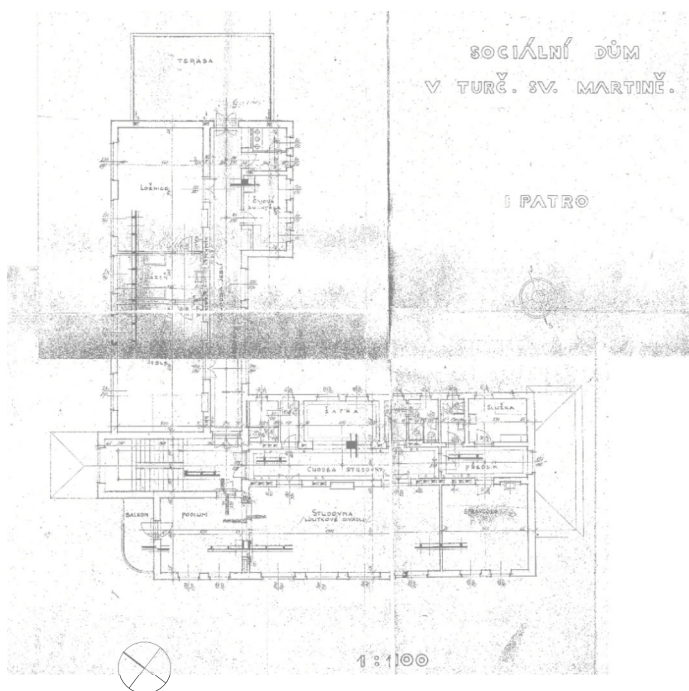
Today, the Živena House can be perceived as an architectural palimpsest, where original functionalist principles intertwine with later adaptations. This multi-layered nature creates a valuable foundation for its further restoration. Future interventions should not represent a radical break, but rather a sophisticated continuation of its historical development—one that respects the past while allowing the architecture of the house to function fully in the contemporary cultural and community life of the city.

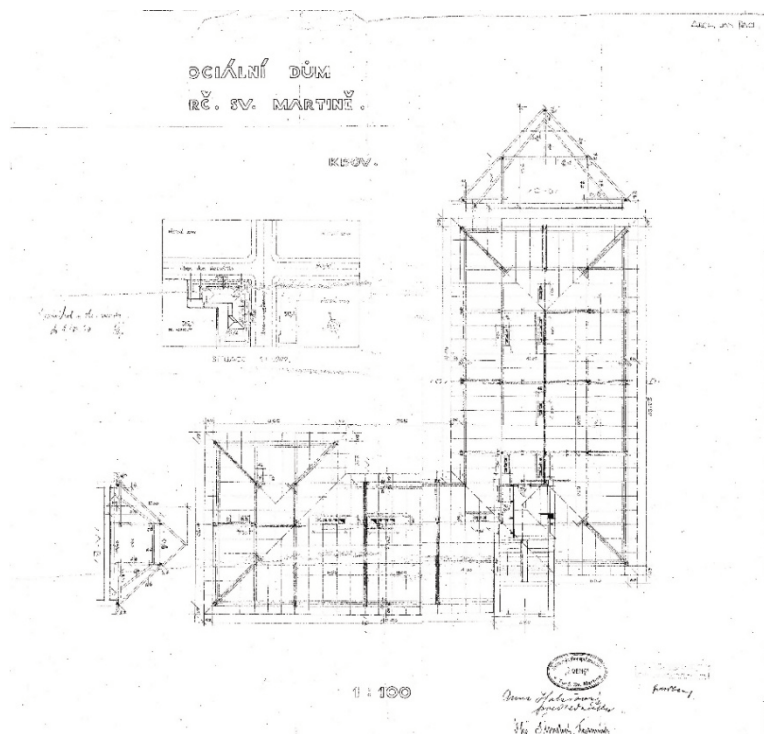
Původný půdorys 1. podzemního podlažia
Zdroj [1]
Original floor plan 1st underground floor

Původný půdorys podkrovia
Zdroj [1]
Original attic floor plan

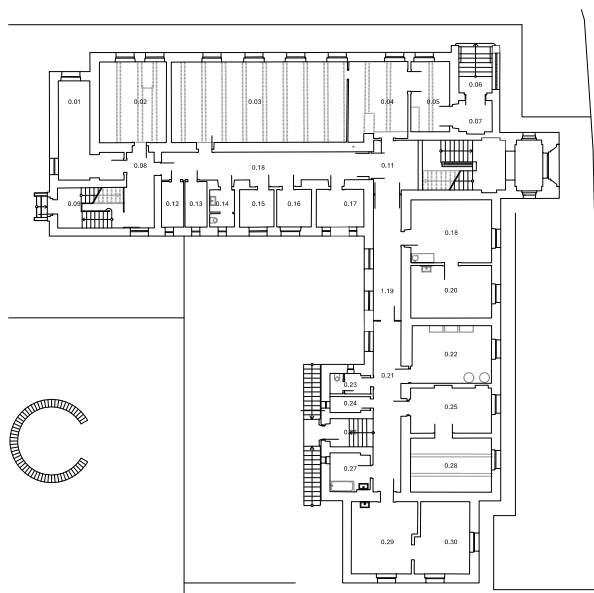

Původný půdorys 2. nadzemního podlažia
Zdroj [1]
Original floor plan 2nd floor

Původný půdorys podkrovia
Zdroj [1]
Original attic floor plan

0.01	Krajčírska dielňa	0.01	Tailor's workshop
0.02	Predsieň	0.02	Entrance hall
0.03	Knižnica	0.03	Library
0.04	Knižnica	0.04	Library
0.05	Knižnica	0.05	Library
0.06	Predsieň + schody	0.06	Vestibule + stairs
0.07	Knižnica	0.07	Library
0.08	Chodba	0.08	Corridor
0.09	Miest. medzi schodiskom	0.09	Room between staircases
0.10	Chodba	0.10	Corridor
0.11	Chodba	0.11	Corridor
0.12	Sklad	0.12	Storage room
0.13	Sklad	0.13	Storage room
0.14	Kúpeľňa	0.14	Bathroom
0.15	Sklad	0.15	Storage room
0.16	Kuchynka	0.16	Kitchenette
0.17	Kuchynka	0.17	Kitchenette
0.18	Kuchynka	0.18	Kitchenette
0.19	Chodba	0.19	Corridor
0.20	Miestnosť	0.20	Room
0.21	Chodba	0.21	Hallway
0.22	Kotolňa	0.22	Boiler room
0.23	Toaleta	0.23	Toilet
0.24	Miestnosť	0.24	Room
0.25	Sklad	0.25	Storage room
0.26	Schodisko	0.26	Staircase
0.27	Kúpeľňa	0.27	Bathroom
0.28	Sklad	0.28	Storage room
0.29	Sklad	0.29	Storage room
0.30	Spáľňa	0.30	Bedroom

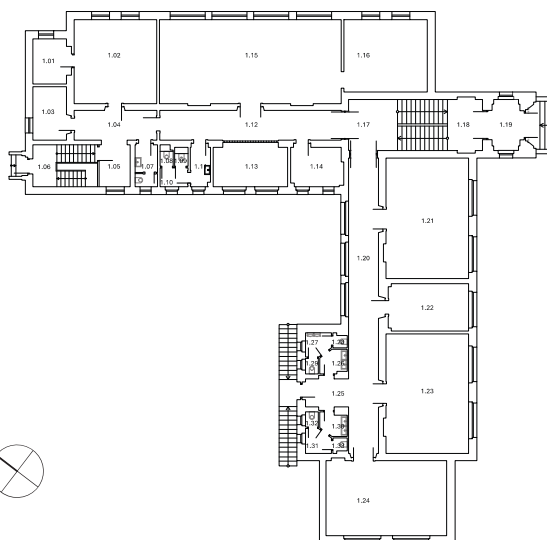

1. Podzemné podlažie
mierka 1:500

1. Lower ground floor
scale 1:500

1.01	Miestnosť	1.01	Room
1.02	Miestnosť	1.02	Room
1.03	Kancelária	1.03	Office
1.04	Chodba	1.04	Corridor
1.05	Sklad	1.05	Storage room
1.06	Miest. medzi schodiskom	1.06	Room between staircases
1.07	Toaleta	1.07	Toilet
1.08	Toaleta	1.08	Toilet
1.09	Toaleta	1.09	Toilet
1.10	Kúpeľňa	1.10	Bathroom
1.11	Kúpeľňa	1.11	Bathroom
1.12	Chodba	1.12	Hallway
1.13	Prijímacia miestnosť	1.13	Reception room
1.14	Kuchynka	1.14	Kitchenette
1.15	Spoločenská miestnosť	1.15	Social room
1.16	Knižnica	1.16	Library
1.17	Chodba	1.17	Hallway
1.18	Schodisko	1.18	Staircase
1.19	Predsieň	1.19	Vestibule
1.20	Chodba	1.20	Hallway
1.21	Trieda	1.21	Classroom
1.22	Kabinet	1.22	Teacher's office
1.23	Trieda	1.23	Classroom
1.24	Počítačová miestnosť	1.24	Computer room
1.25	Predsieň	1.25	Vestibule
1.26	Kúpeľňa	1.26	Bathroom
1.27	Toaleta	1.27	Toilet
1.28	Toaleta	1.28	Toilet
1.29	Toaleta	1.29	Toilet
1.30	Kúpeľňa	1.30	Bathroom
1.31	Kúpeľňa	1.31	Bathroom
1.32	Toaleta	1.32	Toilet
1.33	Kúpeľňa	1.33	Bathroom

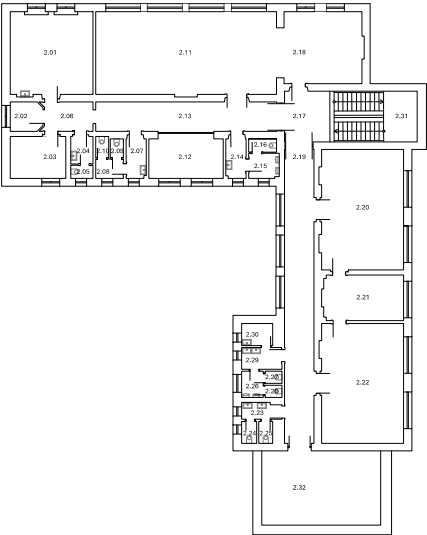
1. Nadzemné podlažie
mierka 1:500

1st Ground Floor
scale 1:500

Súčasný stav Current State

2.01	Riaditeľstvo Živeny	2.01	Živena Directorate
2.02	Kuchynka	2.02	Kitchenette
2.03	Kanc. hudobnej výchovy	2.03	Music education office
2.04	Kúpeľňa	2.04	Bathroom
2.05	Toaleta	2.05	Toilet
2.06	Chodba	2.06	Corridor
2.07	Kúpeľňa	2.07	Bathroom
2.08	Chodbička	2.08	Corridor
2.09	Toaleta	2.09	Toilet
2.10	Toaleta	2.10	Toilet
2.11	Spoločenská miestnosť	2.11	Social room
2.12	Chodba	2.12	Corridor
2.13	Chodba	2.13	Corridor
2.14	Kúpeľňa	2.14	Bathroom
2.15	Toaleta	2.15	Toilet
2.16	Toaleta	2.16	Toilet
2.17	Chodba so schodiskom	2.17	Corridor with staircase
2.18	Javisko	2.18	Stage
2.19	Chodba	2.19	Corridor
2.20	Učebňa	2.20	Classroom
2.21	Kabinet	2.21	Cabinet
2.22	Učebňa	2.22	Classroom
2.23	Kúpeľňa	2.23	Bathroom
2.24	Toaleta	2.24	Toilet
2.25	Toaleta	2.25	Toilet
2.26	Kúpeľňa	2.26	Bathroom
2.27	Toaleta	2.27	Toilet
2.28	Toaleta	2.28	Toilet
2.29	Predsieň	2.29	Vestibule
2.30	Sklad - Upratovanie	2.30	Storage
2.31	Medziposchodie	2.31	Mezzanine
2.32	Terasa	2.32	Terrace

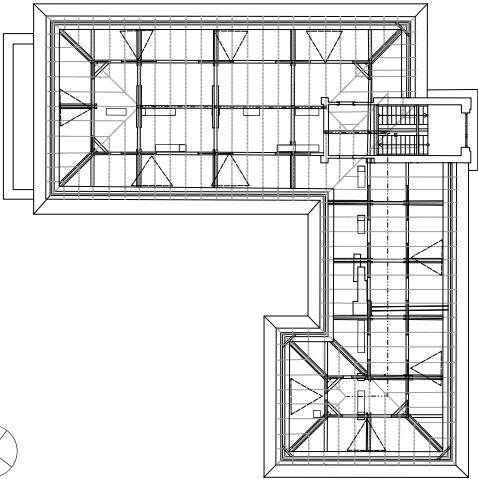
2. Nadzemné podlažie
mierka 1:500

2nd Floor
scale 1:500

Podkrovie
mierka 1:500

Attic
scale 1:500

Budova Živeny - spolku slov. žien, v Martine na Hviezdoslavovej ulici
Autor fotografie Anton Horník
Zdroj [1]

Building of Živena - Slovak Women's Association, in Martin on Hviezdoslavova Street

Pohľad na časť budovy - od juhu - a dvor Živeny
v Martine
Zdroj [1]
View of part of the building - from the south -
and the courtyard of Živena in Martin

Pohľad na budovu Živeny s pôvodným názvom "Sociálny dom". Budova bola postavená spolkom slov. žien "Živena" s krajiniskou podporou v rokoch 1930 - 1932 podľa projektu arch. Pacla z Prahy. Záber je z obdobia po dostavanií,
Autor fotografie Helena Rusnáková
Zdroj [1]

View of the Živena building with the original name "Social House". The building was built by the Slovak women's association "Živena" with provincial support in the years 1930 - 1932 according to the design of arch. Pacl from Prague. The shot is from the period after completion.

Pohľad na budovu Živeny s pôvodným názvom "Sociálny dom". Budova bola postavená spolkom slov. žien "Živena" s krajiniskou podporou v rokoch 1930 - 1932 podľa projektu arch. Pacla z Prahy. Záber je z obdobia po dostavanií
Autor fotografie Jozef Mičieta
Zdroj [1]

View of the Živena building with the original name "Social House". The building was built by the Slovak women's association "Živena" with provincial support in the years 1930 - 1932 according to the design of arch. Pacl from Prague. The shot is from the period after completion.

Napriek zmenám vlastníkov a spôsobu využívania si budova vo veľkej miere zachovala pôvodnú hmotovú skladbu a dispozičnú logiku založenú na jasnom funkčnom členení jednotlivých podlaží. Táto kontinuita predstavuje významný potenciál pre ďalšiu obnovu. Zároveň je však zrejme, že doterajšie zásahy boli prevažne parciálne a pragmatické, orientované na riešenie okamžitých prevádzkových alebo technických problémov bez komplexnej architektonickej koncepcie.

Cieľom tejto kapitoly je objektívne zhodnotiť súčasný stav budovy z architektonického, dispozičného, technického a energetického hľadiska, identifikovať jej limity a potenciály a vytvoriť odborné východisko pre formulovanie princípov rekonštrukcie Domu Živeny ako kultúrnej a spoločenskej stavby.

Súčasný stav budovy je výsledkom dlhodobého vývoja, postupných adaptačných zásahov a čiastkových rekonštrukcií realizovaných v rôznych obdobiach. Objekt dnes predstavuje funkčne stabilizovaný, no technicky a energeticky nehomogénnu architektonickú štruktúru, v ktorej sa prelínajú zachované pôvodné vrstvy s neskoršími úpravami rôznej kvality.

Na jednej strane je zreteľná snaha o zachovanie historickej hodnoty objektu a jeho postupnú kultiváciu, na druhej strane pretrvávajú limity vyplývajúce z absencie komplexnej rekonštrukcie. Budova je dnes intenzívne využívaná a plní viaceré spoločenské, kultúrne, vzdelávacie aj prevádzkové funkcie, čo zvyšuje jej význam v mestskom prostredí, ale zároveň kladie vyššie nároky na jej technický a prevádzkový stav.

Z hľadiska hmotovej skladby je Dom Živeny stále jasne čitateľným nárožným mestským objektom, ktorý si zachoval pôvodné proporcie, objemové členenie aj vzťah k priľahlej záhrade. Hlavná hmota stavby, vrátane charakteristickej strešnej krajiny so sedlovými strechami, vikiermi a systémom komínov, zostáva v zásade zachovaná.

Architektonický výraz objektu však dnes pôsobí nejednotne v dôsledku neskorších zásahov, najmä v oblasti výplní otvorov a povrchových úprav. Napriek tomu si stavba zachováva výrazný identifikačný potenciál v rámci mestského prostredia a jej hmotová kontinuita predstavuje stabilný základ pre ďalšie architektonické uvažovanie.

Dispozičné riešenie objektu je aj v súčasnosti vo veľkej miere odvodené od pôvodnej funkcionalistickej koncepcie. Vertikálne členenie stavby a základná logika rozdelenia na verejné, poloverejné a prevádzkové priestory zostali zachované. Súčasný využitie jednotlivých častí objektu však vznikalo postupne a často bez jednotnej prevádzkovej schémy.

Neskoršie úpravy interiéru sa prejavujú najmä v podobe nových deliacich priečok, zavesených podlahov, výmen podláh a lokálneho zamurovania otvorov. Tieto zásahy síce umožnili krátkodobé prispôbenie priestorov aktuálnym potrebám, no zároveň viedli k zníženiu priestorovej čitateľnosti a k narušeniu pôvodných proporcií niektorých interiérov. Z hľadiska budúceho využitia je preto potrebné opätovne analyzovať dispozičný potenciál stavby a odstrániť prevádzkové kolízie vzniknuté nekonceptnými zásahmi.

Despite changes in ownership and use, the building has largely preserved its original volumetric composition and spatial logic, with a clear functional division of the individual floors. This continuity represents significant potential for further restoration. However, it is equally evident that previous interventions were mostly partial and pragmatic, focused on solving immediate operational or technical problems without a comprehensive architectural concept.

The aim of this chapter is to objectively assess the current state of the building from architectural, spatial, technical, and energy perspectives, identify its limitations and potentials, and establish a professional basis for formulating the principles of the reconstruction of the Živena House as a cultural and social facility.

The current state of the building is the result of long-term development, gradual adaptations, and partial renovations carried out in different periods. Today, the object represents a functionally stabilized but technically and energetically non-homogeneous architectural structure, where preserved original layers intertwine with later modifications of varying quality.

On the one hand, there is a clear effort to preserve the building's historical value and to cultivate it gradually; on the other hand, limitations persist due to the lack of a comprehensive reconstruction. The building is currently used intensively, fulfilling multiple social, cultural, educational, and operational functions, which increases its significance in the urban environment but also places higher demands on its technical and operational condition.

Volumetric and Architectural Expression

In terms of massing, the Živena House remains a clearly legible corner urban object that has retained its original proportions, volumetric division, and relationship to the adjacent garden. The main mass of the building, including the characteristic roofscape with gable roofs, dormers, and chimney system, remains fundamentally preserved.

However, the building's architectural expression currently appears inconsistent due to later interventions, particularly in the window and door openings and surface finishes. Nevertheless, the building maintains a strong identification potential within the urban environment, and its volumetric continuity provides a stable foundation for further architectural consideration.

Spatial and Functional Organization

The building's spatial layout is still largely derived from the original functionalist concept. The vertical division of the structure and the basic logic of separating public, semi-public, and operational spaces have been preserved. However, the current use of individual parts of the building evolved gradually and often without a unified operational scheme.

Later interior modifications are manifested primarily as new partition walls, suspended ceilings, floor replacements, and local walling-up of openings. While these interventions enabled short-term adaptation of spaces to current needs, they reduced spatial clarity and disrupted the original proportions of certain interiors. For future use, it is therefore necessary to re-analyze the building's spatial potential and eliminate operational conflicts arising from these non-conceptual interventions.

Obvodový plášť objektu je v súčasnosti v technicky a energeticky nevyhovujúcom stave. Fasáda, rovnako ako strešná rovina a podkrovný priestor, sú nezaťapené, čo má zásadný vplyv na energetickú hospodárnosť budovy. Povrchové úpravy fasády boli v minulosti lokálne sanované, avšak bez komplexného riešenia príčin degradácie.

Pri výmene pôvodných drevených okien za plastové výplne došlo okrem iného aj k poškodeniu a znehodnoteniu pôvodných interiérových kamenných parapetov.

Stavebno-technický stav budovy Domu Živeny je z pohľadu súčasných nárokov na obnovu historických objektov a na splnenie nízkoenergetických kritérií hodnotenia stavby a jej prevádzky nevyhovujúci. Objekt nebol systematicky adaptovaný na súčasné energetické požiadavky, čo sa prejavuje najmä v absencii tepelnoizolačných opatrení a v zastaraných technických zariadeniach.

Objekt je v súčasnosti vykurovaný plynom, pričom existujúca kotolňa je technicky zastaraná a vyžaduje si kompletnú rekonštrukciu vrátane rozvodov vykurovania. Z hľadiska udržateľnosti bude potrebné navrhnuť nový nízkoenergetický systém vykurovania ako ucelený koncept, vrátane ohrevu teplej úžitkovej vody. Splnenie platnej legislatívy si bude vyžadovať zateplenie obvodového plášťa a strešnej roviny stavby, ako aj obnovu alebo výmenu okenných a dverných otvorov.

Tieto zásahy však musia byť realizované v úzkej koordinácii s požiadavkami Pamiatkového úradu, keďže ide o pamiatkovo chránený funkcionalistický objekt. Osobitnú pozornosť bude potrebné venovať voľbe materiálov, detailom fasády, typu a materiálovému riešeniu okien, parapetov a dverí, aby nedošlo k ďalšej strate autenticity architektúry.

Súčasnou obnovou musí byť aj komplexné prehodnotenie vonkajších a vnútorných inžinierskych sietí, ich technického stavu a kapacitných možností, ako aj následne vyvolaných zásahov do stavebných konštrukcií.

Súčasný stav Domu Živeny je možné charakterizovať ako stav stabilizovaný, no neukončený. Budova je funkčne využívaná a technicky prevádzkyschopná, avšak nespĺňa súčasné požiadavky na energetickú hospodárnosť, prevádzkovú flexibilitu ani architektonickú integritu.

Na strane limitov stojí nejednotnosť neskorších zásahov, technická zastaranosť zariadení a konflikt medzi požiadavkami udržateľnosti a pamiatkovej ochrany. Na strane potenciálov však stojí zachovaná hmotová a dispozičná štruktúra, čitateľná funkcionalistická koncepcia a silná kultúrna hodnota objektu.

Tieto skutočnosti vytvárajú pevný základ pre uvažovanie o rekonštrukcii Domu Živeny nie ako o technickej oprave, ale ako o kultivovanom architektonickom procese, ktorý nadviaže na historický vývoj stavby a umožní jej plnohodnotné fungovanie v súčasnom kultúrnom a komunitnom živote mesta.

Technical Condition and Energy Efficiency

The building envelope is currently in a technically and energetically unsatisfactory condition. The facade, roof plane, and attic space are uninsulated, which has a fundamental impact on the building's energy efficiency. Previous surface treatments of the facade were local repairs that did not comprehensively address the causes of degradation.

The replacement of the original wooden windows with plastic frames also resulted, among other things, in damage and devaluation of the original interior stone window sills.

From the perspective of contemporary requirements for the restoration of historical buildings and for meeting low-energy criteria, the technical condition of the Živena House is inadequate. The building has not been systematically adapted to modern energy standards, as evidenced by the lack of thermal insulation and outdated technical equipment.

The building is currently heated by gas, but the existing boiler room is technically obsolete and requires a complete reconstruction, including the heating distribution systems. In terms of sustainability, a new low-energy heating system must be designed holistically, including domestic hot water heating. Compliance with current legislation will require insulation of the building envelope and the roof plane, as well as the restoration or replacement of window and door openings.

These interventions, however, must be carried out in close coordination with the requirements of the Regional Monuments Board (Pamiatkový úrad), as it is a protected functionalist landmark. Particular attention must be paid to the choice of materials, facade details, and the type and material of windows, sills, and doors to prevent further loss of architectural authenticity.

The restoration must also include a comprehensive reassessment of the exterior and interior utility networks, their technical condition, and capacity, as well as the subsequent interventions into the building structures necessitated by these updates.

Conclusion of the Analysis

The current state of the Živena House can be characterized as stabilized but incomplete. The building is functionally utilized and technically operational, but it fails to meet contemporary requirements for energy efficiency, operational flexibility, or architectural integrity.

The primary limitations include inconsistent later interventions, technical obsolescence of equipment, and conflicts between sustainability requirements and heritage protection. Conversely, its strengths lie in the preserved volumetric and spatial structure, a legible functionalist concept, and the building's strong cultural value.

These facts form a solid foundation for the reconstruction of the Živena House, not as a technical repair, but as a refined architectural process that builds on the structure's historical development and enables it to function fully within the city's contemporary cultural and community life.

Priečelie budovy z ulice P.O. Hviezdoslava
Zdroj [5]

Facade of the building from P.O. Hviezdoslava Street

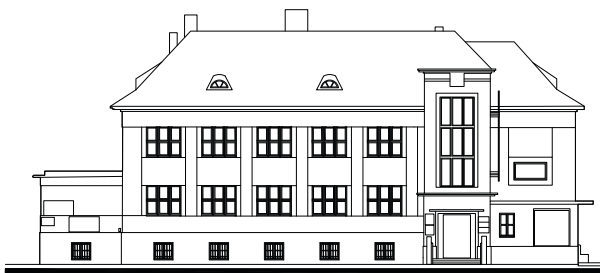

Priešielie budovy z ulice
V.P.Tótha
Zdroj [5]

The front of the building from
V.P.Tótha Street

Súčasný stav Current State

Pohľady / mierka 1:150
Elevations/ mierka 1:150

Pohľad východný / mierka 1:500
East Elevation / scale 1:500

Pohľad západný / mierka 1:500
West Elevation / scale 1:500

Pohľad južný / mierka 1:500
South Elevation / scale 1:500

Pohľad severný / mierka 1:500
North Elevation / scale 1:500

Všeobecné východiská

Metodika spracovania publikácie vychádza z presvedčenia, že práca s historickou stavbou nemôže byť redukovaná na jednorazový projektový akt, ale je procesom čítania, interpretácie a vedomého vrstvenia. Dom Živeny je v tomto zmysle chápaný ako otvorený architektonický organizmus, ktorého hodnota spočíva nielen v pôvodnej hmotnosti a architektonickom výraze, ale aj v stopách používania, prestavieb a zmien funkcie v priebehu času.

Základom metodického prístupu je kombinácia historicko-analytickej, interpretačnej a návrhovej roviny, ktoré sa navzájom dopĺňajú a podmieňujú. Metodika preto nepostupuje lineárne od analýzy k návrhu, ale pracuje cyklicky, návrhy spätne overujú interpretácie a interpretácie korigujú návrhové rozhodnutia.

*V prvej fáze je objekt skúmaný prostredníctvom archívneho a historického výskumu, ktorý zahŕňa prácu s dostupnými písomnými prameňmi, historickými fotografiami, plánovou dokumentáciou a odbornou literatúrou. Cieľom tejto fázy nie je iba rekonštrukcia pôvodného stavu, ale identifikácia základných princípov, na ktorých bola stavba založená, mierka, proporcie, dispozičná logika, vzťah k mestu a verejnému priestoru.

*Druhá fáza je zameraná na analýzu súčasného stavu. Tá zahŕňa fyzický prieskum objektu, čítanie konštrukčných vrstiev, hodnotenie miery autenticity jednotlivých častí a identifikáciu funkčných, prevádzkových a technických limitov. Súčasný stav nie je chápaný ako problém, ktorý treba odstrániť, ale ako legitímna vrstva vývoja, s ktorou je potrebné pracovať. Metodika tu vedome odmieta dichotómiu „pôvodné verzus nové“ v prospech plynulého spektra architektonických hodnôt.

*Tretou rovinou je interpretačný rámec, v ktorom je rekonštrukcia vnímaná ako kultúrna a spoločenská výpoveď svojej doby. Práca s pojmom rekonštrukcia je preto založená na chápaní architektúry ako kontinuálneho procesu, v ktorom každá nová intervencia vstupuje do dialógu s existujúcim. Metodika tu cielene pracuje s pojmami ako kontinuita, adaptácia, udržateľnosť a pluralita prístupov.

Na tomto základe vznikajú štyri samostatné architektonické návrhy spracované v porovnateľnej štruktúre. Každý návrh vychádza z rovnakých východiskových analýz, no uplatňuje odlišnú mieru zásahu, rozdielny postoj k historickým vrstvám a iný spôsob práce s programom a prevádzkou. Metodika vedome nehodnotí návrhy hierarchicky ani súťažne, ale vytvára priestor pre ich vzájomné čítanie a porovnávanie.

Dôležitým metodickým princípom je transparentnosť rozhodnutí. Každý návrh je prezentovaný tak, aby bolo možné sledovať jeho vnútornú logiku, od identifikácie problému, cez koncepčné východiská až po architektonické riešenie. Textová, výkresová a obrazová dokumentácia sú chápané ako rovnocenné nosiče informácie.

General Principles

The methodology of this publication is rooted in the conviction that working with a historical building cannot be reduced to a one-time project; rather, it is a process of reading, interpretation, and conscious layering. In this sense, the Živena House is understood as an open architectural organism, whose value lies not only in its original mass and architectural expression but also in the traces of its use, alterations, and functional changes over time.

The foundation of this methodical approach is a combination of historical-analytical, interpretive, and design dimensions, which mutually complement and condition one another. Therefore, the methodology does not proceed linearly from analysis to design; rather, it operates in a cyclical manner. The designs retrospectively verify interpretations, while the interpretations, in turn, correct design decisions.

* The first phase involves investigating the object through archival and historical research, which includes working with available written sources, historical photographs, plan documentation, and professional literature. The goal of this phase is not merely to reconstruct the original state, but to identify the fundamental principles upon which the building was based—scale, proportions, spatial logic, and its relationship to the city and public space.

* The second phase focuses on analyzing the current state. This includes a physical survey of the building, reading the construction layers, evaluating the degree of authenticity of individual parts, and identifying functional, operational, and technical limits. The current state is not viewed as a problem to be eliminated, but as a legitimate layer of evolution to be worked with. The methodology consciously rejects the "original versus new" dichotomy in favor of a fluid spectrum of architectural values.

* The third dimension is the interpretive framework, in which reconstruction is perceived as a cultural and social statement of its time. The concept of reconstruction is thus based on understanding architecture as a continuous process, where every new intervention enters into a dialogue with the existing structure. The methodology specifically works with concepts such as continuity, adaptation, sustainability, and plurality of approaches.

Based on this foundation, four independent architectural proposals were developed and presented within a comparable structure. Each proposal originates from the same baseline analyses but applies a different degree of intervention, a distinct stance toward historical layers, and a different approach to program and operations. The methodology consciously avoids evaluating the designs hierarchically or competitively; instead, it creates a space for their mutual reading and comparison.

An important methodological principle is the transparency of decision-making. Each design is presented such that its internal logic can be followed—from problem identification through conceptual starting points to the final architectural solution. Textual, graphic, and visual documentation are treated as equivalent carriers of information.

Záver metodiky tvorí syntetická rovina, ktorá umožňuje čitateľovi porozumieť rozdielom medzi jednotlivými prístupmi nie ako rozporom, ale ako prejavom plurality súčasnej architektonickej praxe. Metodika tak nesmeruje k jedinému správne riešeniu, ale k otvoreniu odbornej diskusie o tom, ako možno historické objekty čítať, obnovovať a zmysluplne ďalej rozvíjať.

Požiadavky krajského pamiatkového úradu

Dom Živeny je objektom s vysokou mierou pamiatkovej, architektonickej a kultúrno-historickej hodnoty. Je zapísaný v Ústrednom zozname pamiatkového fondu Slovenskej republiky, čo zásadným spôsobom determinuje prístup k jeho obnove, rekonštrukcii a ďalšiemu využívaniu. Akýkoľvek návrh zásahu do objektu ako aj do príľahlej záhrady je preto podmienený rešpektovaním záväzných stanovísk a metodických požiadaviek Krajského pamiatkového úradu.

Požiadavky pamiatkovej ochrany nie sú v rámci tejto publikácie chápané ako obmedzujúci rámec, ale ako východiskový interpretačný nástroj, ktorý pomáha identifikovať nosné hodnoty stavby a rozlíšiť medzi autenticitými historickými vrstvami a neskoršími, často nevhodnými zásahmi. Práve tento dialóg medzi ochranou a súčasným architektonickým prístupom tvorí jeden zo základných metodických pilierov práce.

Z hľadiska pamiatkovej ochrany je prioritou zachovanie základných architektonických a priestorových kvalít objektu, ktoré formujú jeho identitu a čitateľnosť v urbanistickom aj kultúrnom kontexte mesta. Medzi kľúčové požiadavky patrí, predovšetkým zachovanie hmotovo-priestorového konceptu budovy, teda jej objemovej skladby, mierky a vzťahu k okoliu. Tento princíp zabezpečuje kontinuitu historického výrazu stavby a vyklučuje zásahy, ktoré by narušili jej proporčné alebo siluetové pôsobenie.

Rovnako významná je ochrana dispozičnej štruktúry objektu, ktorá odráža pôvodnú funkčnú logiku a spoločenský charakter budovy. Zachovanie rizalitu ako výrazného architektonického prvku je chápané nielen ako ochrana konkrétneho objemu, ale aj ako zachovanie hierarchie priestorov a kompozičných osí stavby.

Osobitná pozornosť je venovaná pôvodným konštrukčným prvkom, najmä stropným konštrukciám a krovu. Požiadavka zachovania pôvodného krovu s možnosťou jeho otvorenia výhradne smerom do záhrady jasne definuje hranicu medzi prípustnou adaptáciou a nežiaducim zásahom do historickej substance.

Na úrovni architektonického detailu je kladený dôraz na zachovanie architektonického členenia fasády, pôvodného štukového dekoru a autentických omietkových vrstiev. Tieto vrstvy sú chápané ako nositelia historickej pamäti objektu, pričom ich hodnota nespočíva len vo výtvarnej kvalite, ale aj v schopnosti sprostredkovať stavebný vývoj budovy.

Súčasťou pamiatkovej ochrany je aj zachovanie pôvodného umelecko-historického a technického vybavenia, vrátane komínových hláv, historických technických prvkov a detailov, ktoré dotvárajú celkový charakter objektu. Významnú úlohu zohrávajú aj materiálové a remeselné kvality, kamenný sokel na fasáde aj v interiéri, kamenné a terazzové dlažby, ako aj pôvodné interiérové a exteriérové výplne dverných otvorov.

The methodology concludes with a synthetic dimension that allows the reader to understand the differences between the individual approaches not as contradictions but as manifestations of the plurality of contemporary architectural practice. Thus, the methodology does not aim for a single "correct" solution, but rather seeks to open a professional discussion on how historical objects can be read, restored, and meaningfully developed further.

Requirements of the Regional Monuments Board

The Živena House is an object of high heritage, architectural, and cultural-historical value. It is listed in the Central List of the Memorial Fund of the Slovak Republic, which fundamentally determines the approach to its restoration, reconstruction, and future use. Any proposed intervention in the building or the adjacent garden is therefore subject to compliance with the binding opinions and methodological requirements of the Regional Monuments Board (Krajský pamiatkový úrad).

Within this publication, heritage protection requirements are not viewed as a restrictive framework, but as a baseline interpretive tool. They help identify the building's core values and distinguish between authentic historical layers and later, often inappropriate, interventions. This dialogue between preservation and contemporary architectural approach forms one of the fundamental methodological pillars of the work.

Preservation of Identity and Structure

From a heritage protection perspective, the priority is to preserve the building's fundamental architectural and spatial qualities that define its identity and legibility within the city's urban and cultural context. Key requirements include:

- * Volumetric and Spatial Concept: Maintaining the original composition, scale, and relationship to the surroundings to ensure the continuity of the building's historical expression.* Spatial Layout: Protecting the floor plan structure that reflects the original functional logic. The preservation of the risalit (a prominent projecting part of the facade) is understood not just as protecting a specific volume, but as maintaining the hierarchy of spaces and the building's compositional axes.

- * Structural Elements: Particular attention is paid to the original ceiling structures and the roof truss. The requirement to preserve the original truss, with the possibility of opening it exclusively toward the garden, clearly defines the boundary between permissible adaptation and undesirable interference with the historical substance.

Architectural Detail and Authenticity

At the architectural level, emphasis is placed on preserving the facade's articulation, original stucco decoration, and authentic plaster layers. These are viewed as carriers of the building's historical memory. The protection also extends to:

- * Technological Features: Chimney heads and historical technical elements that complete the building's character.* Material Qualities: The stone plinth (exterior and interior), stone and terrazzo floors, and original door frames.* Iconic Details: The circular (functionalist) windows of the entrance hall, staircase handrails, wooden stage steps, and terrace railings. A notable feature is the emerald-green tiling in the sanitary facilities, which documents the era's aesthetic and material preferences.

Špecifické požiadavky sa vzťahujú aj na jednotlivé charakteristické prvky interiéru, ako sú kruhové (funkcionalistické) okná vstupnej predsiene, madlo schodiska, drevené schody javiska či mreže zábradlia terasy. Tieto detaily sú vnímané ako integrálne súčasti architektonického výrazu a ich zachovanie je nevyhnutné pre udržanie autenticity priestoru. Osobitnú hodnotu predstavuje aj smaragdovo-zelený obklad v hygienických priestoroch, ktorý dokumentuje estetické a materiálové preferencie svojej doby. Popri ochrane a zachovaní autentických historických vrstiev kladie pamiatkový úrad dôraz aj na odstránenie neskorších nevhodných zásahov, ktoré narušujú architektonickú integritu objektu. Ide najmä o zásahy realizované bez rešpektu k pôvodnej materiálovej skladbe, dispozičnej logike alebo výtvarnému charakteru stavby.

Medzi takéto zásahy patrí odstránenie mladších cementových omietok, ktoré svojou fyzikálnou aj vizuálnou povahou nie sú kompatibilné s historickou konštrukciou objektu. Rovnako problematické sú sklobetónové priečky a nevhodné dodatočné priečky, ktoré znehodnocujú pôvodnú dispozíciu a narušujú čitateľnosť priestorovej štruktúry budovy.

Požiadavka na odstránenie kovových zárubní, nevhodných vstupných výplní a plastových okien reflektuje snahu o návrat k materiálovej a remeselnej kvalite zodpovedajúcej charakteru objektu. Náhrada plastových okien replikami pôvodných drevených výplní nie je chápaná ako nostalgická rekonštrukcia, ale ako racionálny krok smerom k obnoveniu architektonickej integrity stavby.

Spoločné východiská

Všetky architektonické návrhy prezentované v publikácii vychádzajú zo spoločného súboru východísk, ktoré tvoria pevný metodický základ ich porovnateľnosti. Tieto východiská nevznikli ako abstraktný teoretický rámec, ale ako syntéza historického výskumu, analýzy súčasného stavu objektu a záväzných požiadaviek pamiatkovej ochrany. Spoločné východiská tak predstavujú zdieľaný hodnotový a interpretačný základ, na ktorom jednotlivé návrhy stavajú, hoci k nemu pristupujú rozdielnymi architektonickými stratégiami.

Zásadným východiskom je uznanie Domu Živeny ako plnohodnotnej historickej vrstvy mesta, ktorej význam presahuje samotnú stavbu a zahŕňa aj jej spoločenský, kultúrny a urbanistický kontext. Objekt je vnímaný ako verejná stavba so silnou identitou, ktorej hodnota spočíva v kontinuite využívania a schopnosti adaptácie na meniace sa potreby spoločnosti.

Ďalším spoločným východiskom je rešpektovanie pamiatkovej ochrany ako integrálnej súčasti návrhového procesu. Požiadavky krajského pamiatkového úradu sú chápané nie ako externé obmedzenie, ale ako nástroj identifikácie nosných architektonických kvalít objektu. Všetky návrhy preto vychádzajú z rovnakého súboru zachovávaných prvkov, konštrukcií, materiálov a detailov, ako aj z rovnakého postoja k odstraňovaniu nevhodných zásahov.

Spoločným menovateľom návrhov je aj snaha o zachovanie verejného charakteru budovy a jej otvorenosť voči mestu. Dom Živeny nie je vnímaný ako uzavretý pamätný objekt, ale ako živý organizmus, ktorého budúcnosť je podmienená aktívnym využívaním a jasnou čitateľnosťou jeho spoločenskej funkcie.

Remediation of Inappropriate Interventions

In addition to preserving authentic layers, the Monuments Board emphasizes the removal of later, unsuitable additions that disrupt architectural integrity:

* **Incompatible Materials:** Removal of later cement plasters that are physically and visually incompatible with the historical structure.

* **Spatial Disruptions:** Removal of glass-block partitions and unsuitable secondary partition walls that devalue the original layout and legibility.

* **Material Recovery:** The requirement to remove metal door frames, unsuitable entrance fittings, and plastic windows. Replacing plastic windows with replicas of the original wooden ones is not seen as a nostalgic act, but as a rational step toward restoring the building's architectural integrity.

Shared Foundational Principles

All architectural proposals presented in this publication are based on a common set of principles that form a solid methodological basis for their comparability. These foundations did not emerge as an abstract theoretical framework, but as a synthesis of historical research, analysis of the building's current state, and binding heritage protection requirements. Thus, these shared principles represent a joint value and interpretive base upon which individual proposals are built, even though they approach it through different architectural strategies.

A fundamental premise is the recognition of the Živena House as a full-fledged historical layer of the city, whose significance extends beyond the building itself to include its social, cultural, and urban context. The object is perceived as a public building with a strong identity, whose value lies in its continued use and adaptability to society's changing needs.

Another shared principle is the respect for heritage protection as an integral part of the design process. The requirements of the Regional Monuments Board are understood not as external constraints but as a tool for identifying the building's core architectural qualities. Consequently, all proposals start from the same set of preserved elements, structures, materials, and details, as well as a unified stance on removing inappropriate interventions.

A common denominator across all designs is the effort to maintain the building's public character and its openness toward the city. The Živena House is not seen as a closed memorial object, but as a living organism whose future depends on active use and the clear legibility of its social function.

The approach to the building's historical mass is one of the publication's key thematic nodes. All proposals operate under the conviction that historical mass is not an immutable artifact but the result of long-term development in which individual layers overlap, complement, or even contradict one another. The methodological approach does not seek an idealized "original state" but strives for a legible and meaningful organization of existing layers.

Prístup k historickej hmote objektu je jedným z kľúčových tematických uzlov celej publikácie. Všetky návrhy pracujú s presvedčením, že historická hmota nie je nemenným artefaktom, ale výsledkom dlhodobého vývoja, v ktorom sa jednotlivé vrstvy navzájom prekrývajú, dopĺňajú a niekedy aj popierajú. Metodický prístup preto nevyhľadáva ideálny pôvodný stav, ale usiluje sa o čitateľné a zmysluplné usporiadanie existujúcich vrstiev.

Historická hmota je chápaná ako nositeľ viacerých typov hodnôt: architektonických, konštrukčných, remeselných, spoločenských aj symbolických. Práca s ňou predpokladá citlivé rozlišovanie medzi prvkami, ktoré je nevyhnutné zachovať v ich autentickej podobe, a tými, ktoré môžu byť reinterpretované alebo doplnené súčasným architektonickým jazykom.

Spoločným princípom všetkých návrhov je zachovanie hmotovo-priestorového konceptu budovy, základnej dispozičnej logiky a kľúčových architektonických prvkov. Zásahy do historickej hmoty sú navrhované ako čitateľné, jasne identifikovateľné a materiálovo odlišné, pričom sa vedome vyhýbajú historizácii. Nové vrstvy majú ambíciu vstupovať do dialógu s pôvodnou hmotou, nie ju potláčať ani prekrývať.

Historická hmota je zároveň chápaná ako aktívny partner návrhu, ktorý ovplyvňuje dispozičné riešenia, prevádzkové vzťahy aj mieru zásahu. V tomto zmysle je rekonštrukcia interpretovaná ako proces kultivácie existujúceho, nie ako jeho nahrádzanie.

Metodický rámec návrhov

Metodický rámec návrhov je založený na princípe porovnateľnosti pri zachovaní autorskej slobody. Všetky štyri architektonické riešenia vychádzajú z rovnakých analytických podkladov, rovnakého chápania hodnoty objektu a rovnakého súboru pamiatkových požiadaviek. Rozdiely medzi návrhmi preto nevznikajú na úrovni vstupných dát, ale na úrovni interpretácie a architektonického postoja.

Každý návrh je spracovaný v rovnakej štruktúre, ktorá umožňuje čitateľovi sledovať logiku návrhového procesu od identifikácie problému, cez koncepčný prístup až po konkrétne architektonické riešenia. Metodický rámec vedome podporuje čitateľnosť rozhodnutí a transparentnosť zásahov do historickej hmoty.

Dôležitým aspektom metodiky je práca s mierou zásahu. Návrhy sa líšia v tom, ako intenzívne vstupujú do dispozície, ako pracujú s novými objemami alebo s otvorením budovy smerom k záhrade a verejnému priestoru. Tieto rozdiely však nevznikajú náhodne, ale ako dôsledok rozdielného chápania úlohy rekonštrukcie v súčasnom architektonickom diskurze.

Metodický rámec zároveň umožňuje vnímať návrhy nie ako alternatívy, z ktorých treba vybrať najlepšiu, ale ako spektrum možných odpovedí na rovnakú otázku. Práve táto pluralita je jedným z hlavných cieľov publikácie.

Historical mass is understood as a carrier of multiple values: architectural, structural, artisanal, social, and symbolic. Working with it requires a sensitive distinction between elements that must be preserved in their authentic form and those that can be reinterpreted or supplemented with a contemporary architectural language.

A shared principle of all proposals is the preservation of the volumetric-spatial concept, the basic spatial logic, and key architectural elements. Interventions into the historical mass are designed to be legible, clearly identifiable, and materially distinct, consciously avoiding historicism. New layers aim to enter into a dialogue with the original mass, not to suppress or overshadow it.

Furthermore, the historical mass is treated as an active partner in the design, influencing layout solutions, operational relationships, and the extent of intervention. In this sense, reconstruction is interpreted as a process of cultivating the existing, rather than replacing it.

Methodological Framework of the Proposals

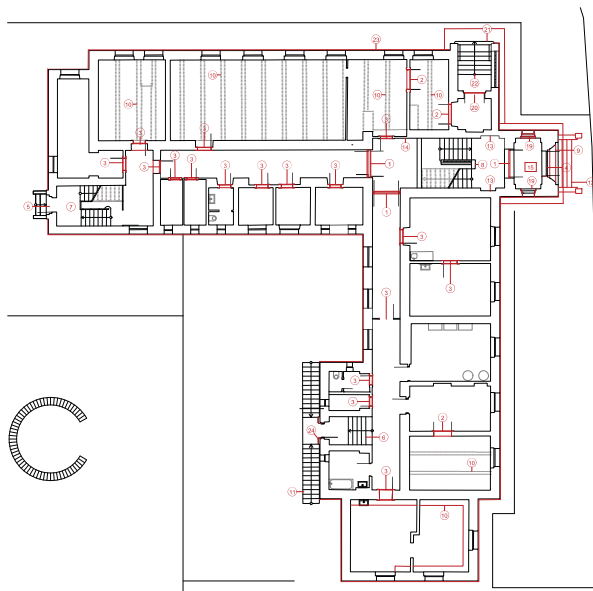
The methodological framework is based on the principle of comparability while maintaining creative freedom. All four architectural solutions stem from the same analytical data, the same understanding of the building's value, and the same set of heritage requirements. Differences between the proposals do not arise at the level of input data but at the level of interpretation and architectural stance.

Each proposal follows an identical structure, allowing the reader to trace the logic of the design process—from problem identification to the conceptual approach and specific architectural solutions. This framework deliberately promotes the legibility of decisions and the transparency of interventions into the historical mass.

A crucial aspect of the methodology is the degree of intervention. The proposals vary in how intensively they enter the layout, how they work with new volumes, or how they open the building toward the garden and public space. These differences are not accidental; they result from diverse understandings of the role of reconstruction in contemporary architectural discourse.

The methodological framework allows the designs to be perceived not as alternatives from which the "best" must be chosen, but as a spectrum of possible answers to the same question. This plurality is one of the publication's primary goals.

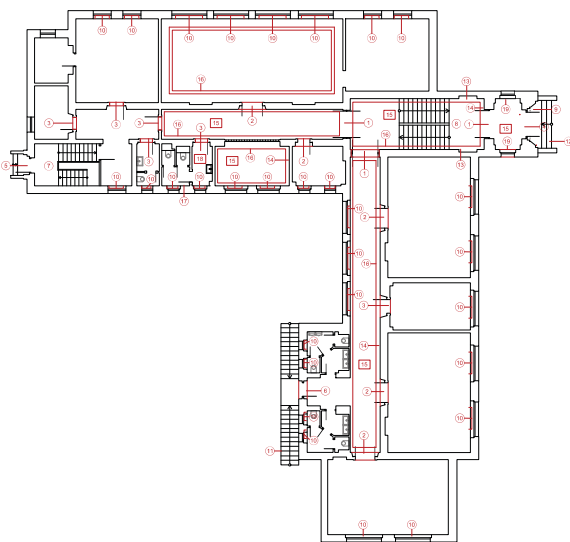
- 1 - DVERE INTERIÉROVÉ PRESKLENÉ** - Dvojkridlové dvere rámovej konštrukcie. V dolnej štvrtine s plnými výplňovými kazetami, v hornej presklené 12-tabuľové, členené drevenými priečkami. Zachované závesy, kľučky sú sekundárne. Dvere zachovať, opraviť, ošetriť, repasovať, opatriť ochranným náterom.
- 2 - DVERE INTERIÉROVÉ DVOJKRIDLOVÉ** - Drevené dvere rámovej konštrukcie s plnými výplňovými profilovanými 6-kazetami. Dvere osadené v profilovanej drevenej zárubni. Zachované závesy, kľučky sú sekundárne. Dvere zachovať, opraviť, ošetriť, repasovať, opatriť ochranným náterom.
- 3 - DVERE INTERIÉROVÉ JEDNOKRIDLOVÉ** - Drevené dvere rámovej konštrukcie s plnými výplňovými profilovanými 3-kazetami. Dvere osadené v plastických drevených zárubniach. Zachované závesy, kľučky sú sekundárne. Dvere zachovať, opraviť, ošetriť, repasovať, opatriť ochranným náterom.
- 4 - DVERE HLAVNÉHO VSTUPU** - Dvojkridlové dvere rámovej konštrukcie, vyplnené osmimi kazetami, horných šesť je perforovaných kruhovým terčom, prírodný charakter dreva, tmavo moreného. Pôvodná kľučka sa nezachovala, závesy z vonkajšej strany a dolná zástrč pôvodné. Dvere zachovať, opraviť, ošetriť, repasovať, ponechať prírodný charakter dreva.
- 5 - KAMENNÝ BOČNÝ PORTÁL** - Pravouhlý portál s omietkou z umelého kameňa a hranolovými pilastrami po stranách. Zvýšený portálik je prístupný prostredníctvom dvoch kamenných schodiskových stupňov z terasza. Nad rímsou je okrúhle svetlikové okienko. Portál zachovať, kamenné časti opraviť, ošetriť, chýbajúce časti doplniť, opatriť ochranným náterom. Vyriešiť zavlhanie.
- 6 - INTERIÉROVÉ KAMENNÉ SCHODISKO** - Jednoramenné priame obslužné schodisko zložené z piatich terazzových schodiskových stupňov. Zachovať, opraviť, ošetriť, chýbajúce časti doplniť, opatriť ochranným náterom.
- 7 - INTERIÉROVÉ KAMENNÉ SCHODISKO** - Dvojrámenné kamenné terazzové schodisko s kovovou mrežou zábradlia, lemované plastickým soklom s kamienkovej omietky. Mreža vrátane dreveného madla natretá novým bielo-oranžovým olejovým náterom. Schodisko zachovať, opraviť, ošetriť, chýbajúce časti doplniť, opatriť ochranným náterom. Mrežu aj madlá očistiť od náteru, opatriť novým náterom a obnoviť.
- 8 - INTERIÉROVÉ HLAVNÉ KAMENNÉ SCHODISKO** - Schodisko situované v samostatnom rizalite. Dvojrámenné s kovovou mrežou a dreveným madlom upevneným mosadznou obručou na nosnej stene. Schodiskové stupne, lemujúci sokel sú z umelého kameňa. Podhľad schodiska má štukové zrkadlá. Kovová mreža zábradlia je v kubistickom štýle, zložená zo zvislých prútov obdĺžnikového Schodisko aj mreže zachovať, opraviť, ošetriť, chýbajúce časti doplniť, opatriť ochranným náterom. Mreže aj drevené madlá ošetriť, konzervovať, obnoviť. prierezu.
- 9 - KAMENNÝ VSTUPNÝ PORTÁL S MARKÍZOU** - Edikulový pravouhlý portál s rovným prekladom a zošikmeným bočným ostiením. Nad doskou je vysutá kamenná dosková markíza v strede s lôžkom pre osvetlenie teleso. Portál zachovať, ošetriť, doplniť chýbajúce časti, opatriť ochranným náterom. Opraviť klampiarske detaily a vyriešiť zavlhanie koruny edikuly a ostatných častí.
- 10 - STROPNÉ TRÁMY** - Železobetónové trámy s tektonikou dreveného hranolového prievlaku - so skosenou hranou a s dvoma paralelnými dvojicami žliabkov v podhlade. Prekryté zníženým stropom v niektorých miestnostiach. Stropné trámy premietť, zachovať profiláciu, odstrániť znížené podhlady.

1. Podzemné podlažie
mierka 1:500

1. Lower ground floor
scale 1:500

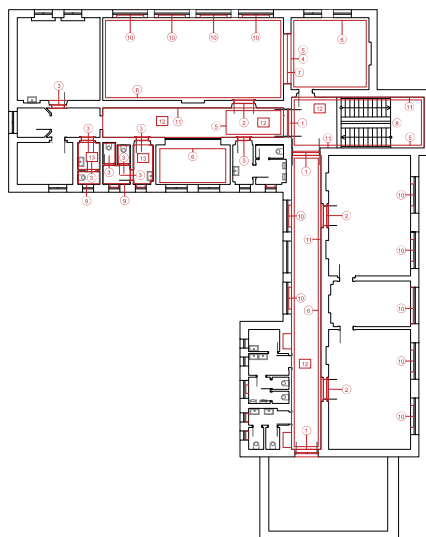
- 1 - DVERE INTERIÉROVÉ PRESKLENÉ** - Dvojkridlové dvere rámovej konštrukcie. V dolnej štvrtine s plnými výplňovými kazetami, v hornej presklené 12-tabuľové, členené drevenými priečkami. Zachované závesy, kľučky sú sekundárne. Dvere zachovať, opraviť, ošetriť, repasovať, opatriť ochranným náterom.
- 2 - DVERE INTERIÉROVÉ DVOJKRIDLOVÉ** - Drevené dvere rámovej konštrukcie s plnými výplňovými profilovanými 6-kazetami. Dvere osadené v profilovanej drevenej zárubni. Zachované závesy, kľučky sú sekundárne. Dvere zachovať, opraviť, ošetriť, repasovať, opatriť ochranným náterom.
- 3 - DVERE INTERIÉROVÉ JEDNOKRIDLOVÉ** - Drevené dvere rámovej konštrukcie s plnými výplňovými profilovanými 3-kazetami. Dvere osadené v plastických drevených zárubniach. Zachované závesy, kľučky sú sekundárne. Dvere zachovať, opraviť, ošetriť, repasovať, opatriť ochranným náterom.
- 4 - DVERE HLAVNÉHO VSTUPU** - Dvojkridlové dvere rámovej konštrukcie, vyplnené osmimi kazetami, horných šesť je perforovaných kruhovým terčom, prírodný charakter dreva, tmavo moreného. Pôvodná kľučka sa nezachovala, závesy z vonkajšej strany a dolná zástrč pôvodné. Dvere zachovať, opraviť, ošetriť, repasovať, ponechať prírodný charakter dreva.
- 5 - KAMENNÝ BOČNÝ PORTÁL** - Pravouhlý portál s omietkou z umelého kameňa a hranolovými pilastrami po stranách. Zvýšený portálik je prístupný prostredníctvom dvoch kamenných schodiskových stupňov z terasza. Nad rímsou je okrúhle svetlikové okienko. Portál zachovať, kamenné časti opraviť, ošetriť, chýbajúce časti doplniť, opatriť ochranným náterom. Vyriešiť zavlhanie.
- 6 - DVERE NA DVOR** - Jednokridlové dvere rámovej konštrukcie so svetlíkom, v dolnej časti plná kazeta, v hornej časti presklená štvortabuľová. Kľučka nová. Zachovať, opraviť, repasovať, opatriť ochranným náterom.
- 7 - INTERIÉROVÉ KAMENNÉ SCHODISKO** - Dvojrámenné kamenné terazzové schodisko s kovovou mrežou zábradlia, lemované plastickým soklom s kamienkovej omietky. Mreža vrátane dreveného madla natretá novým bielo-oranžovým olejovým náterom. Schodisko zachovať, opraviť, ošetriť, chýbajúce časti doplniť, opatriť ochranným náterom. Mrežu aj madlá očistiť od náteru, opatriť novým náterom a obnoviť.
- 8 - INTERIÉROVÉ HLAVNÉ KAMENNÉ SCHODISKO** - Schodisko situované v samostatnom rizalite. Dvojrámenné s kovovou mrežou a dreveným madlom upevneným mosadznou obručou na nosnej stene. Schodiskové stupne, lemujúci sokel sú z umelého kameňa. Podhľad schodiska má štukové zrkadlá. Kovová mreža zábradlia je v kubistickom štýle, zložená zo zvislých prútov obdĺžnikového prierezu. Schodisko aj mreže zachovať, opraviť, ošetriť, chýbajúce časti doplniť, opatriť ochranným náterom. Mreže aj drevené madlá ošetriť, konzervovať, obnoviť.
- 9 - KAMENNÝ VSTUPNÝ PORTÁL S MARKÍZOU** - Edikulový pravouhlý portál s rovným prekladom a zošikmeným bočným ostiením. Nad doskou je vysutá kamenná dosková markíza v strede s lôžkom pre osvetlenie teleso. Portál zachovať, ošetriť, doplniť chýbajúce časti, opatriť ochranným náterom. Opraviť klampiarske detaily a vyriešiť zavlhanie koruny edikuly a ostatných častí.
- 10 - VÝKLENKY PRE VYKUROVACIE TELESÁ** - Murované omietané výklenky s rovným prekladom pre vykurovacie teleso, niekde jednoduché, niekde sú zvýraznené predstúpením v celej šírke parapetu pred líniou muriva. Výklenky zachovať, opraviť, omietnuť, prezentovať v pôvodnom tvare.

1. Nadzemné podlažie
mierka 1:500

1st Ground Floor
scale 1:500

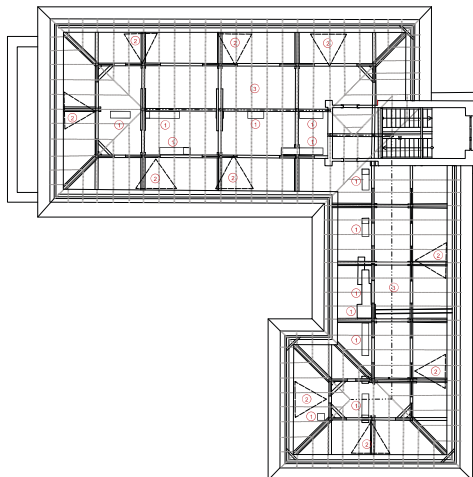
- 1 - DVERE INTERIÉROVÉ PRESKLENÉ** - Dvojkrídlové dvere rámovej konštrukcie. V dolnej štvrtine s plnými vyplňovými kazetami, v hornej presklené 12-tabuľové, členené drevenými priečkami. Zachované závesy, kľučky sú sekundárne. Dvere zachovať, opraviť, ošetriť, repasovať, opatriť ochranným náterom.
- 2 - DVERE INTERIÉROVÉ DVOJKRÍDLOVÉ** - Drevené dvere rámovej konštrukcie s plnými vyplňovými profilovanými 6a-kazetami. Dvere osadené v profilovanej drevenej zárubni. Zachované závesy, kľučky sú sekundárne. Dvere zachovať, opraviť, ošetriť, repasovať, opatriť ochranným náterom.
- 3 - DVERE INTERIÉROVÉ JEDNOKRÍDLOVÉ** - Drevené dvere rámovej konštrukcie s plnými vyplňovými profilovanými 3-kazetami. Dvere osadené v plastických drevených zárubniach. Zachované závesy, kľučky sú sekundárne. Dvere zachovať, opraviť, ošetriť, repasovať, opatriť ochranným náterom.
- 4 - JAVISKOVÝ PORTÁL** - Susedné miestnosti sú vzájomne prepojené javiskovým portálom, v podobe veľkého otvoru so zaobleným ustupujúcim ostením. Úroveň podlahy menšieho priestoru je vyššia o dva drevené schodiskové stupne. Otvor zachovať a obnoviť.
- 5 - KOVOVÁ TYČ OPONY** - Opona za javiskovým portálom je zavesená na kovový tyč kruhového prierezu, ukotvená do steny kovovou konzolou. Pravdepodobne pôvodné. Zachovať, praviť, ponechať funkčnú.
- 6 - ŠTUKOVÉ ZRKADLÁ** - Štukové a omietkové zrkadlá na plochých stropoch a schodisku. Niektoré tvoria jednoduchú pásovú lišta, niekde plochá jednoduchá resp. zdvojená lišta. Zachovať, opraviť, resp. zachovať profiláciu, opatriť vápenným náterom.
- 7 - DREVENÉ SCHODY JAVISKA** - Dva drevené schodiskové stupne zapustené do dreveného obkladu steny. Bez náterov. Patria pravdepodobne k pôvodnému vybaveniu priestoru. Schody zachovať, ošetriť a opatriť ochranným matným náterom.
- 8 - INTERIÉROVÉ HLAVNÉ KAMENNÉ SCHODISKO** - Schodisko v samostatnom rizalite. Dvojramenné s kovovou mrežou a dreveným madlom upevneným mosadznou obrúcou na nosnej stene. Schodiskové stupne, lemujúci sokel sú z umelého kameňa. Kovová mreža zábradlia je zložená zo zvislých prútov obdĺžnikového prierezu. Schodisko aj mreže zachovať, opraviť, ošetriť, chýbajúce časti doplniť, opatriť ochranným náterom. Mreže aj drevené madlá ošetriť, konzervovať, obnoviť.
- 9 - KERAMICKÝ SOKEL** - Keramický obklad zo štvorcových dlaždíc smaragdovo - zelenej farby, súčasť pôvodného vybavenia. Zachovať dlaždice, chýbajúce doplniť v rovnakej farebnosti.
- 10 - VÝKLENKY PRE VYKUROVACIE TELESÁ** - Murované omietané výklenky s rovným prekladom pre vykurovacie teleso, niekde zachovaná kamenná rímša na spodnej strane prekladu. Výklenky zachovať, opraviť, omietnuť, prezentovať v pôvodnom tvare.
- 11 - KAMENNÝ SOKEL V KOMUNIKAČNÝCH PRIESTOROCH** - Priebežný sokel z cementovej kamienkovej omietky z kamennej drty v hornej časti so spojitým vrúbkovým pásom, plasticky predstavuje pred líce steny. Zachovať, očistiť, ponechať resp. zachovať prírodný kameň. Opraviť narušené časti.
- 12 - KAMENNÁ DEKORATÍVNA DLAŽBA** - Dekoratívna farebná liata terazzová kobercová dlažba s vínočerveným pásom, vymedzujúca vnútorný svetlo-okrový obdĺžnik, rámovaný dvoma tenkými radmi striedavých dvojíc bielych a čiernych kamienkov. Doporučuje sa zachovať, očistiť, konzervovať.
- 13 - HEXAGONÁLNA KERAMICKÁ DLAŽBA** - farebnosťou slonová kosť. Zachovať, chýbajúce doplniť v rovnakej farebnosti.
- 14 - VSTAVANÉ SKRINE** - Malé vstavané skrinky v hornej časti nosnej steny s drevenými kazetovými dverkami, dve dvojkrídlové rámovej konštrukcie s kazetami. Zachovať, opraviť, ošetriť, repasovať, opatriť ochranným náterom.

2. Nadzemné podlažie
mierka 1:500

2nd Floor
scale 1:500

- 1 - KOMÍNOVÉ TELESÁ S KOMÍNOVÝMI HLAVAMI** - Mohutné omietané komínové telesá, vymurované z tehly. Komínové hlavy nad rovinou strechy ukončuje jednoduchá rímša. Komíny zachovať, komínové hlavy nanovo omietnuť a prezentovať.
- 2 - POLKRUHOVÉ OKNO S DREVENOU VÝPLŇOU** - Segmentovo zaklenutá presklená trojitá tabuľová výplň okna drevenej konštrukcie s jednoduchou presklenou výplňou s dvoma subtlímnymi deliacimi priečkami. Okno má mäkkú segmentovú striešku, pokrytú hliníkovým plechom. Zachovať v pôvodnej situácii, opraviť, ošetriť, obnoviť funkčnosť ako osvetľovacieho média krovu.
- 3 - KERAMICKÁ TMAVOHNEDÁ ŠTVORCOVÁ DLAŽBA** - Pokrýva povrch podlahy v podkrovných priestoroch. Dlažbu zachovať, očistiť, chýbajúce časti doplniť podľa zachovaných v zhodnej farebnosti, tvare, spodobu kladenia.

Podkrovie
mierka 1:500

Attic
scale 1:500

Kritériá hodnotenia

Na účely porovnania jednotlivých návrhov je definovaný súbor hodnotiacich kritérií, ktoré umožňujú systematickú analýzu ich spoločných znakov aj rozdielov. Kritériá sú zvolené tak, aby reflektovali architektonickú, spoločenskú, prevádzkovú aj ekonomickú rovinu návrhov a zároveň umožnili ich čitateľnú klasifikáciu.

Verejný priestor

Hodnotí sa miera, akou návrh posilňuje verejný charakter budovy a jej vzťah k mestu. Sleduje sa prepojenie interiéru s exteriérom, aktivácia parteru, vzťah k záhrade a schopnosť budovy fungovať ako otvorený spoločenský priestor.

Autenticita

Autenticita je chápaná ako schopnosť návrhu zachovať a čitateľne prezentovať historické vrstvy objektu. Hodnotí sa spôsob práce s pôvodnými konštrukciami, materiálmi a detailmi, ako aj miera, v akej sú nové zásahy jasne identifikovateľné a zároveň rešpektujúce kontext.

Dispozícia

V rámci tohto kritéria sa posudzuje funkčná logika návrhu, prehľadnosť prevádzkových vzťahov a schopnosť adaptácie priestoru na rôzne formy využitia. Dôležitým aspektom je aj miera zásahu do pôvodnej dispozície štruktúry a jej čitateľnosť po rekonštrukcii.

Bezbariérovosť

Kritérium posudzuje mieru prístupnosti objektu pre všetkých užívateľov bez ohľadu na ich fyzické obmedzenia. Nejde len o splnenie technických noriem, ale o celkovú integráciu bezbariérových riešení do architektonickej koncepcie bez narušenia historickej hodnoty objektu.

Udržateľnosť

Udržateľnosť je vnímaná v širšom zmysle, nielen ako energetická efektívnosť, ale aj ako schopnosť dlhodobej prevádzky, adaptácie a zmysluplného využívania existujúcej stavby. Hodnotí sa práca s existujúcou hmotou, materiálová stratégia a vzťah návrhu k dlhodobému životnému cyklu budovy.

Ekonomická náročnosť

Kritérium zohľadňuje mieru investičnej a prevádzkovej náročnosti návrhu v pomere k jeho architektonickej a spoločenskej hodnote. Nehodnotí sa iba absolútna cena riešenia, ale aj jeho primeranosť, racionalita a potenciál realizovateľnosti v reálnych podmienkach.

Evaluation Criteria

To facilitate the comparison of individual proposals, a set of evaluation criteria has been defined. These criteria reflect the architectural, social, operational, and economic dimensions of the designs, allowing for a clear classification.

Public Space

The degree to which the proposal strengthens the building's public character and its relationship to the city is assessed. The focus is on the connectivity between the interior and exterior, the activation of the ground floor (parterre), the relationship to the garden, and the building's capacity to function as an open social space.

Authenticity

Authenticity is understood as the proposal's ability to preserve and legibly present the building's historical layers. The evaluation focuses on the method of working with original structures, materials, and details, as well as the extent to which new interventions are clearly identifiable while remaining respectful of the context.

Spatial Layout

This criterion assesses the design's functional logic, the clarity of operational relationships, and the space's capacity to adapt to various uses. An important aspect is the degree of intervention into the original floor plan structure and its legibility after reconstruction.

Accessibility

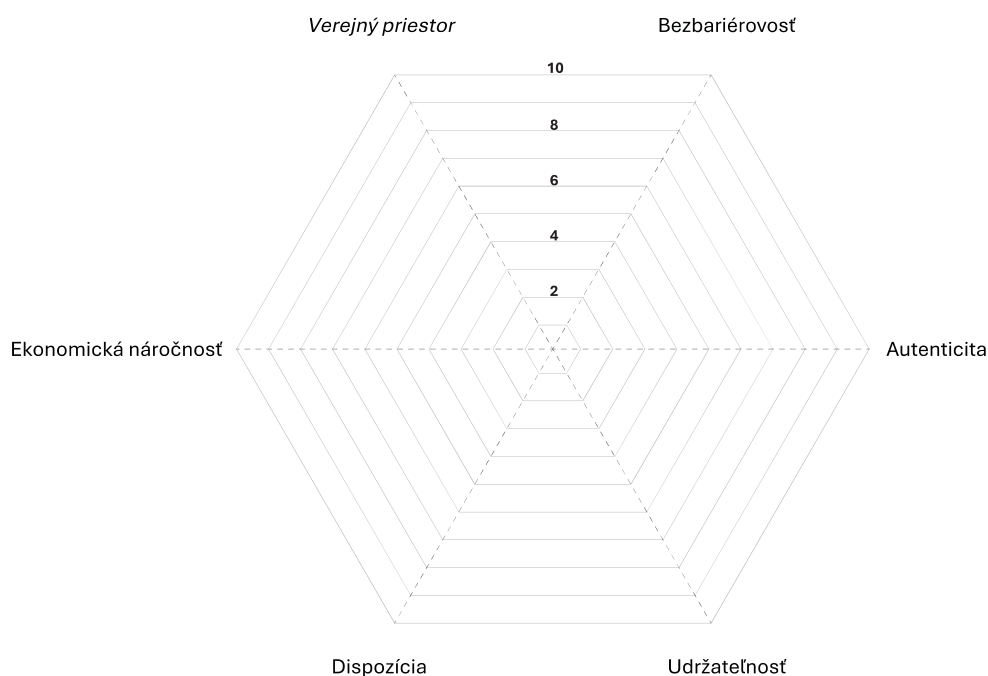
This criterion evaluates the degree of the building's accessibility for all users, regardless of their physical limitations. It is not merely about meeting technical standards, but about integrating barrier-free solutions into the architectural concept without compromising the building's historical value.

Sustainability

Sustainability is perceived in a broader sense—not only as energy efficiency but also as the capacity for long-term operation, adaptation, and meaningful utilization of the existing structure. The work with existing mass, the material strategy, and the design's relationship to the building's long-term life cycle are evaluated.

Economic Feasibility

This criterion considers the level of investment and operational demand of the proposal in proportion to its architectural and social value. It is not just the absolute cost of the solution that is assessed, but also its appropriateness, rationality, and potential for implementation in real-world conditions.

Kritériá hodnotenia:
Evaluation criteria:

Verejný priestor
Public space

Bezbariérovosť
Accessibility

Autenticita
Authenticity

Dispozícia
Layout

Udržateľnosť
Sustainability

Ekonomická náročnosť
Economic cost

Optimálne riešenie obnovy v zmysle vyššie uvedenej metodológie, citlivý zásah s ohľadom na jeho reverzibilitu, autenticitu, udržateľnosť a vhodné dispozičné riešenie a aktuálne funkčné využitie sú kritériá, dôležité pre posúdenie kvality návrhu.

Zohľadnenie miery investičných nákladov a následne prevádzkových nákladov stavby je dôležitým kritériom, ktoré podmieni realizáciu obnovy objektu.

Prezentácia štyroch prípadových architektonických štúdií obnovy stavby

Variant A - Eva Kudlejová

Variant A - Eva Kudlejová

Kritériá hodnotenia:
Evaluation criteria:

Verejný priestor
Public space
10

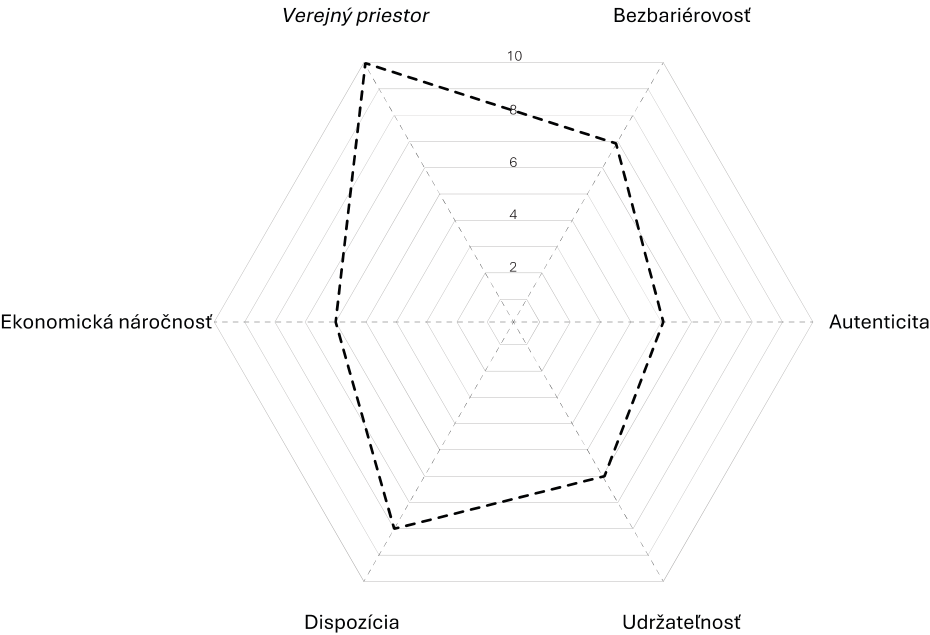
Bezbariérovosť
Accessibility
7

Autenticita
Authenticity
6

Dispozícia
Layout
8

Udržiateľnosť
Sustainability
6

Ekonomická náročnosť
Economic cost
6

Situácia návrh
mierka 1:500
Zdroj [2]
Situation
proposal
scale 1:500

Základný koncept a postoj k historickej hmote

Architektonický koncept Varianty Kudlejová predstavuje najodvážnejší prístup k obnove objektu, ktorý vedome pracuje s transformáciou jeho hmotového a výrazového pôsobenia predovšetkým v kontakte so záhradným priestorom. Historická hmota je v návrhu chápaná ako nositeľ základnej architektonickej, kultúrnej a priestorovej hodnoty, avšak nie ako nedotknuteľný rámec. Naopak, stáva sa východiskom pre silne autorský zásah, ktorý rozvíja jej potenciál v súčasnom kontexte.

Základným princípom návrhu je zachovanie pôvodnej konštrukčnej logiky a uličného výrazu stavby pri súčasnom výraznom preformulovaní jej zadnej – záhradnej hmoty. Práve v tejto časti objektu dochádza k najintenzívnejšej architektonickej transformácii, ktorá sa prejavuje v zmene hmotového členenia strešnej roviny a v artikulácii nových objemových akcentov. Kľúčovým autorským motívom návrhu je dvojica nových výrazných vikierov, ktoré zásadne menia čitateľnosť strechy smerom do dvora a záhrady. Vikiere nie sú chápané ako doplnkové technické prvky, ale ako rovnocenné architektonické zásahy, prostredníctvom ktorých návrh redefinuje vzťah medzi historickou hmotou a novým využitím podkrovia. Ich mierka, proporcie a umiestnenie sú zámerne výrazné a priamo podmieňujú nové priestorové a funkčné kvality podkrovných priestorov.

Basic concept and attitude towards historical mass

Basic Concept and Stance Toward Historical Mass. The architectural concept of the Kudlejová Variant represents the most daring approach to the building's restoration, deliberately transforming its volumetric and expressive impact, particularly in its interaction with the garden space. In this proposal, the historical mass is understood as the carrier of fundamental architectural, cultural, and spatial value, yet not as an untouchable framework. On the contrary, it becomes the starting point for a strong signature intervention that develops its potential within a contemporary context.

The fundamental principle of the design is to preserve the original structural logic and the building's street-facing expression while significantly reformulating its rear, or garden-facing, mass. It is in this part of the object where the most intense architectural transformation occurs, manifested in changes to the roof plane's volumetric articulation and the accentuation of new volumes.

A key design motif is a pair of new, prominent dormers that fundamentally alter the legibility of the roof toward the courtyard and garden. These dormers are not conceived as supplementary technical elements but as equivalent architectural interventions that redefine the relationship between the historical mass and the new use of the attic. Their scale, proportions, and placement are intentionally bold and directly determine the new spatial and functional qualities of the attic spaces.

Nové zásahy sú koncipované ako súčasná architektonická vrstva so silným autorským konceptom, ktorého výraz je založený na abstrahujúcej textúre. Táto textúra nepracuje s doslovnou citáciou historických detailov, ale s ich redukovanou, abstrahovanou stopou, čím vytvára napätie medzi kontinuitou a transformáciou. Materiálové a výtvarné riešenie vikierov aj ďalších nových prvkov je jasne odlišné od pôvodnej stavby a vedome prízvukuje časový odstup vzniku.

Návrh pracuje s princípom kontrolovaného kontrastu. Historická architektúra nie je vnímaná ako statický artefakt, ale ako dynamický rámec, ktorý umožňuje výraznú súčasnú interpretáciu. Miera zásahu je výsledkom vedomého rozhodnutia posunúť hranicu medzi ochranou autenticity a autorskou invenciou, pričom cieľom nie je neutralita, ale čitateľná sebavedomá architektonická výpoveď.

Urbanistické a priestorové vzťahy

Urbanisticko-priestorové riešenie areálu vychádza z jasnej hierarchie prvkov, v ktorej historický objekt Domu Živeny tvorí jednoznačný kompozičný a významový stred celého územia. Všetky nové zásahy sú voči nemu situované podriadené, či už z hľadiska mierky, polohy alebo architektonického výrazu, a slúžia na rozšírenie jeho funkčného dosahu do exteriéru.

Areál je členený na vzájomne prepojené, no čitateľne diferencované zóny: verejno-komunitnú, pobytovú, prevádzkovú a technickú. Kaviareň s terasou je navrhnutá ako novotvar prisadený k historickej hmote, ktorý sprostredkúva plynulý prechod medzi interiérom objektu a záhradným priestorom. Jej poloha aj otvorenosť podporujú každodenné využívanie areálu a jeho aktiváciu aj mimo hlavných kultúrnych podujatí.

Záhradná časť areálu je koncipovaná ako multifunkčný verejno-komunitný priestor s výraznou pobytovou kvalitou. Skleník s bylinkovou záhradou rozširuje program o edukačné a komunitné aktivity a vytvára prirodzené zázemie pre environmentálne a kultúro-vzdelávacie programy. Ústredným kompozičným prvkom záhrady je existujúca lipa, okolo ktorej je formovaný flexibilný pobytový priestor s kruhovým sedením. Tento priestor je schopný absorbovať rôzne formy využitia, od neformálnych stretnutí až po organizované kultúrne podujatia.

Dopravná obsluha a parkovanie sú riešené samostatne a jednoznačne oddelené od pobytových častí areálu. Parkovacie plochy sú vizuálne aj funkčne odclonené zeleňou, čím je minimalizovaný ich negatívny vplyv na kvalitu verejného priestoru.

Dispozičné riešenie

Dispozičné riešenie obnovy je výsledkom citlivej práce s existujúcou vnútornou štruktúrou objektu. Návrh vychádza z princípu minimalizácie zásahov do deliaceho systému a zachovania pôvodných priečok v maximálne možnom rozsahu. Tento prístup reaguje nielen na pamiatkové požiadavky, ale aj na snahu zachovať autentickú priestorovú logiku objektu.

Základným nástrojom dispozičného návrhu je definovanie hlavných funkčných celkov a ich prevádzkových vzťahov tak, aby na seba jednotlivé funkcie logicky nadväzovali bez potreby rozsiahlych demolačných zásahov.

The new interventions are conceived as a contemporary architectural layer with a strong conceptual identity, grounded in an abstract texture. This texture does not employ literal citations of historical details but rather their reduced, abstracted traces, creating tension between continuity and transformation. The material and artistic solutions for the dormers and other new elements clearly distinguish them from the original building, consciously acknowledging the temporal distance between their creation and the original building.

Urban and spatial relations

The urban-spatial solution for the site is based on a clear hierarchy of elements, in which the historical Živena House serves as the unequivocal compositional and symbolic center. All new interventions are positioned subordinately to it in terms of scale, location, and architectural expression, extending its functional reach into the exterior.

The site is divided into interconnected yet clearly differentiated zones: public-community, residential/leisure, operational, and technical. A café with a terrace is designed as a new structure attached to the historical mass, facilitating a seamless transition between the building's interior and the garden. Its location and openness support the daily use of the site and its activation even outside of major cultural events.

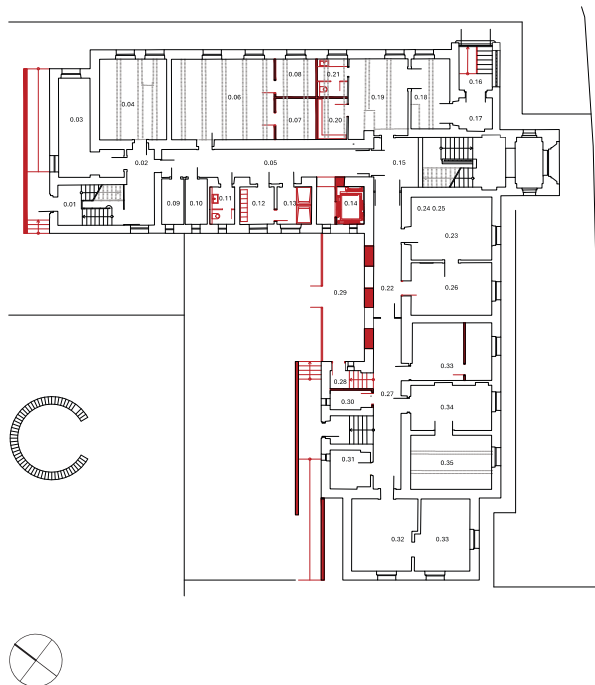
The garden area is conceived as a multifunctional public-community space with high residential quality. A greenhouse with a herb garden expands the program to include educational and community activities, creating a natural base for environmental and cultural-educational programs. The central compositional element of the garden is an existing linden tree, around which a flexible leisure space with circular seating is formed.

Layout solution

The layout of the restoration is the result of careful work with the building's existing internal structure. The proposal is based on the principle of minimizing interventions into the partition system and preserving the original walls to the maximum extent possible. This approach responds not only to heritage requirements but also to the effort to maintain the object's authentic spatial logic.

Variant A Variant A

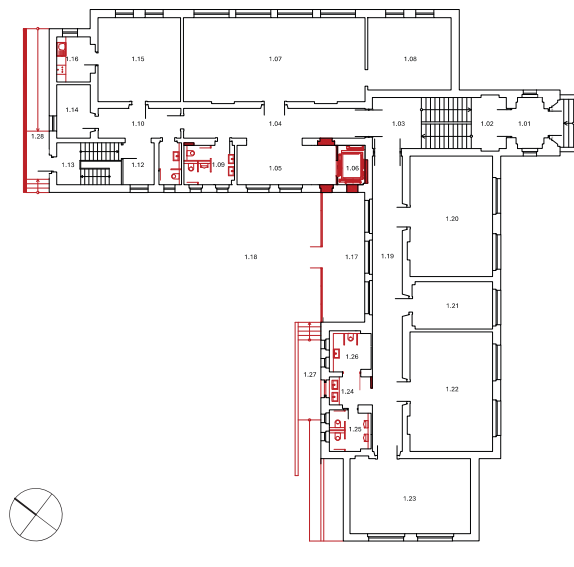
0.01	Schodisko	0.01	Staircase
0.02	Chodba	0.02	Corridor
0.03	Archív	0.03	Archive
0.04	Archív	0.04	Archive
0.05	Chodba	0.05	Corridor
0.06	Cukráreň - výroba	0.06	Confectionery - production
0.07	Cukráreň - chladiareň	0.07	Confectionery - cold storage
0.08	Cukráreň - sklad	0.08	Confectionery - storage
0.09	Sklad	0.09	Storage room
0.10	Sklad	0.10	Storage room
0.11	Toaleta	0.11	Toilet
0.12	Šatňa	0.12	Changing room
0.13	Hygiena	0.13	Hygiene room
0.14	Výťah	0.14	Elevator
0.15	Schodisko	0.15	Staircase
0.16	Závetrie	0.16	Air lock
0.17	Zádverie	0.17	Vestibule
0.18	Čakáreň	0.18	Waiting room
0.19	Ambulancia	0.19	Doctor's office
0.20	Archív	0.20	Archive
0.21	Toaleta	0.21	Toilet
0.22	Chodba	0.22	Corridor
0.23	Upratovačka	0.23	Janitor's room
0.24	Sklad čistého prádla	0.24	Clean linen storage
0.25	Sklad špinavého prádla	0.25	Soiled linen storage
0.26	Kotolňa	0.26	Boiler room
0.27	Chodba	0.27	Corridor
0.28	Schodisko	0.28	Staircase
0.29	Kaviareň	0.29	Café
0.30	Toaleta	0.30	Toilet
0.31	Sklad odpadu	0.31	Waste storage
0.32	Sklad	0.32	Storage room
0.33	Sklad	0.33	Storage room
0.34	Spracovanie bylín	0.34	Herb processing room
0.35	Sušenie bylín	0.35	Herb drying room

Návrh 1. podzemné podlažie
mierka 1:500

Design 1. lower ground floor
scale 1:500

1.01	Zádverie	1.01	Vestibule
1.02	Schodisko	1.02	Staircase
1.03	Chodba	1.03	Corridor
1.04	Chodba	1.04	Corridor
1.05	Foajé	1.05	Foyer
1.06	Výťah	1.06	Elevator
1.07	Výstavná miestnosť	1.07	Exhibition room
1.08	Izba	1.08	Room
1.09	Toaleta ženy / muži	1.09	Women's and Men's toilet
1.10	Chodba	1.10	Corridor
1.11	Toaleta	1.11	Toilet
1.12	Chodba	1.12	Corridor
1.13	Schodisko	1.13	Staircase
1.14	Archív	1.14	Archive
1.15	Kancelária Živeny	1.15	Živena Office
1.16	Kuchynka	1.16	Kitchenette
1.17	Kaviareň	1.17	Café
1.18	Terasa	1.18	Terrace
1.19	Chodba	1.19	Corridor
1.20	Trieda	1.20	Classroom
1.21	Kabinet	1.21	Teacher's office
1.22	Trieda	1.22	Classroom
1.23	Trieda	1.23	Classroom
1.24	Hygiena	1.24	Washroom
1.25	Toaleta muži	1.25	Men's toilet
1.26	Toaleta ženy / imobilný	1.26	Women's toilet / Accessible toilet
1.27	Rampa	1.27	Ramp
1.28	Rampa	1.28	Ramp

Návrh 1. nadzemné podlažie
mierka 1:500

Design 1st ground floor
scale 1:500

Vertikálna komunikácia je zachovaná v schodiskovom rizalite, ktorý je doplnený o výťah zabezpečujúci bezbariérový pohyb v celom objekte.

Dispozičná štruktúra objektu je členená na severné a južné krídlo prepojené stredným traktom s horizontálnymi komunikáciami. Južné krídlo je určené pre prenajímateľné priestory edukačného a voľnočasového charakteru doplnené o hygienické zázemie vrátane bezbariérových zariadení. Severná časť objektu sústreďuje hlavné prevádzky Živeny, výstavnú sálu a divadelný priestor s javiskom a potrebným technickým a prevádzkovým zázemím.

Suterén je koncipovaný ako plnohodnotná servisná a technická vrstva objektu. Nachádzajú sa tu skladové priestory kaviarne, šatne, priestory na spracovanie a sušenie bylín, technické zázemie, cukráreňská výroba, sklady Živeny a priestory sociálnej pomoci ženám a deťom. Podkrovie je navrhnuté ako flexibilná kreatívna vrstva s dielňami, spoločenským priestorom, skladmi a samostatným hygienickým zázemím, pričom jeho využitie je umožnené novými vikiermi orientovanými do dvorovej časti.

Architektonický výraz a nové vrstvy

Architektonický výraz obnovy je postavený na dôslednom zachovaní pôvodných výrazových princípov historickej stavby. Zachovaná je hladká fasádna omietka s horizontálnym členením v úrovni okenných otvorov, štuková výzdoba aj výrazný sokel, ktorý vytvára jasný prechod medzi terénom a fasádou. Pôdorysná konfigurácia v tvare písmena L a akcentovaný vstup do schodiskového rizalitu ostávajú nosnými kompozičnými prvkami objektu z uličnej strany.

Do strednej časti hmoty v tvare L je doplnená ľahká architektonická hmota kaviarne, ktorá je koncipovaná ako súčasná vrstva vložená medzi historické krídla objektu. Táto hmota neuzatvára pôdorysnú štruktúru stavby, ale naopak ju priestorovo aktivuje a prepája interiér objektu so záhradným priestorom. Kompozične je kaviareň ukončená výrazným vikierom, ktorý nadväzuje na novú strešnú artikuláciu smerom do dvora a podčiarkuje vertikálnu kontinuitu medzi prístavbou a podkrovnými priestormi.

Nové vikierové konštrukcie v tvare L sú orientované výlučne do dvorovej časti, čím sa zachováva historická silueta objektu v uličných pohľadoch. Vikierové otvory umožňujú plnohodnotné využitie podkrovia a zároveň rešpektujú výškovú hladinu pôvodnej strechy. Nové architektonické prvky, vikierové zábradlia, predsažené fasádne clony a konštrukcie prístavieb, sú navrhnuté ako jednoznačne súčasné, materiálovo a detailovo odlišné, čím sa posilňuje čitateľnosť jednotlivých časových vrstiev v architektúre objektu.

Materiálové a konštrukčné riešenie

Nosný systém historického objektu je plne rešpektovaný a zachovaný. Nové vikierové konštrukcie sú riešené ako ľahké oceľové prvky so sendvičovými panelmi a zasklením. Prístavba kaviarne a recepcie je navrhnutá ako oceľový skelet so zelenou extenzívnou strechou. Fasáda je tvorená kombináciou presklenej hliníkovej fasády a predsadenej perforovanej hliníkovej clony.

A lift has been installed in the staircase riser to ensure barrier-free access throughout the building. The structure is divided into northern and southern wings connected by a central tract. The southern wing is dedicated to leasable educational and leisure spaces, while the northern wing houses Živena's main operations, including an exhibition hall and a theater with a stage.

The basement is conceived as a full-service, technical layer, housing café storage, dressing rooms, herb-processing areas, and social assistance spaces for women and children. The attic is designed as a flexible, creative layer with workshops and social spaces, made possible by the new dormers facing the courtyard.

Architectural expression and new layers

The architectural expression is built on the rigorous preservation of the original principles of the historical building on the street side, including the smooth facade plaster, horizontal articulation, and stucco decoration.

In the center of the L-shaped mass, a light, architectural volume for a café is added, serving as a contemporary layer between the historical wings. This volume does not close the floor plan but activates it spatially, connecting the interior with the garden. The café is compositionally finished with a prominent dormer that aligns with the new roof articulation toward the courtyard.

New architectural elements—dormer railings, secondary facade screens, and the structures of the additions—are designed as unequivocally contemporary, distinguished by their materials and details, thereby strengthening the legibility of the building's chronological layers.

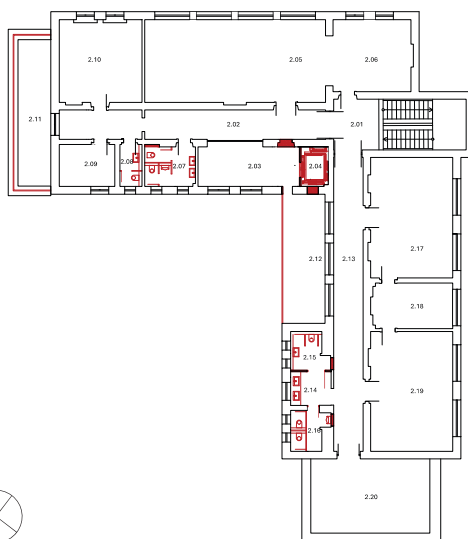
Material and structural solution

The load-bearing system of the historical building is fully respected. The new dormer structures are designed as lightweight steel elements with sandwich panels and glazing. The café and reception addition is designed as a steel skeleton with an extensive green roof. The facade consists of a combination of an aluminum glass facade and a secondary perforated aluminum screen. The greenhouse features ornamentation inspired by Živena's cultural activities.

2.01	Schodisko	2.01	Staircase
2.02	Chodba	2.02	Corridor
2.03	Foajé	2.03	Foyer
2.04	Výťah	2.04	Elevator
2.05	Divadlo	2.05	Theater hall
2.06	Javisko	2.06	Stage
2.07	Toaleta ženy / muži	2.07	Women's and Men's toilet
2.08	Toaleta	2.08	Toilet
2.09	Satňa	2.09	Changing room
2.10	Kostymérňa	2.10	Costume room
2.11	Terasa	2.11	Terrace
2.12	Spoločný priestor	2.12	Social room
2.13	Chodba	2.13	Corridor
2.14	Hygiena	2.14	Washroom
2.15	Toaleta ženy / imobilný	2.15	Women's toilet / Accessible toilet
2.16	Toaleta muži	2.16	Men's toilet
2.17	Trieda	2.17	Classroom
2.18	Kabinet	2.18	Teacher's office
2.19	Trieda	2.19	Classroom
2.20	Terasa	2.20	Terrace

Návrh 2. nadzemné podlažie
mierka 1:500

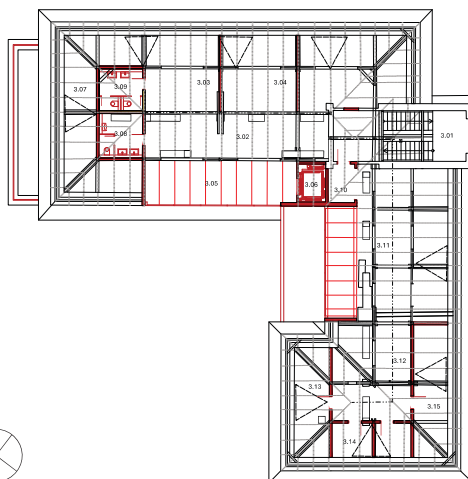
Design 2nd floor
scale 1:500

3.01	Schodisko	3.01	Staircase
3.02	Chodba	3.02	Corridor
3.03	Dielňa	3.03	Workshop
3.04	Dielňa	3.04	Workshop
3.05	Spoločný priestor	3.05	Common room
3.06	Výťah	3.06	Elevator
3.07	Sklad	3.07	Storage room
3.08	Toaleta ženy	3.08	Women's toilet
3.09	Toaleta muži	3.09	Men's toilet
3.10	Chodba	3.10	Toilet
3.11	Spoločný priestor	3.11	Common room
3.12	Chodba	3.12	Corridor
3.13	Sklad	3.13	Storage room
3.14	Sklad	3.14	Storage room
3.15	Sklad	3.15	Storage room

Návrh podkrovia
mierka 1:500

Design Attic
scale 1:500

Dispozično prevádzkové vzťahy sú do značnej miery inšpirované pôvodne navrhovaným riešením využitia objektu, ale vzhľadom na neaktuálnosť niektorých funkcií, bolo navrhnuté dispozičné riešenie, reagujúce na súčasné požiadavky investora. Predovšetkým je zachovaná funkcia komorného divadelného priestoru pre malé javiskové formy, priestory pre vzdelávanie, priestory pre voľnočasové aktivity v nadzemných podlažiach. Priestory požadované pre sociálnu prácu s požiadavkami na diskretnosť a technické zázemie objektu, ako i zázemie pre prácu v záhrade sú navrhované v suterénnej časti objektu.

Skleník je riešený ako oceľová konštrukcia s kombináciou sendvičových panelov a presklených fasád, doplnených o perforovanú clonu s ornamentikou inšpirovanou zbierkotvornou a kultúrnou činnosťou Živeny.

Udržateľnosť a prevádzková racionalita

Návrh pracuje s princípmi environmentálnej a prevádzkovej udržateľnosti. Tepelnoizolačné opatrenia sú realizované z interiérovej strany obvodových konštrukcií, čím sa zachováva autenticita fasád a zároveň sa zvyšuje tepelný komfort interiérov. Energetická koncepcia je založená na využití tepelného čerpadla typu vzduch–voda pre vykurovanie aj prípravu teplej úžitkovej vody.

Skleník je navrhnutý ako energeticky čiastočne autonómny objekt s využitím fotovoltických panelov. Dažďová voda je zachytávaná v podzemných retenčných nádržiach a opätovne využívaná na zavlažovanie bylinkovej záhrady. Exteriérové riešenie podporuje zvyšovanie podielu vegetácie a ekologicky aktívnych plôch v areáli.

Ekonomická náročnosť

Ekonomická efektivita je dosahovaná zachovaním existujúcej stavebnej substance a optimalizáciou technických riešení. Tento prístup umožňuje dosiahnuť vysokú architektonickú, prevádzkovú a kultúrnu kvalitu obnovy pri udržateľných investičných a prevádzkových nákladoch.

Sustainability and Economic Feasibility

The design employs principles of environmental sustainability. Thermal insulation is applied from the interior side of the perimeter walls to preserve the authenticity of the facades while increasing thermal comfort. The energy concept is based on an air-to-water heat pump for heating and hot water.

The greenhouse is designed as a partially energy-autonomous structure using photovoltaic panels. Rainwater is collected in underground retention tanks for irrigating the herb garden. Economic efficiency is achieved by preserving the existing structural substance and optimizing technical solutions, ensuring high architectural quality with sustainable investment costs.

Pohľad južný / rezopohľad / mierka 1:500
South Elevation / Sectional Elevation / scale 1:500

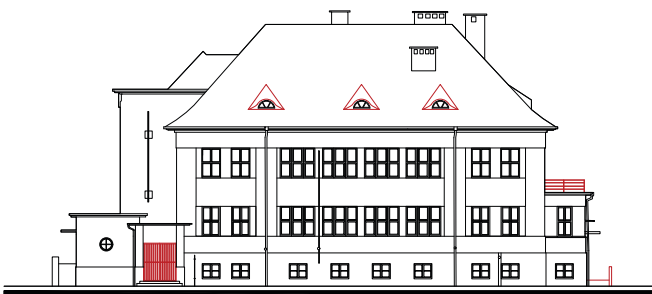
Pohľadý - návrh / mierka 1:500
Elevations - draft / scale 1:500

Pohľad západný / mierka 1:500
West Elevation / scale 1:500

Pohľad južný / mierka 1:500
South Elevation / scale 1:500

Pohľad severný / mierka 1:500
North Elevation / scale 1:500

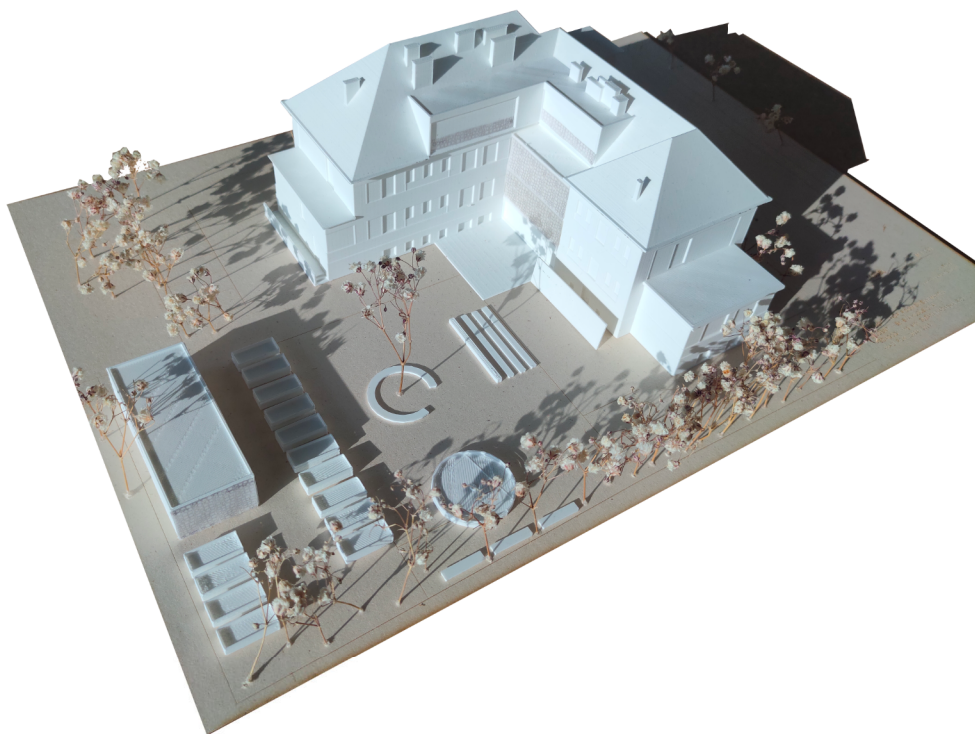
vizualizácia návrhu
Zdroj [2]
design visualization

vizualizácia návrhu
Zdroj [2]
design visualization

Variant A Variant A

3D model / autor Eva Kudlejová
3D model / author Eva Kudlejová

Variant B - Monika Masaryková

Variant B - Monika Masaryková

Kritériá hodnotenia:
Evaluation criteria:

Verejný priestor
Public space
7

Bezbariérovosť
Accessibility
8

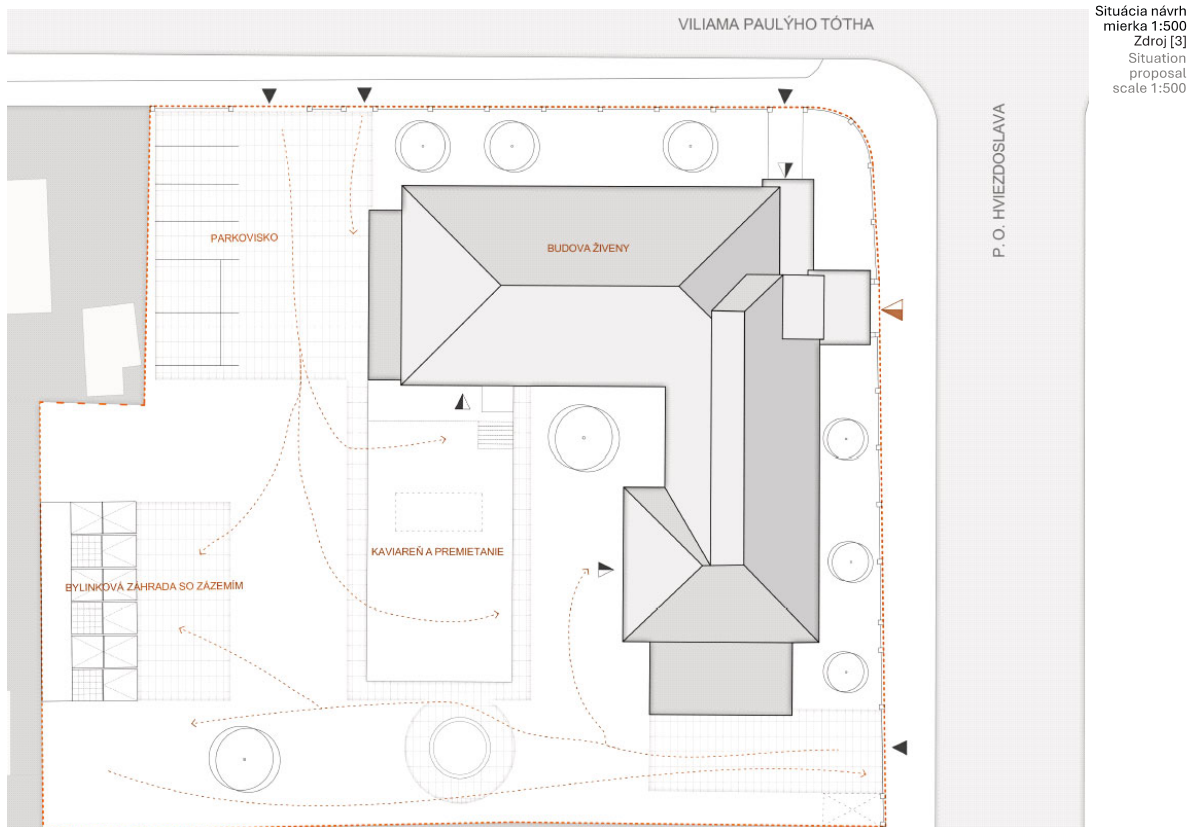
Autenticita
Authenticity
5

Dispozícia
Layout
7

Udržiateľnosť
Sustainability
7

Ekonomická náročnosť
Economic cost
5

Základný koncept a postoj k historickej hmote

Variant pracuje s vedomým rozlíšením medzi ochranou historickej architektúry a potrebou jej súčasnej interpretácie. Prioritou návrhu je zachovanie a revitalizácia existujúceho objektu pri rešpektovaní limitov pamiatkovej ochrany, predovšetkým zachovanie integrity uličných fasád, ktoré ostávajú bez zásahov do hmoty aj kompozície.

Základným princípom obnovy je minimalizácia zásahov do historickej stavebnej substance a sústreďenie transformačného potenciálu mimo uličných pohľadov. Nové architektonické vrstvy sú preto situované najmä do záhradnej a dvorovej časti areálu, kde môžu pôsobiť výraznejšie bez narušenia historického obrazu stavby. Nové objekty a zásahy sú koncipované ako samostatné, materiálovo odlišné prvky, ktoré sú jednoznačne rozpoznateľné ako súčasné, no zároveň rešpektujú mierku a charakter pôvodnej architektúry. Pred samotným návrhom bola historická stavba očistená od nevhodných neskorších zásahov, čím sa obnovila jej pôvodná architektonická čitateľnosť a vytvoril sa predpoklad pre jasnú organizáciu nových funkčných vrstiev.

Core Concept and Stance Toward Historical Mass

This variant operates with a conscious distinction between the protection of historical architecture and the need for its contemporary interpretation. The proposal's priority is the preservation and revitalization of the existing building while respecting the limits of heritage protection, particularly the integrity of the street facades, which remain unaltered in their mass and composition.

The fundamental principle of the renewal is the minimization of interventions into the historical building substance, concentrating the transformative potential on the interior. Consequently, new architectural layers are located mainly in the garden and courtyard areas of the site, where they can exert a more pronounced influence without disrupting the structure's historical image. New objects and interventions are conceived as independent, materially distinct elements that are clearly recognizable as contemporary, while simultaneously respecting the scale and character of the original architecture. Prior to the design itself, the historical building was cleared of unsuitable later additions, restoring its original architectural legibility and creating a prerequisite for a clear organization of new functional layers.

Urbanistické a priestorové vzťahy

Urbanistický koncept vychádza z vnímania objektu ako významného mestského uzla v bezprostrednej blízkosti centrálnej mestskej zóny. Pozemok je chápaný ako aktívny verejný priestor, ktorý umožňuje priechodnosť, pobyt a sociálnu interakciu, a nie iba ako zázemie historickej stavby.

Hlavný vstup do objektu z ulice Pavla Országha Hviezdoslava je zachovaný v pôvodnej polohe a tvorí základnú orientačnú os objektu. Parkovanie je riešené v obmedzenom rozsahu priamo na pozemku a vnímané ako sekundárna funkcia, ktorá nesmie narušiť pobytový charakter areálu.

Najväčšia pozornosť návrhu je venovaná dosiaľ nevyužitému záhradnému priestoru. Záhrada je transformovaná na aktívnu verejno-komunitnú zónu doplnenú o nové objekty, kaviareň a vertikálnu bylinkovú záhradu. Tieto objekty fungujú samostatne, nezasahujú do historickej hmoty a slúžia ako nástroje zatriaktívnenia areálu a zvýšenia jeho návštevnosti. Ich poloha umožňuje vizuálne uplatnenie aj z uličných pohľadov, čím sa posilňuje čitateľnosť areálu ako verejne prístupného priestoru.

Kaviareň je kompozične prepojená s existujúcou fontánou, ktorá je obnovená a stáva sa významovým aj priestorovým akcentom záhradnej kompozície. Spevnené plochy a nová zeleň sú navrhnuté tak, aby podporovali pobyt, krátkodobé aj dlhšie zotrvanie a rôznorodé formy využitia priestoru.

Urban and Spatial Relationships

The urban concept stems from viewing the building as a significant urban hub in close proximity to the central city. The plot is understood as an active public space that allows for permeability, residence, and social interaction, rather than merely serving as a backdrop for the historical structure.

The main entrance to the building on Pavol Országh Hviezdoslav Street is preserved in its original position and serves as the primary orientation axis of the object. Parking is addressed to a limited extent on the plot and is considered a secondary function that must not disrupt the area's residential character.

Greatest attention is devoted to the previously underutilized garden space. The garden is transformed into an active public community zone supplemented by new structures: a café and a vertical herb garden. These objects function independently, do not interfere with the historical mass, and serve as tools to enhance the site's appeal and increase visitor numbers. Their placement allows for visual impact even from street views, strengthening the legibility of the site as a publicly accessible space. The café is compositionally linked to the existing fountain, which has been restored to serve as a symbolic and spatial accent in the garden composition. Paved areas and new greenery are designed to support staying, both for short and long durations, and various forms of spatial use.

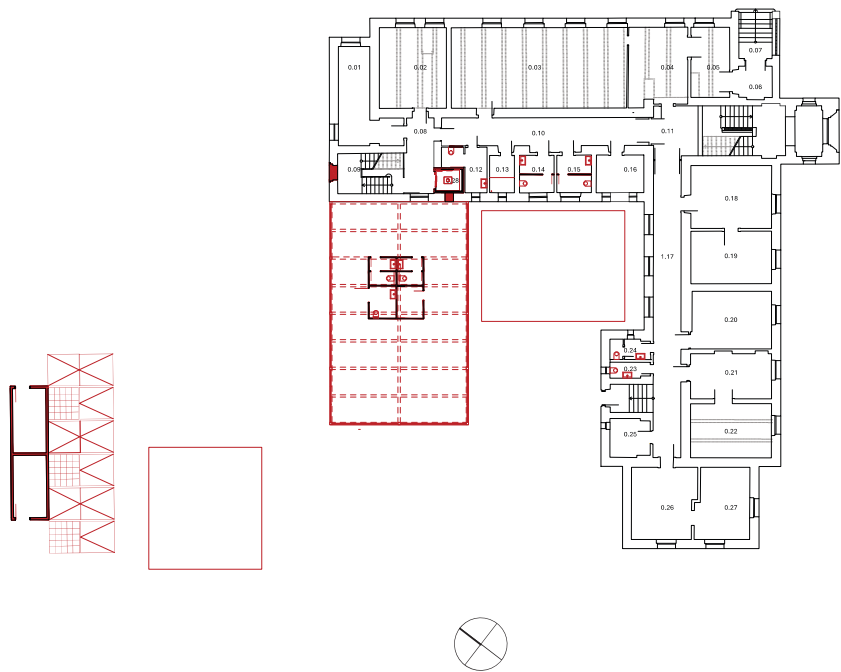
vizualizácia návrhu
Zdroj [3]
design visualization

0.01	Sklad	0.01	Storage room
0.02	Zázemie pre zamestnancov	0.02	Staff backstage
0.03	Spoločenská miestnosť	0.03	Social room
0.04	Recepcia	0.04	Reception
0.05	Čakáreň	0.05	Waiting room
0.06	Zádverie	0.06	Vestibule
0.07	Schodisko	0.07	Staircase
0.08	Chodba	0.08	Corridor
0.09	Schodisko	0.09	Staircase
0.10	Chodba	0.10	Corridor
0.11	Schodisko	0.11	Staircase
0.12	Upratovačka	0.12	Janitor's room
0.13	Kúpeľňa	0.13	Bathroom
0.14	Toalety	0.14	Toilet
0.15	Toalety	0.15	Toilet
0.16	Kuchyňa	0.16	Kitchenette
0.17	Chodba	0.17	Corridor
0.18	Archív	0.18	Archive
0.19	Depozitár	0.19	Depository
0.20	Sklad	0.20	Storage room
0.21	Sklad pre záhradu	0.21	Garden storage
0.22	Sklad pre záhradu	0.22	Garden storage
0.23	Toaleta	0.23	Toilet
0.24	Miestnosť pre upratovačku	0.24	Janitor's room
0.25	Kotolňa	0.25	Boiler room
0.26	Spracovanie bylín	0.26	Herb processing room
0.27	Uskladnenie bylín	0.27	Herb storage
0.28	Výťah	0.28	Elevator
0.29	Toalety	0.29	Toilet
0.30	Toalety	0.30	Toilet
0.31	Toalety	0.31	Herb storage
0.32	Sklad	0.32	Storage room
0.33	Kaviareň	0.33	Toilet
0.34	Toalety	0.34	Café
0.35	Sklad	0.35	Storage room

Návrh 1. podzemné podlažie
mierka 1:500

Design 1. lower ground floor
scale 1:500

Dispozičné riešenie

Dispozičný koncept je založený na jasnom rozdelení objektu do štyroch funkčno-prevádzkových okruhov, ktoré umožňujú paralelné fungovanie jednotlivých aktivít bez vzájomného rušenia.

Prvým okruhom je sociálna práca situovaná v podzemnom podlaží so samostatným vstupom z exteriéru a vlastným hygienickým zázemím.

Druhý okruh tvoria priestory spolku Živena, ktoré zahŕňajú skladové a archívne priestory v suteréne a kancelárske zázemie na prvom nadzemnom podlaží v bezprostrednej väzbe na hlavný vstup.

Tretou sférou sú prenajímateľné priestory situované v blízkosti hlavného vstupu na prvom nadzemnom podlaží, ktoré umožňujú flexibilné využitie pre edukačné a komunitné aktivity. Zvyšné priestory objektu sú určené na prezentáciu činnosti spolku a na realizáciu kurzov, workshopov a kultúrnych podujatí.

Záhradná kaviareň tvorí samostatnú prevádzkovú jednotku, ktorá je funkčne aj priestorovo prepojená s historickým objektom, no dokáže fungovať nezávisle. Dispozícia objektu je doplnená o výťah zabezpečujúci bezbariérový pohyb prístupný priamo z terénu.

Spatial Layout

The layout concept is based on a clear division of the building into four functional circuits, enabling parallel operation of individual activities without mutual interference.

The first circuit is social work, situated on the underground floor with a separate entrance from the exterior and its own sanitary facilities.

The second circuit consists of the spaces for the Živena association, including storage and archive spaces in the basement and office facilities on the first floor, in direct connection to the main entrance.

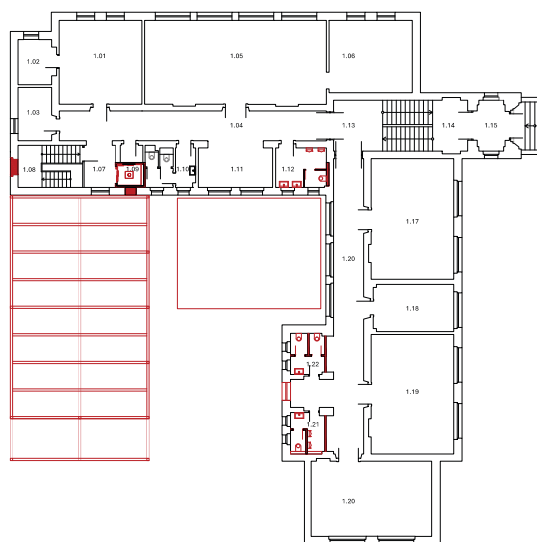
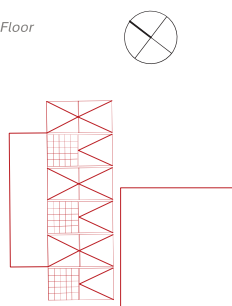
The third sphere includes rentable spaces situated near the main entrance on the first floor, allowing for flexible use for educational and community activities. The remaining spaces are intended for presenting the association's activities and conducting courses, workshops, and cultural events.

The garden café forms an independent operational unit that is functionally and spatially connected to the historical building but can function independently. The layout is supplemented by an elevator, ensuring barrier-free movement and accessible directly from ground level.

1.01	Kancelária Živena	1.01	Živena Office
1.02	Kuchyňa	1.02	Kitchenette
1.03	Toalety imobilný	1.03	Accessible toilet
1.04	Chodba	1.04	Corridor
1.05	Kurzy - bylinky	1.05	Herbal workshops
1.06	Izba pani Thurzovej	1.06	Mrs. Thurzo's Room
1.07	Schodisko	1.07	Staircase
1.08	Chodba	1.08	Corridor
1.09	Výťah	1.09	Elevator
1.10	Toalety	1.10	Toilet
1.11	Šatňa	1.11	Changing room
1.12	Toalety	1.12	Toilet
1.13	Schodisko	1.13	Staircase
1.14	Chodba	1.14	Corridor
1.15	Zádverie	1.15	Vestibule
1.16	Chodba	1.16	Corridor
1.17	Prenajímateľné priestory	1.17	Rental spaces
1.18	Kuchyňa	1.18	Kitchenette
1.19	Prenajímateľné priestory	1.19	Rental spaces
1.20	Prenajímateľné priestory	1.20	Rental spaces
1.21	Toaleta	1.21	Toilet
1.22	Toaleta	1.22	Toilet

Návrh 1. nadzemné podlažie
mierka 1:500

Design 1st Ground Floor
scale 1:500

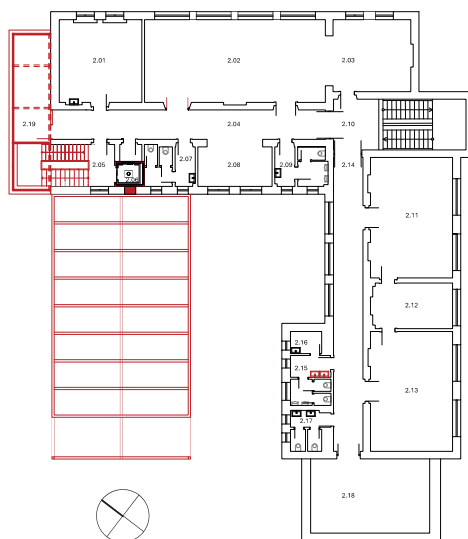

Variant B Variant B

2.01	Zázemie pre vystupujúcich	2.01	Backstage area
2.02	Divadelná sála	2.02	Theater hall
2.03	Javisko	2.03	Stage
2.04	Chodba	2.04	Corridor
2.05	Schodisko	2.05	Staircase
2.06	Výťah	2.06	Elevator
2.07	Toaleta	2.07	Toilet
2.08	Šatňa	2.08	Dressing room
2.09	Toaleta	2.09	Toilet
2.10	Schodisko	2.10	Staircase
2.11	Galéria príbeh Živeny	2.11	Živena Story Gallery
2.12	Výstava archívov	2.12	Archive exhibition
2.13	Galéria predsedníčok	2.13	Gallery of Chairwomen
2.14	Chodba	2.14	Corridor
2.15	Toaleta	2.15	Toilet
2.16	Miestnosť pre upratovačku	2.16	Janitor's room
2.17	Toaleta	2.17	Toilet
2.18	Pochôdzna strecha	2.18	Walkable roof
2.19	Presklená strecha - salónik	2.19	Glass roof lounge

Návrh 2. nadzemné podlažie
mierka 1:500

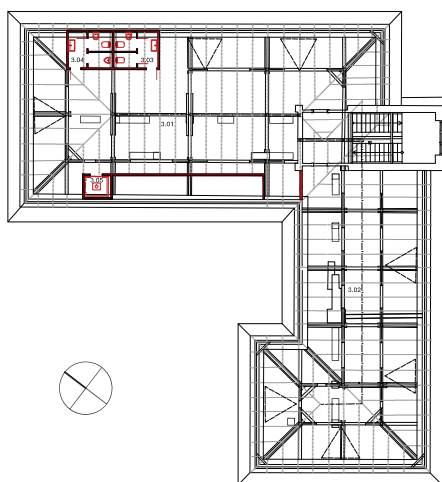
Design 2nd floor
scale 1:500

2.01	Viacúčelový priestor	2.01	Multi-purpose room
2.02	Viacúčelový priestor	2.02	Multi-purpose room
2.03	Toaleta	2.03	Toilet
2.04	Toaleta	2.04	Toilet
2.05	Výťah	2.05	Elevator

Návrh podkrovia
mierka 1:500

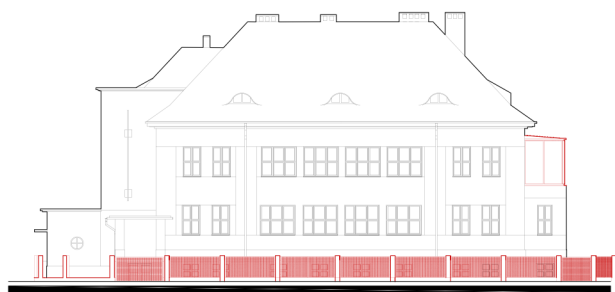
Design Attic
scale 1:500

Pohľady - návrh/ mierka 1:500
Elevations - draft / mierka 1:500

Pohľad južný / mierka 1:500
South Elevation / scale 1:500

Pohľad severný / mierka 1:500
North Elevation / scale 1:500

Pohľad východný / mierka 1:500
East Elevation / scale 1:500

Pohľad západný / mierka 1:500
West Elevation / scale 1:500

Variant B Variant B

Rezopohľad
Sectional Elevation

vizualizácia návrhu
Zdroj [3]
design visualization

vizualizácia návrhu
Zdroj [3]
design visualization

Architektonický výraz a nové vrstvy

Architektonický výraz je charakteristický vedomým kontrastom medzi historickou hmotou a novými architektonickými zásahmi. Historická stavba si zachováva svoj pôvodný výraz, zatiaľ čo nové prvky sú navrhnuté ako ľahké, transparentné a výrazovo súčasné štruktúry.

Exteriérový výťah v ocelevej presklenej šachte s perforovaným tienením sa stáva výrazným vertikálnym akcentom dvorovej časti objektu. Tento prvok je architektonicky prepojený s celopreskleným strešným vikierom uloženým v oceľových rámoch, ktorý zabezpečuje presvetlenie a aktiváciu podkrovných priestorov. Nové objekty sú materiálovo a konštrukčne odlišené od historickej stavby, čím sa posilňuje čitateľnosť jednotlivých časových vrstiev a súčasný charakter zásahov.

Materiálové a konštrukčné riešenie

Konštrukčné riešenie vychádza z predpokladu nosného systému z tehlového muriva a strešnej konštrukcie riešenej ako drevený krov v dvoch výškových úrovniach. Vzhľadom na absenciu sond je návrh vedený opatrne a nové zásahy sú navrhnuté ako konštrukčne autonómne.

Exteriérový výťah je riešený ako oceľová konštrukcia so zasklením a perforovaným kovovým tienením. Kaviareň je navrhnutá ako stĺpový nosný systém s výplňovým murivom a veľkoplošným zasklením, čo umožňuje vysokú mieru otvorenia smerom do záhrady. Všetky nové objekty a konštrukcie sú založené na železobetónových základoch.

Udržiateľnosť a prevádzková racionalita

Obnova objektu predpokladá komplexnú revíziu a modernizáciu technických systémov vrátane výmeny vnútorných rozvodov, elektroinštalácie a systému vykurovania a prípravy teplej úžitkovej vody. Otázka zaťaženia obvodových konštrukcií je riešená citlivo s ohľadom na hodnotu funkcionalistickej architektúry.

Významným prínosom návrhu je revitalizácia záhradného priestoru, obnova historickej fontány a uplatnenie pobytovej zelene vrátane vertikálnych bylinkových záhrad, ktoré podporujú mikroklimatické, edukačné aj komunitné využitie areálu.

Variant predstavuje investične náročnejší scenár obnovy najmä v dôsledku realizácie nových objektov v záhradnom areáli a výraznejších exteriérových zásahov. Vyššie vstupné náklady sú však vyvážené potenciálom zvýšenia návštevnosti, rozšírenia programovej ponuky a posilnenia ekonomickej udržiateľnosti prevádzky objektu.

Architectural Expression and New Layers

The architectural expression is characterized by a conscious contrast between the historical mass and new architectural interventions. The historical building retains its original expression, while new elements are designed as light, transparent, and expressively contemporary structures.

An exterior elevator in a steel-and-glass shaft with perforated shading becomes a prominent vertical accent in the courtyard section of the building. This element is architecturally linked to a fully glazed roof dormer set within steel frames, which ensures natural lighting and activates the attic spaces. New objects are materially and structurally distinguished from the historical building, reinforcing the legibility of individual chronological layers and the contemporary character of the interventions.

Material and Structural Solution

The structural solution is based on the assumption of a load-bearing brick masonry system and a roof structure designed as a wooden truss at two levels. Due to the absence of probes, the design is conducted cautiously, and new interventions are designed as structurally autonomous.

The exterior elevator is designed as a steel structure with glazing and perforated metal shading. The café is designed as a column-supported system with infill masonry and large-format glazing, allowing for a high degree of openness to the garden. All new objects and structures are built on reinforced concrete foundations.

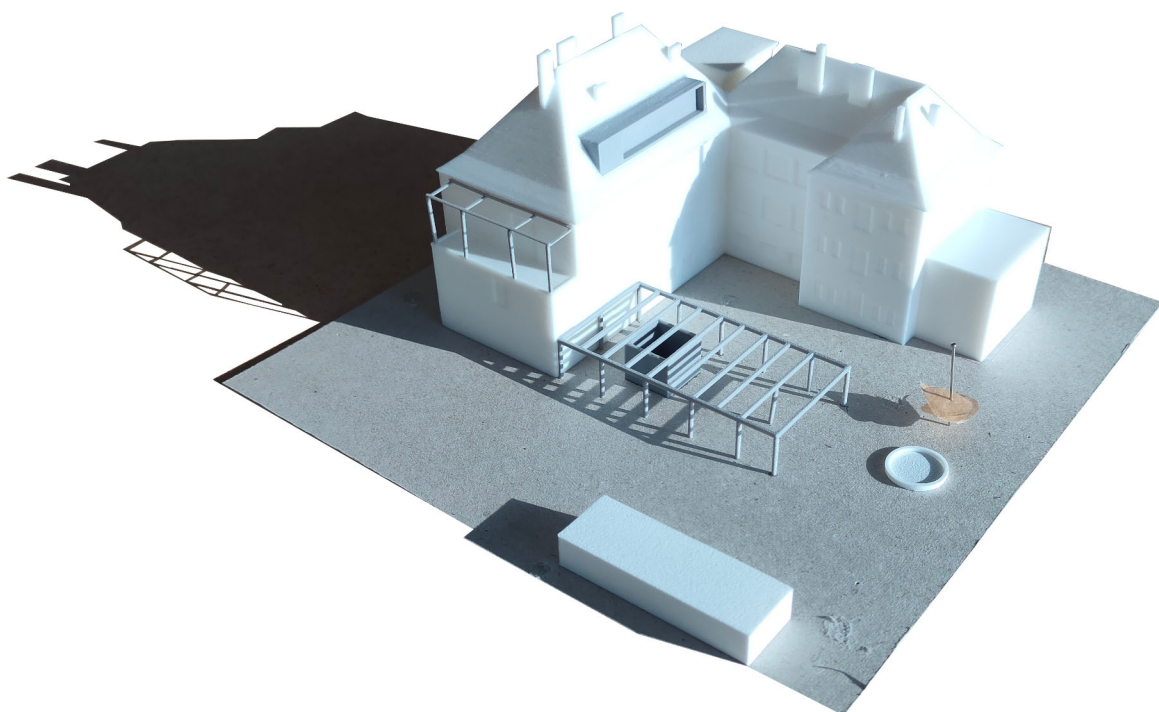
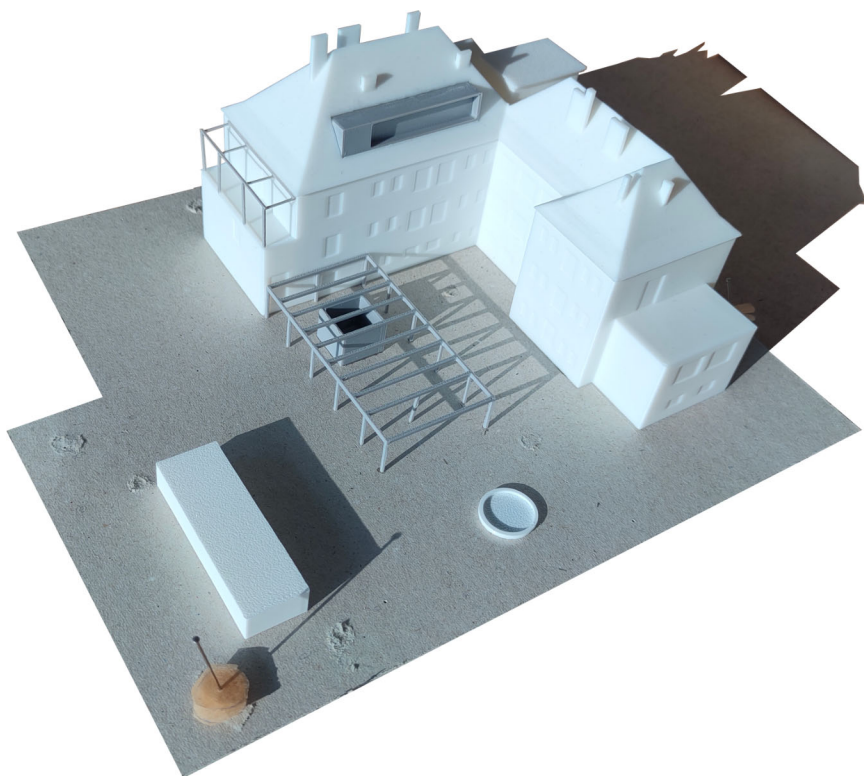
Sustainability and operational rationality

The building's renewal involves a comprehensive revision and modernization of technical systems, including the replacement of internal piping, electrical wiring, and the heating and domestic hot water systems. The issue of insulating the perimeter structures is addressed sensitively with regard to the value of the functionalist architecture.

A significant contribution of the proposal is the revitalization of the garden space, the restoration of the historical fountain, and the application of residential greenery, including vertical herb gardens, which support microclimatic conditions, educational use, and community use of the site. This variant represents a more investment-intensive renewal scenario, primarily due to the implementation of new structures in the garden area and more significant exterior interventions. However, the higher initial costs are balanced by the potential for increased visitor numbers, an expanded program offer, and the strengthening of the economic sustainability of the building's operation.

Variant B Variant B

3D model / autor Monika Masaryková
3D model / author Monika Masaryková

Variant C - Tereza Vicianová

Variant C - Tereza Vicianová

Kritériá hodnotenia:
Evaluation criteria:

Verejný priestor
Public space
9

Bezbariérovosť
Accessibility
9

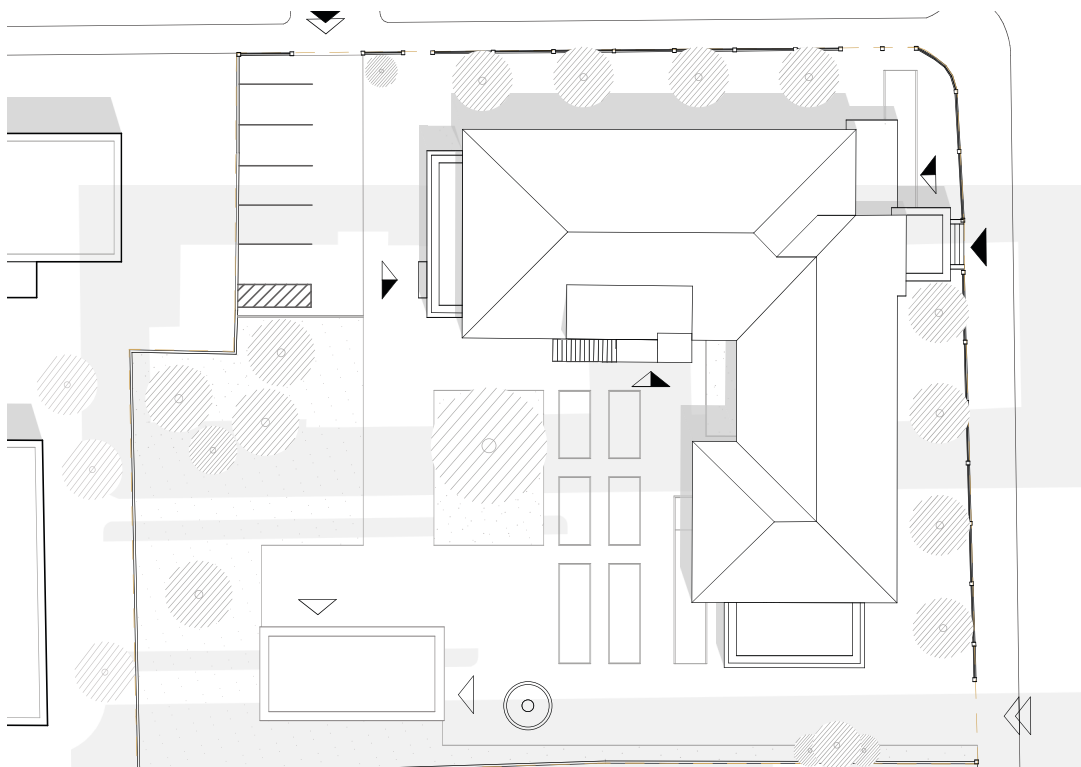
Autenticita
Authenticity
7

Dispozícia
Layout
8

Udržiateľnosť
Sustainability
7

Ekonomická náročnosť
Economic cost
7

Situácia návrh
mierka 1:500
Zdroj [4]
Situation
proposal
scale 1:500

Základný koncept a postoj k historickej hmote

Základnou ideou tejto varianty je zachovanie a zveľadenie existujúcej historickej stavby pri dôslednom rešpektovaní limitov stanovených pamiatkovou ochranou. Návrh je postavený na princípe čo najvyššej miery reverzibility stavebných zásahov, ktorá umožňuje reagovať na súčasné prevádzkové a spoločenské požiadavky bez nevratného narušenia historickej stavebnej substance.

Historický objekt je v tomto variante chápaný ako stabilná a hodnotná architektonická vrstva, do ktorej sú vkladané nové, jednoznačne čitateľné súčasné zásahy. Nové hmoty a architektonické prvky sú navrhované tak, aby boli na prvý pohľad identifikovateľné ako zásahy svojej doby, čím objekt nadobúda aktuálny výraz bez straty autenticity. Konceptia vedome nepracuje s historizujúcou imitáciou, ale s kontrastom medzi pôvodnou architektúrou a novými prvkami.

Kľúčovým limitom návrhu je zachovanie integrity uličných fasád, najmä severnej a východnej, do ktorých je zasahované len minimálne. Transformácie sú sústredené predovšetkým do dvorovej a záhradnej časti objektu. Súčasťou návrhu je odstránenie nevhodných neskorších úprav, výmena nevyhovujúcich okenných výplní za drevené okná s bledým náterom a dôsledná obnova vstupných aj interiérových dverí.

Core Concept and Stance Toward Historical Mass

The fundamental idea of this variant is to preserve and enhance the existing historical building while strictly respecting the limits set by heritage protection. The design is based on the principle of the highest possible degree of reversibility of construction interventions, allowing for a response to contemporary operational and social requirements without irreversibly disrupting the historical building substance.

In this variant, the historical object is understood as a stable and valuable architectural layer into which new, clearly legible contemporary interventions are inserted. New masses and architectural elements are designed to be identifiable at first glance as interventions of their time, giving the object a modern expression without losing its authenticity. The concept consciously avoids historicizing imitation, opting instead for a contrast between the original architecture and new elements.

A key limitation of the design is the preservation of the integrity of the street facades, especially the northern and eastern ones, which are only minimally interfered with. Transformations are concentrated primarily in the courtyard and garden parts of the object. The proposal includes removing unsuitable later modifications, replacing substandard window frames with wooden windows in a pale finish, and thoroughly restoring both entrance and interior doors.

Urbanistické a priestorové vzťahy

Urbanistické riešenie vychádza z vnímania objektu ako aktívneho mestského prvku na rozhraní historického jadra a obytného prostredia. Návrh pracuje s potenciálom zvýšeného pohybu chodcov a návštevníkov v okolí objektu a interpretuje túto situáciu ako príležitosť pre vrstvenie rôznych mier verejnosti.

Hlavný vstup z nárožia je zachovaný v pôvodnej polohe, avšak jeho výlučná dominancia je vedome oslabená doplnením ďalších, funkčne špecializovaných vstupov. Z ulice Viliama Paulínyho Tótha je navrhnutý samostatný bezbariérový vstup rampou do suterénnej časti objektu určený pre prevádzku sociálnej práce. Tento diskretný vstup umožňuje paralelné fungovanie rozdielnych prevádzkových režimov bez vzájomného rušenia.

Záhradný priestor je v tomto variante chápaný ako samostatná aktívna vrstva areálu. Do jeho priestoru je umiestnený samostatne stojaci objekt kaviarne, ktorý funguje nezávisle od hlavnej budovy a vizuálne sa uplatňuje aj z uličných pohľadov. Kaviareň s terasou akcentuje polohu obnovenej fontány a prispieva k celodennej aktivácii záhrady. Záhradná úprava centralizuje jestvujúcu lipu a je doplnená o rozsiahlejšiu bylinkovú záhradu. Priestor záhrady je koncipovaný ako flexibilný verejno-komunitný priestor, ktorého konkrétne formy využitia zostávajú otvorené ďalšiemu programovému vývoju. Parkovanie je riešené ako sekundárna funkcia areálu a je situované tak, aby nenarušalo pobytový charakter verejných plôch.

Urban and Spatial Relationships

The urban solution stems from perceiving the object as an active urban element at the interface of the historical core and the residential environment. The design capitalizes on the potential for increased pedestrian and visitor movement around the building and interprets this as an opportunity to layer different degrees of public accessibility.

The main entrance from the corner is preserved in its original position; however, its exclusive dominance is consciously weakened by adding other functionally specialized entrances. From Viliam Paulíny-Tóth Street, a separate barrier-free entrance via a ramp is proposed, leading to the building's basement, intended for social work operations. This discreet entrance enables parallel operation of different operational regimes without mutual interference.

The garden space in this variant is understood as an independent active layer of the site. A standalone café building is placed within it, functioning independently of the main building and visually asserting itself even from street views. The café, with its terrace, accentuates the restored fountain's position and contributes to the garden's all-day activation. The garden landscaping centers on the existing linden tree and is complemented by a more extensive herb garden. The garden space is conceived as a flexible public-community space, the specific uses of which remain open to further programmatic development. Parking is treated as a secondary function of the site and is located to avoid disturbing the residential character of the public areas.

vizualizácia návrhu
Zdroj [4]
design visualization

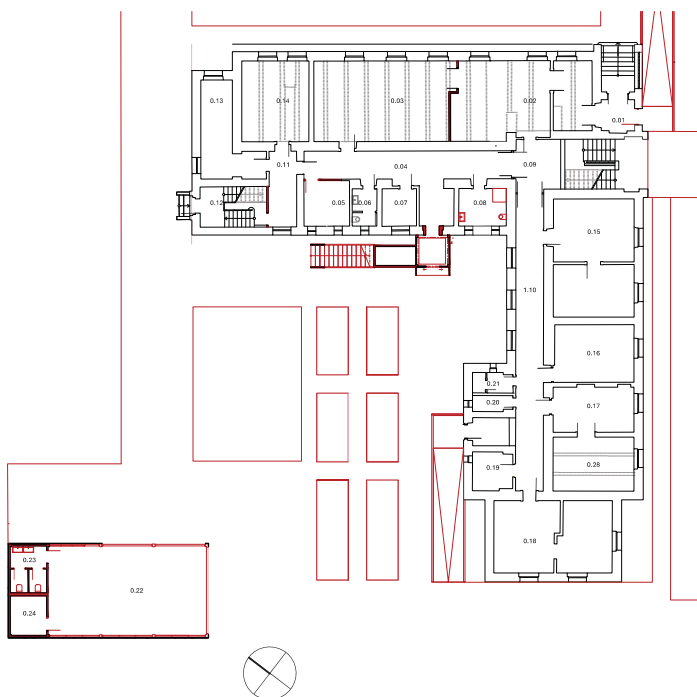

Variant C Variant C

0.01	Vstupný priestor	0.01	Entrance area
0.02	Čakáreň	0.02	Entrance hall
0.03	Kancelárie	0.03	Offices
0.04	Chodba	0.04	Corridor
0.05	Kuchynka	0.05	Library
0.06	Toaleta	0.06	Toilet
0.07	Kúpeľňa	0.07	Bathroom
0.08	Toaleta imobilný	0.08	Accessible toilet
0.09	Vstupný priestor	0.09	Entrance area
0.10	Chodba	0.10	Corridor
0.11	Chodba	0.11	Corridor
0.12	Vstupný priestor	0.12	Entrance area
0.13	Archív	0.13	Archive
0.14	Depozitár	0.14	Depository
0.15	Sklad	0.15	Storage room
0.16	Technická miestnosť	0.16	Technical room
0.17	Sklad	0.17	Storage room
0.18	Sklad	0.18	Storage room
0.19	Kúpeľňa	0.19	Bathroom
0.20	Výlevka	0.20	Utility sink
0.21	Toaleta	0.21	Toilet
0.22	Kaviareň	0.22	Café
0.23	Toaleta	0.23	Toilet
0.24	Sklad	0.24	Storage room

Návrh 1. podzemné podlažie
mierka 1:500

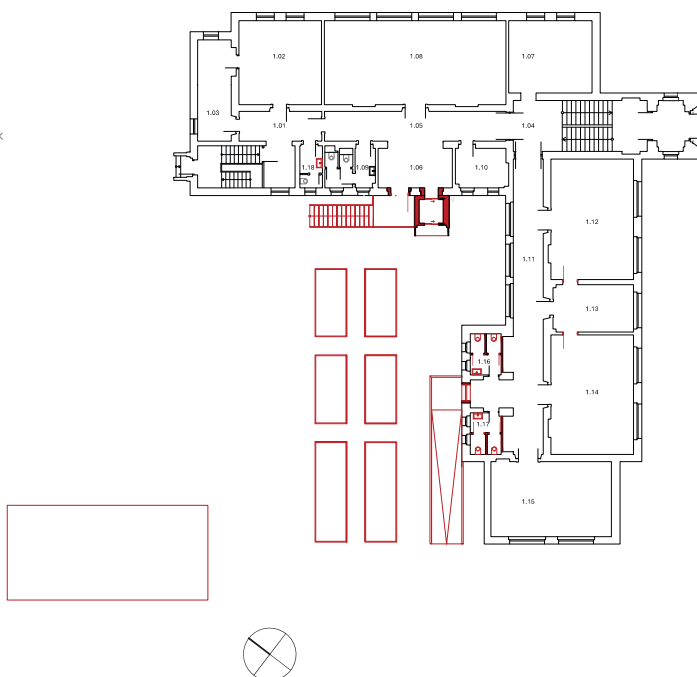
Design 1. lower ground floor
scale 1:500

1.01	Vstupné priestory	1.01	Entrance areas
1.02	Kancelária	1.02	Office
1.03	Kuchynka	1.03	Kitchenette
1.04	Chodba	1.04	Corridor
1.05	Chodba	1.05	Corridor
1.06	Vstupný priestor	1.06	Entrance area
1.07	Vstup + info	1.07	Entrance + information desk
1.08	Spoločenská miestnosť	1.08	Social room
1.09	Toaleta	1.09	Toilet
1.10	Toaleta imobilný	1.10	Accessible toilet
1.11	Chodba	1.11	Corridor
1.12	Výstavná miestnosť	1.12	Exhibition room
1.13	Výstavná miestnosť	1.13	Exhibition room
1.14	Výstavná miestnosť	1.14	Exhibition room
1.15	Izba L. Thurzovej	1.15	L. Thurzo's Room
1.16	Toaleta	1.16	Toilet
1.17	Toaleta	1.17	Toilet
1.18	Toaleta	1.18	Toilet

Návrh 1. nadzemné podlažie
mierka 1:500

Design 1st ground floor
scale 1:500

Dispozičné riešenie

Dispozičný koncept je založený na očistení objektu od nevhodných neskorších zásahov a na novom usporiadaní vnútorných priestorov do samostatných prevádzkových okruhov. Cieľom je umožniť paralelné fungovanie rôznorodých funkcií pri zachovaní prehľadnej orientácie a logických prevádzkových väzieb.

Objekt je rozdelený na štyri základné prevádzkové okruhy. Prvým je správa Živeny, pre ktorú je vyčlenené západné krídlo objektu so samostatným vstupom na úrovni suterénu a prvého nadzemného podlažia. Druhý okruh tvoria priestory sociálnej práce so zázemím fungujúce ako samostatná a diskretná jednotka s vlastným vstupom z exteriéru.

Hlavný vstup z ulice P. O. Hviezdoslava obsluhuje zvyšné dve prevádzkové sféry. Priestory na prenájom, triedy a učebne sú situované na vyšších podlažiach objektu. Verejné priestory pre návštevníkov sú sústredené najmä na prvom nadzemnom podlaží, kde sa nachádzajú výstavné miestnosti prezentujúce činnosť spolku Živena, jeho históriu a kultúrny kontext bylinárstva. Západná časť podlažia je vyhradená pre rozľahlý spoločenský priestor.

Na druhom nadzemnom podlaží je umiestnená divadelná sála s javiskom a zázemím. Podlažie je funkčne rozdelené na verejnú časť s divadelnou prevádzkou a na prenajímateľnú časť s učebňami prepojenými kabinetom. Podkrovie, ktoré bolo pôvodne nevyužívané, je aktivované ako samostatná flexibilná vrstva. Vysoký krov umožňuje zdvihnutie úrovne podlahy nad stropné trámy, čím vznikajú dva otvorené priestory vhodné pre ďalšie využitie.

Vertikálna komunikácia je riešená kombináciou existujúceho schodiska a novo navrhovaného exteriérového výťahu, ktorého poloha zohľadňuje potreby všetkých prevádzkových okruhov. Parkovanie je zabezpečené v dvorovej časti objektu, kde je navrhnutých päť parkovacích miest vrátane dobijacej stanice pre elektromobily.

Architektonický výraz a nové vrstvy

Architektonický výraz je charakteristický priznaním nových vrstiev v kontakte s historickou hmotou. Nové architektonické prvky sú navrhnuté ako ľahké, prevažne transparentné konštrukcie, ktoré sú k historickému objektu prísadené bez jeho deformácie. Ich výraz je vedome súčasný a kontrastný, čím sa posilňuje čitateľnosť zásahov a ich časová identifikácia.

Najvýraznejším novým prvkom je presklený exteriérový výťah prísadený k fasáde severného krídla v dvorovej časti. Tento vertikálny akcent mení charakter vnútorného dvora a zároveň jasne artikuluje súčasnú architektonickú vrstvu. Výťah je priestorovo prepojený celopreskleným strešným vikierom, ktorý zabezpečuje presvetlenie a bezbariérové sprístupnenie podkrovia. Zásahy do strešnej roviny sú vedené v súlade s pamiatkovými požiadavkami a orientované prednostne do dvorovej časti objektu. Uličné pohľady zostávajú bez zásadnej zmeny, čím je zachovaná historická silueta stavby.

Spatial Layout

The layout concept is based on clearing the building of unsuitable later interventions and a new arrangement of internal spaces into independent operational circuits. The goal is to enable the parallel functioning of diverse functions while maintaining clear orientation and logical operational links.

The object is divided into four basic operational circuits. The first is the administration of Živena, located in the western wing of the building, with a separate entrance at the basement and first-floor levels. The second circuit consists of social work spaces with facilities, functioning as an independent, discreet unit with its own exterior entrance.

The main entrance from P. O. Hviezdoslav Street serves the remaining two operational spheres. Rentable spaces, classrooms, and study rooms are situated on the upper floors. Public spaces for visitors are concentrated mainly on the first floor, where exhibition rooms present the activities of the Živena association, its history, and the cultural context of herbalism. The western part of the floor is reserved for a large social space.

On the second floor, there is a theater hall with a stage and backstage facilities. The floor is functionally divided into a public area for theater operations and a rentable area with classrooms, connected by an office. The attic, which was originally unused, is activated as an independent flexible layer. The high roof truss allows the floor level to be raised above the ceiling beams, creating two open spaces suitable for further use. Vertical communication is addressed by combining the existing staircase with a newly proposed exterior elevator, the location of which is designed to accommodate all operational circuits.

Architectural Expression and New Layers

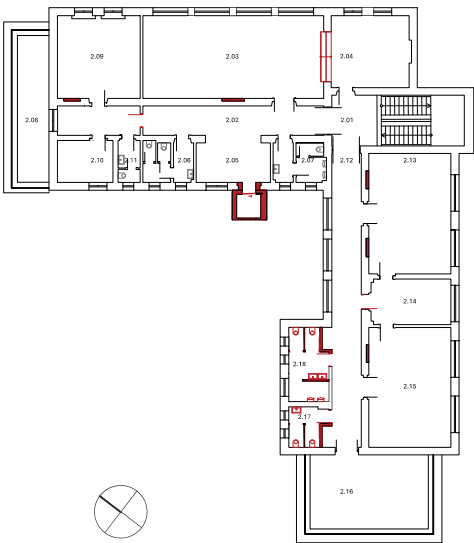
The architectural expression is characterized by the acknowledgment of new layers in contact with the historical mass. New architectural elements are designed as light, predominantly transparent structures that are attached to the historical object without deforming it. Their expression is consciously contemporary and contrasting, which strengthens the legibility of the interventions and their temporal identification.

The most prominent new element is the glazed exterior elevator attached to the facade of the northern wing in the courtyard part. This vertical accent changes the character of the inner courtyard while clearly articulating a contemporary architectural layer. The elevator is spatially connected to a fully glazed roof dormer, which ensures natural light and barrier-free access to the attic. Interventions to the roof plane are conducted in accordance with heritage requirements and are primarily oriented toward the courtyard. Street views remain unchanged, thus preserving the building's historical silhouette.

2.01	Chodba	2.01	Corridor
2.02	Chodba	2.02	Corridor
2.03	Divadelná sála	2.03	Theater hall
2.04	Vstupný priestor	2.04	Entrance area
2.05	Toaleta	2.05	Toilet
2.06	Toaleta	2.06	Toilet
2.07	Terasa	2.07	Terrace
2.08	Zázemie divadla	2.08	Backstage area
2.09	Šatňa hosťia	2.09	Theater cloakroom
2.10	Toaleta	2.10	Toilet
2.11	Chodba	2.11	Corridor
2.12	Trieda	2.12	Classroom
2.13	Kancelária	2.13	Office
2.14	Trieda	2.14	Classroom
2.15	Terasa	2.15	Terrace
2.16	Toaleta	2.16	Toilet

Návrh 2. nadzemné podlažie
mierka 1:500

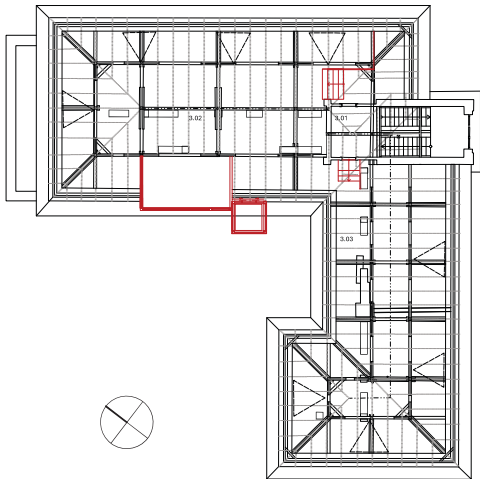
Design 2nd floor
scale 1:500

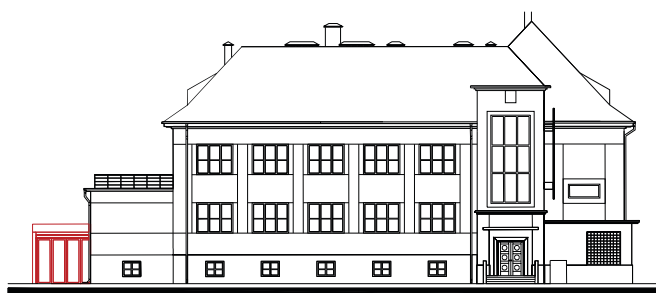

3.01	Chodba	3.01	Corridor
3.02	Spoločenská miestnosť	3.02	Social room
3.03	Zázemie (sklad)	3.03	Backstage area

Návrh podkrovia
mierka 1:500

Attic design
scale 1:500

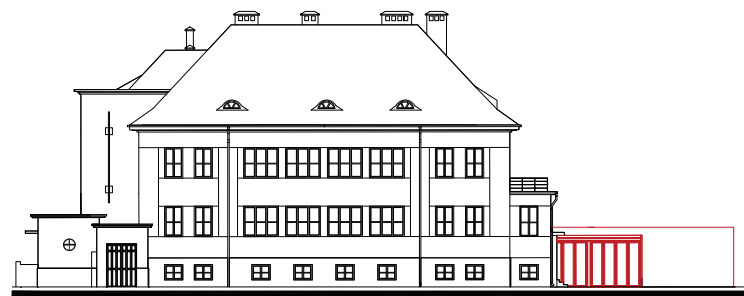
Pohľady - návrh / mierka 1:500
Elevations - draft / mierka 1:500

Pohľad východný / mierka 1:500
East Elevation / scale 1:500

Pohľad západný / mierka 1:500
West Elevation / scale 1:500

Pohľad južný / mierka 1:500
South Elevation / scale 1:500

Pohľad severný / mierka 1:500
North Elevation / scale 1:500

Materiálové a konštrukčné riešenie

Nové konštrukcie sú navrhnuté ako autonómne a reverzibilné. Exteriérový výťah je riešený ako oceľová šachta s presklením a tienením z perforovaného kovu. Kaviareň v záhrade je navrhnutá ako stĺpový nosný systém s výplňovým murivom a veľkoplošným zasklením, čo umožňuje jej nezávislú prevádzku a vysokú mieru otvorenosti. Všetky nové objekty a prvky sú založené na železobetónových základoch.

Udržateľnosť a prevádzková racionalita

Variant uvažuje s komplexnou revíziou technických systémov objektu a s ich prispôbením súčasným energetickým a environmentálnym štandardom. Predpokladá sa zmena systému vykurovania s využitím obnoviteľných zdrojov energie, predovšetkým tepelných čerpadiel, a optimalizácia prevádzkových nákladov objektu.

Otázka zateplenia obvodových konštrukcií je riešená s ohľadom na charakter funkcionalistickej architektúry a požiadavku zachovania jej výrazových kvalít. Pozornosť je venovaná aj obnove záhradného priestoru a zvýšeniu podielu zelene ako aktívneho prvku mikroklimy areálu.

Ekonomická koncepcia vychádza z minimalistického prístupu k rozsahu stavebných zásahov a z preferencie presne cielených intervencií. Rozsiahle prístavby sú vylúčené v prospech menších, technicky efektívnych zásahov, ktoré riešia konkrétne prevádzkové potreby, najmä v oblasti bezbariérovosti a organizácie vstupov. Prisadený presklený výťah a samostatne stojaca kaviareň predstavujú investične kontrolované zásahy s nízkymi prevádzkovými nárokmi.

Material and Structural Solution

New structures are designed to be autonomous and reversible. The exterior elevator is designed as a steel shaft with glazing and shading made of perforated metal. The café in the garden is designed as a column-based load-bearing system with infill masonry and large-format glazing, enabling independent operation and a high degree of openness. All new objects and elements are built on reinforced concrete foundations.

Sustainability and Operational Rationality

The variant considers a comprehensive revision of the building's technical systems and their adaptation to current energy and environmental standards. It assumes a change in the heating system using renewable energy sources, primarily heat pumps, and an optimization of the building's operational costs.

The issue of insulating the perimeter structures is addressed in light of the functionalist architecture's character and the requirement to preserve its expressive qualities. Attention is also paid to restoring the garden space and increasing the proportion of greenery as an active element of the site's microclimate.

The economic concept is based on a minimalist approach to the scope of construction interventions and a preference for precisely targeted interventions. Extensive additions are excluded in favor of smaller, technically efficient interventions that address specific operational needs, especially in accessibility and entrance organization. The attached glass elevator and standalone café represent investment-controlled interventions with low operational demands.

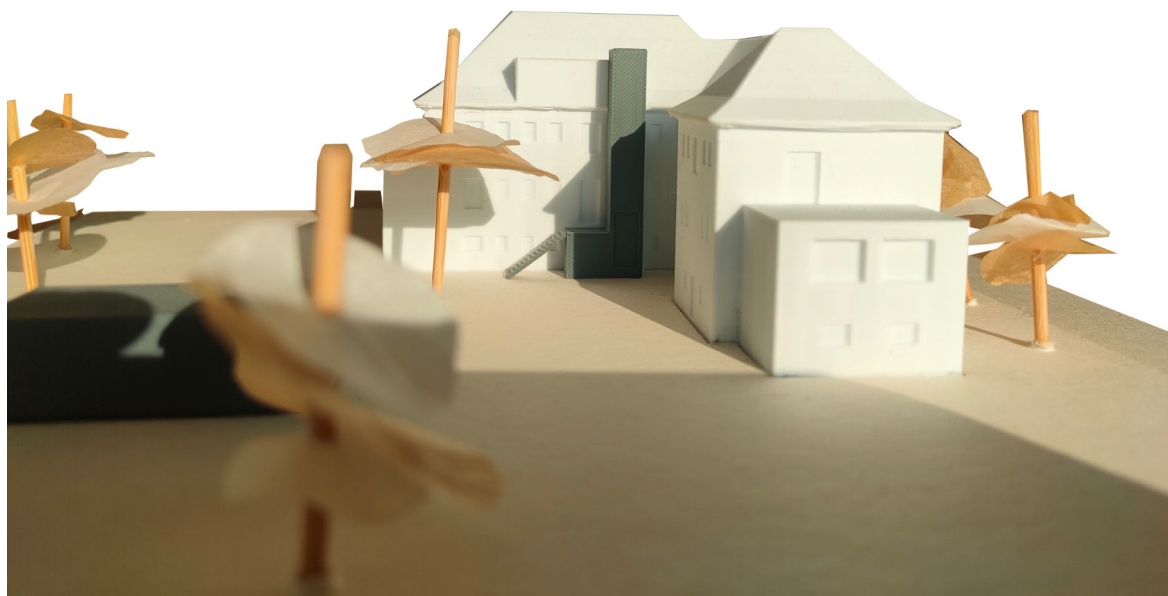
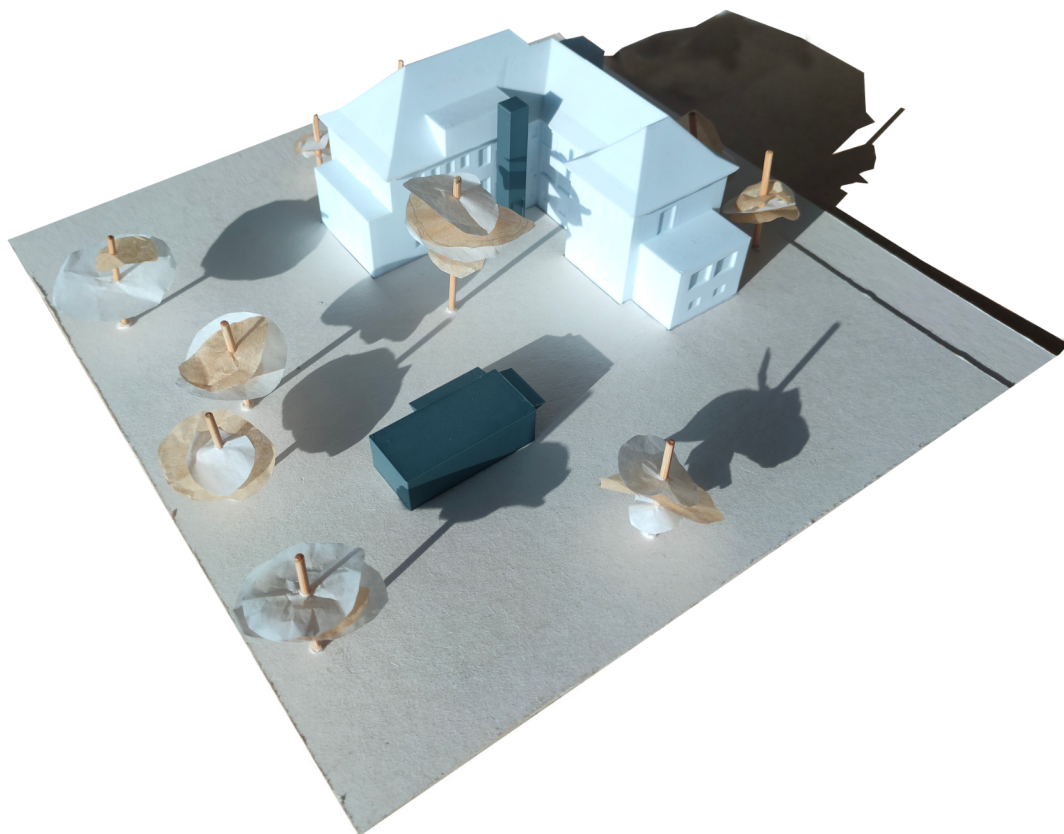
vizualizácia návrhu
Zdroj [4]
design visualization

vizualizácia návrhu
Zdroj [4]
design visualization

Variant C Variant C

3D model / autor Tereza Vicianová
3D model / author Tereza Vicianová

Variant D - Lenka Zsilinszká

Variant D - Lenka Zsilinszká

Kritériá hodnotenia:
Evaluation criteria:

Verejný priestor
Public space
7

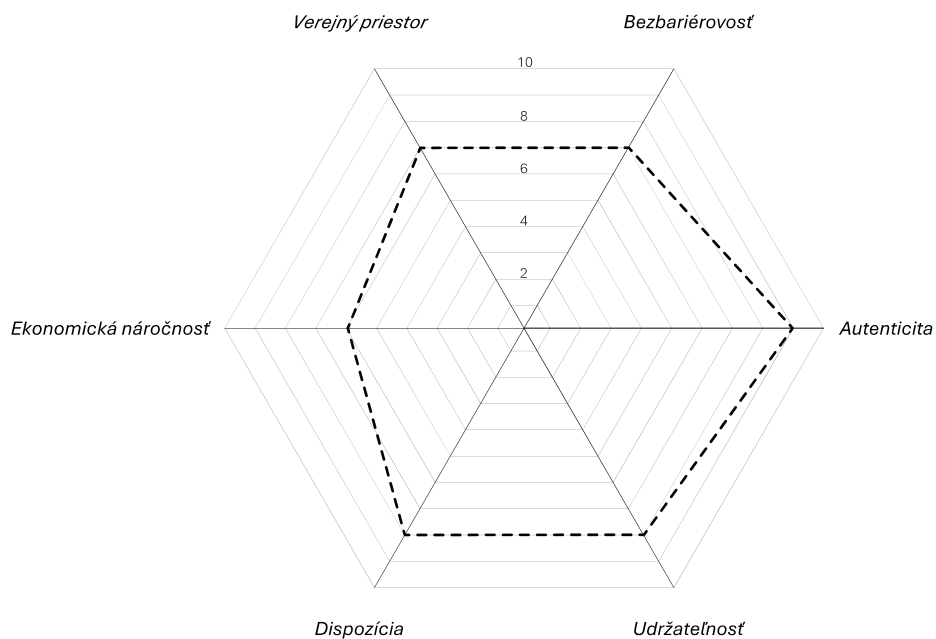
Bezbariérovosť
Accessibility
7

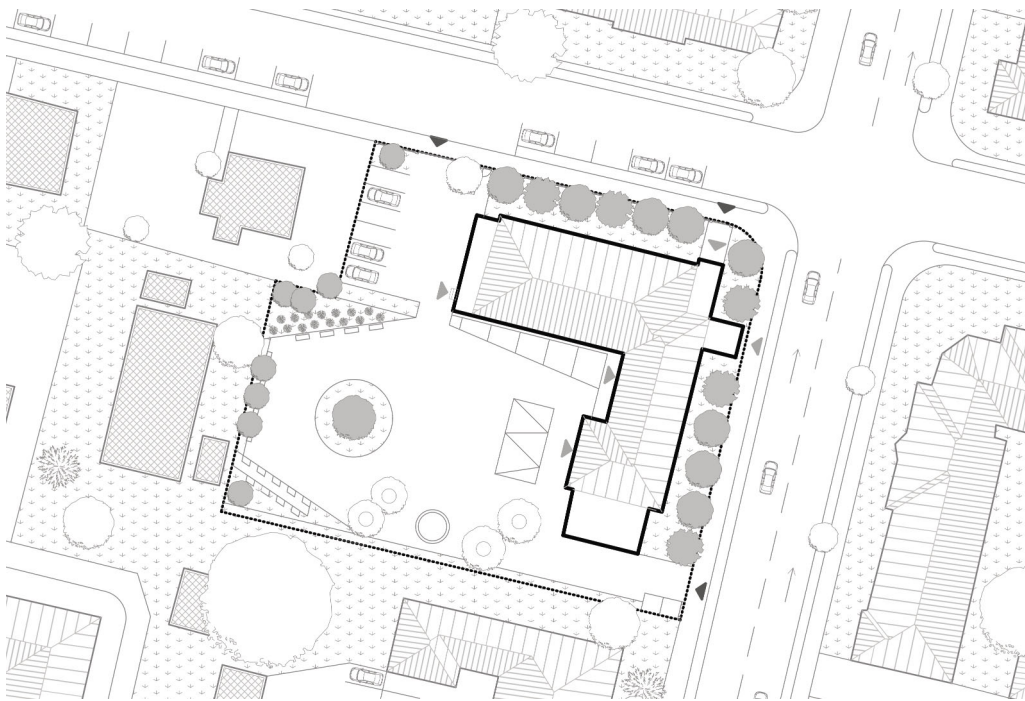
Autenticita
Authenticity
9

Dispozícia
Layout
8

Udržiateľnosť
Sustainability
8

Ekonomická náročnosť
Economic cost
6

Situácia návrh
mierka 1:500
Zdroj [5]
Situation
proposal
scale 1:500

Základný koncept a postoj k historickej hmote

Tento variant je tým najkonzervatívnejším a vychádza z dôsledného rešpektovania historickej architektúry objektu Domu Živeny a jej uličného obrazu, ktorý je v návrhu ponechaný bez zásahov. Základným princípom obnovy je minimalizácia intervencií do samotnej stavby a presunutie architektonickej ambície do organizácie verejného priestoru, terénu a programu.

Historická hmota je v tomto variante chápaná ako stabilná, nemenná vrstva s vysokou kultúrnou hodnotou. Návrh ju nevníma ako objekt, ktorý je potrebné výrazovo aktualizovať, ale ako nosič dlhodobých procesov, vzdelávania, kultúry a komunitného života. Nové zásahy preto nevstupujú do priameho formálneho dialógu s historickou architektúrou, ale vytvárajú samostatnú infraštruktúrnú rovinu, ktorá objekt sprístupňuje, aktivuje a prepája s okolím.

Urbanistické a priestorové vzťahy

Urbanistická koncepcia je založená na transformácii záhradného areálu na hlavný aktívny verejný priestor celého komplexu. Pozemok je chápaný ako otvorená mestská plocha s pobytovým a komunitným charakterom, nie ako uzavreté zázemie historickej budovy.

Zachovaná a obnovená historická fontána zostáva stabilným kompozičným bodom návrhu a je začlenená do novej priestorovej organizácie záhrady. Statická doprava je jednoznačne definovaná a oddelená od pobytových častí, čím sa minimalizuje jej negatívny vplyv na kvalitu verejného priestoru.

Core Concept and Stance Toward Historical Mass

This variant is the most conservative and is based on the rigorous respect for the historical architecture of the Živena House and its street image, which is left entirely untouched in the proposal. The fundamental principle of the renewal is the minimization of interventions into the building itself, shifting architectural ambition toward the organization of public space, terrain, and programming.

In this variant, the historical mass is understood as a stable, immutable layer with high cultural value. The proposal does not view it as an object that needs to be updated in an expressive way, but rather as a carrier of long-term processes, education, culture, and community life. New interventions, therefore, do not enter into a direct formal dialogue with the historical architecture but instead create an independent infrastructural plane that makes the building accessible, activates it, and links it with its surroundings.

Urban and Spatial Relationships

The urban concept is based on transforming the garden area into the primary active public space of the entire complex. The plot is understood as an open urban area with a residential and community character, rather than a closed backdrop for the historical building. The preserved and restored historical fountain remains a stable compositional point of the design and is integrated into the new spatial organization of the garden. Static traffic (parking) is clearly defined and separated from the leisure areas, minimizing its negative impact on the quality of the public space.

Z pohľadu uličného obrazu objektu nedochádza k žiadnym zmenám. Uličné fasády, strešná rovina ani spôsob presvetlenia podkrovia z verejných pohľadov nie sú dotknuté, čím je zachovaná čitateľnosť nárožného funkcionalistického objektu v štruktúre mesta. Všetky nové priestorové vzťahy sa odohrávajú v dvorovej a záhradnej časti pozemku.

Dispozičné riešenie

Dispozičný koncept je podriadený novému vstupnému a pohybovému scenáru, ktorý je vedený zo záhradného priestoru. Kľúčovým prvkom návrhu je vytvorenie dominantnej prístupovej rampy, ktorá prepája exteriér so suterénom objektu a zároveň funguje ako hlavný bezbariérový vstup.

V suteréne južného krídla je v priamej väzbe na rampu navrhnutá kaviareň so sociálnym zázemím pre návštevníkov, ktorá tvorí aktívne rozhranie medzi záhradou a interiérom. Severné krídlo suterénu je vyhradené pre priestory občianskych združení a komunitných aktivít. Tieto nové funkcie si vyžadujú úpravu pôvodnej dispozície, pričom zásahy sú vedené s cieľom zachovať čitateľnosť pôvodnej architektonickej logiky stavby.

Prvé nadzemné podlažie je koncipované ako vzdelávacia vrstva objektu s priestormi pre kurzy, učebne a individuálne konzultácie.

Druhé nadzemné podlažie je venované tvorivým a kultúrnym aktivitám. Nachádzajú sa tu kreatívne a zážitkové ateliéry, ako aj obnovená divadelná sála. Pri tejto sále návrh pracuje s variantnými možnosťami jej využitia a flexibilného usporiadania.

Podkrovie je bezbariérovo sprístupnené výťahom a presvetlené vikierom orientovaným do dvora. Jeho funkčné využitie je ponechané otvorené, čo umožňuje jeho budúcu adaptáciu podľa aktuálnych potrieb a programových požiadaviek.

From the perspective of the street image, no changes occur. The street facades, the roof plane, and the method of lighting the attic from public views remain unaffected, thus preserving the legibility of the corner functionalist building within the city structure. All new spatial relationships occur in the courtyard and garden areas of the plot.

Spatial Layout

The layout concept is subordinated to a new entrance and movement scenario led from the garden space. A key element of the design is the creation of a dominant access ramp connecting the exterior to the building's basement and serving as the main barrier-free entrance.

In the basement of the southern wing, in direct connection to the ramp, a café with visitor sanitary facilities is proposed, forming an active interface between the garden and the interior. The northern wing of the basement is reserved for civic association and community activities. These new functions require adjustments to the original layout, with interventions aimed at preserving the building's original architectural logic and legibility.

The first floor is conceived as an educational layer of the building, with spaces for courses, classrooms, and individual consultations.

The second floor is dedicated to creative and cultural activities, housing experiential studios and the restored theater hall. For this hall, the proposal explores variant uses and flexible arrangements.

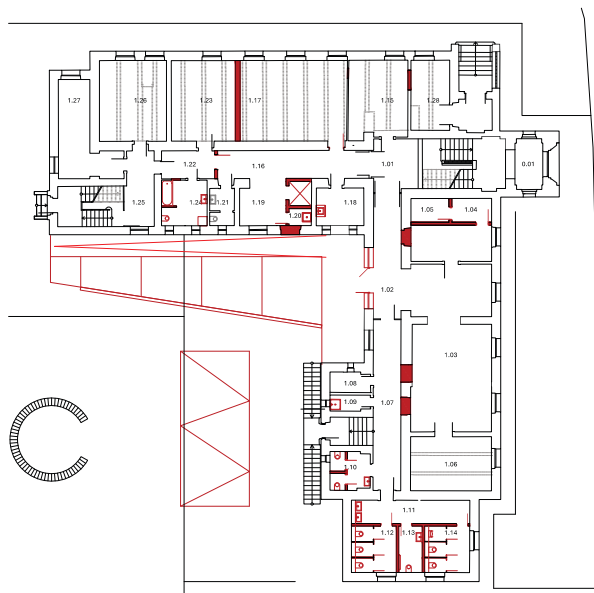
The attic is made barrier-free via an elevator and lit by a dormer facing the courtyard. Its functional use is left open, allowing for future adaptation according to current needs and programmatic requirements.

vizualizácia návrhu
Zdroj [5]
design visualization

Variant D Variant D

0.01	Zádverie	0.01	Vestibule
0.02	Schodisko	0.02	Staircase
0.03	Kaviareň	0.03	Café
0.04	Chodba	0.04	Corridor
0.05	Prípravovňa	0.05	Preparation room
0.06	Studený sklad	0.06	Cold storage
0.07	Sklad	0.07	Storage room
0.08	Chodba	0.08	Corridor
0.09	Šatňa	0.09	Changing room
0.10	Upratovačka	0.10	Janitor's room
0.11	Toalety zamestnanci	0.11	Staff toilets
0.12	Predsieň	0.12	Entrance hall
0.13	Toalety ženy	0.13	Women's toilet
0.14	Toalety imobilný	0.14	Accessible toilet
0.15	Toalety muži	0.15	Men's toilet
0.16	Depozitár	0.16	Depository
0.17	Chodba	0.17	Corridor
0.18	Dielňa	0.18	Workshop
0.19	Kuchynka	0.19	Kitchenette
0.20	Priestor pred výťahom	0.20	Elevator lobby
0.21	Upratovačka	0.21	Janitor's room
0.22	Toalety	0.22	Toilets
0.23	Chodba	0.23	Corridor
0.24	Občianske združenie	0.24	Community association room
0.25	Kúpeľňa	0.25	Bathroom
0.26	Chodba	0.26	Corridor
0.27	Občianske združenie	0.27	Community association room
0.28	Kuchynka	0.28	Kitchenette
0.29	Kotolňa	0.29	Boiler room

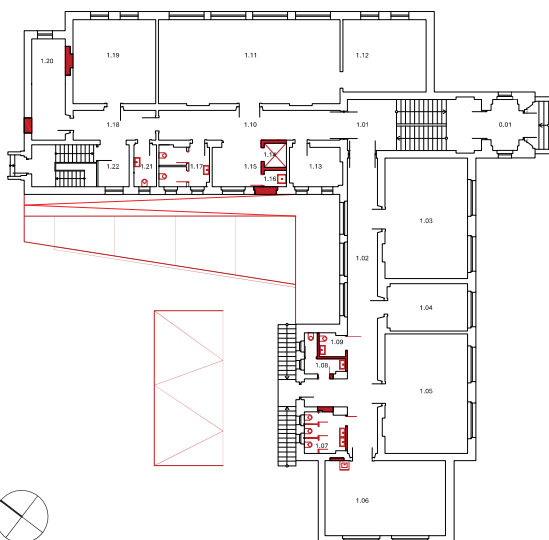

Návrh 1. podzemné podlažie
mierka 1:500

Design 1. lower ground floor
scale 1:500

0.01	Zádverie	0.01	Vestibule
1.01	Schodisko	1.01	Staircase
1.02	Chodba	1.02	Corridor
1.03	Učebňa	1.03	Classroom
1.04	Detský psychológ	1.04	Child psychologist's office
1.05	Učebňa	1.05	Classroom
1.06	Učebňa	1.06	Classroom
1.07	Toaleta ženy	1.07	Women's toilet
1.08	Toaleta muži	1.08	Men's toilet
1.09	Toaleta imobilný	1.09	Accessible toilet
1.10	Chodba	1.10	Corridor
1.11	Výstavná miestnosť	1.11	Exhibition room
1.12	Pamätná i. Boženy Turzovej	1.12	Memorial room of Božena Turzová
1.13	Sklad	1.13	Storage room
1.14	Výťah	1.14	Elevator
1.15	Priestor pred výťahom	1.15	Elevator lobby
1.16	Upratovačka	1.16	Janitor's room
1.17	Toalety	1.17	Toilets
1.18	Chodba	1.18	Corridor
1.19	Poradenská miestnosť	1.19	Counseling room
1.20	Archív	1.20	Archive
1.21	Toalety	1.21	Toilets
1.22	Schodisko	1.22	Staircase

Návrh 1. Nadzemné podlažie
mierka 1:500

Design 1st ground floor
scale 1:500

Architektonický výraz a nové vrstvy

Architektonický výraz je zámerne potlačený v prospech práce s terénom, pohybom a krajinnno-architektonickými prvkami. Nové zásahy sa neprejavujú ako výrazné objemy, ale ako súčasť modelácie záhradného priestoru.

Dominantným architektonickým prvkom sa stáva vstupná rampa, ktorá okrem technickej funkcie bezbariérového prístupu plní aj pobytovú a orientačnú úlohu. Rampa je navrhnutá ako viacúrovňový priestor s možnosťou krátkodobého zotrvania, čím sa stáva aktívnu súčasťou verejného priestoru.

Zásahy do samotnej hmoty objektu sú minimalizované a majú prevažne technický charakter, ako presvetlenie podkrovia z dvorovej strany a vloženie interiérového výťahu ako vertikálnej komunikačnej infraštruktúry.

Materiálové a konštrukčné riešenie

Materiálové a konštrukčné riešenie vychádza z predpokladu zachovania existujúcich nosných konštrukcií historickej stavby. Nové zásahy sú realizované predovšetkým v exteriéri a majú charakter železobetónových a ocelových konštrukcií integrovaných do terénu.

Prístupová rampa je navrhnutá ako masívna železobetónová konštrukcia so zapustením do záhradného terénu. Interiérový výťah zabezpečuje vertikálnu bezbariérovú komunikáciu v rámci objektu. Presvetlenie podkrovia je riešené vikierom orientovaným do dvorovej časti, pričom návrh zvažuje aj využitie systémov prenosu denného svetla z dvorovej strany bez zásahu do strešnej roviny.

Udržiateľnosť a prevádzková racionalita

Udržiateľnosť je založená na princípe maximálneho využitia existujúcej stavebnej substance a minimalizácie nových zásahov do historickej architektúry. Obnova objektu predpokladá revíziu a modernizáciu inžinierskych sietí, výmenu vnútorných rozvodov, elektroinštalácií a zmenu systému vykurovania a prípravy teplej úžitkovej vody.

Otázka zateplenia obvodových konštrukcií je riešená mimoriadne citlivo s ohľadom na hodnotu funkcionalistickej architektúry. Významným prínosom návrhu je revitalizácia záhrady, obnova historickej fontány a posilnenie pobytového zelene, ktorá zlepšuje mikroklimu areálu a podporuje jeho celoročné využitie. Variant pracuje s minimalistickým prístupom k samotnej budove, no s výraznejším investičným dôrazom na exteriérové úpravy a riešenie bezbariérovosti. Výstavba prístupovej rampy a interiérového výťahu predstavuje významnú časť investičných nákladov, no zároveň zabezpečuje plnohodnotnú dostupnosť objektu pre všetky skupiny užívateľov.

Ďalšie investície súvisia s obnovou technickej infraštruktúry, výmenou okenných a strešných otvorov, zateplením podkrovia a modernizáciou vykurovacieho systému. Návrh zachováva existujúcu zeleň a historickú hodnotu záhradného areálu, pričom jeho krajinnno-architektonická transformácia vytvára dlhodobý potenciál pre verejné, komunitné a vzdelávacie využitie.

Architectural Expression and New Layers

Architectural expression is intentionally suppressed in favor of working with terrain, movement, and landscape-architectural elements. New interventions do not manifest as prominent volumes but as part of the modeling of the garden space.

The entrance ramp becomes the dominant architectural element; beyond its technical function as a barrier-free access route, it also serves a residential and orientational role. The ramp is designed as a multi-level space with the possibility for short-term stays, making it an active part of the public space. Interventions into the building mass itself are minimized and are primarily technical, such as lighting the attic from the courtyard side and installing an interior elevator as vertical communication infrastructure.

Material and Structural Solution

The material and structural solution is based on the assumption that the existing load-bearing structures of the historical building will be preserved. New interventions are primarily carried out on the exterior and consist of reinforced concrete and steel structures integrated into the terrain.

The access ramp is designed as a massive reinforced concrete structure recessed into the garden terrain. The interior elevator ensures vertical barrier-free communication within the building. Attic lighting is addressed via a dormer oriented toward the courtyard, while the design also considers using daylight transport systems (light pipes) from the courtyard side without interfering with the roof plane.

Sustainability and Operational Rationality

Sustainability is based on the principles of maximizing the use of existing building materials and minimizing new interventions into the historical architecture. The building's renewal involves revisions and modernizations to utility networks, the replacement of internal piping and electrical wiring, and changes to the heating and domestic hot water preparation systems.

The issue of insulating the perimeter structures is addressed with extreme sensitivity regarding the value of the functionalist architecture. A significant contribution of the proposal is the revitalization of the garden, the restoration of the historical fountain, and the strengthening of residential greenery, which improves the site's microclimate and supports year-round use. This variant takes a minimalist approach to the building itself, with a greater investment in exterior improvements and accessibility solutions. The construction of the access ramp and the interior elevator represents a significant portion of the investment costs but ensures full accessibility for all user groups.

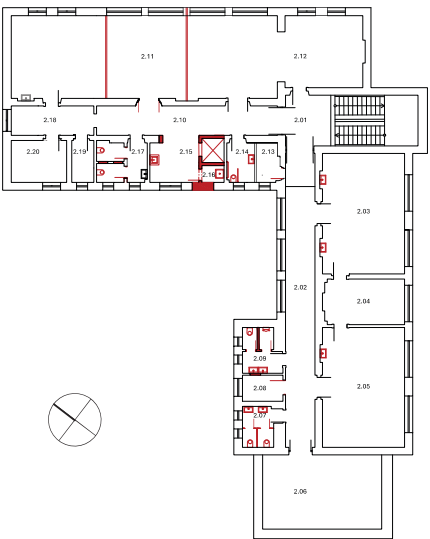
Further investments relate to the renewal of technical infrastructure, the replacement of window and roof openings, the insulation of the attic, and the modernization of the heating system. The proposal preserves the existing greenery and the historical value of the garden area, while its landscape-architectural transformation creates long-term potential for public, community, and educational use.

Variant D Variant D

2.01	Schodisko	2.01	Staircase
2.02	Chodba	2.02	Corridor
2.03	Zážitkový ateliér	2.03	Experiential studio
2.04	Sklad	2.04	Storage room
2.05	Kreatívny ateliér	2.05	Creative studio
2.06	Terasa	2.06	Terrace
2.07	Toaleta ženy	2.07	Women's toilet
2.08	Sklad	2.08	Storage room
2.09	Toaleta muži	2.09	Men's toilet
2.10	Chodba	2.10	Corridor
2.11	Divadelná sála	2.11	Theater hall
2.12	Javisko	2.12	Stage
2.13	Sklad	2.13	Storage room
2.14	Toalety imobilný	2.14	Accessible toilet
2.15	Miestnosť pred výťahom	2.15	Elevator lobby
2.16	Upratovačka	2.16	Janitor's room
2.17	Toalety	2.17	Toilets
2.18	Chodba	2.18	Corridor
2.19	Šatňa	2.19	Changing room
2.20	Sklad divadla	2.20	Theater storage

Návrh 2. nadzemné podlažie
mierka 1:500

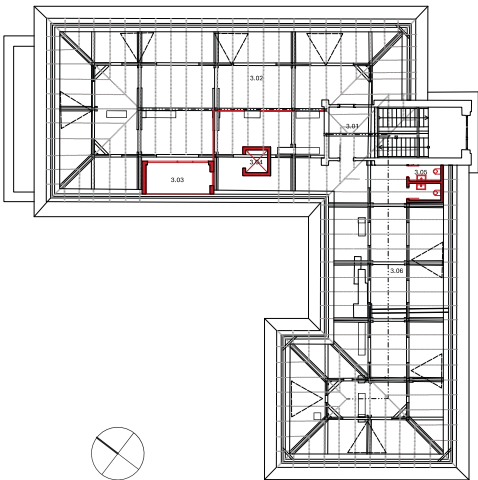
Design 2nd Floor
scale 1:500

3.01	Vstupná miestnosť	3.01	Entrance room
3.02	Otvorená galéria	3.02	Corridor
3.03	Balkón	3.03	Balcony
3.04	Výťah	3.04	Elevator
3.05	Toaleta	3.05	Toilet
3.06	Sklady	3.06	Storage rooms

Návrh podkrovia
mierka 1:500

Attic design
scale 1:500

vizualizácia návrhu
Zdroj [5]
design visualization

Pohľady - návrh / mierka 1:500
Elevations - draft / mierka 1:500

Pohľad východný / mierka 1:500
East Elevation / scale 1:500

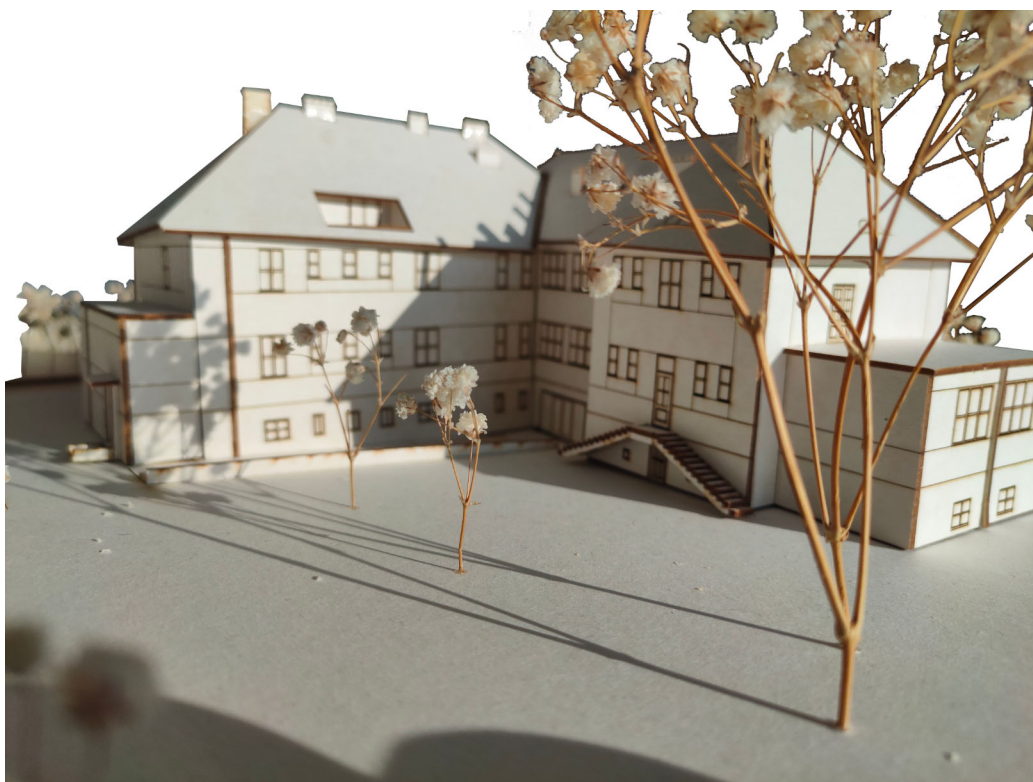
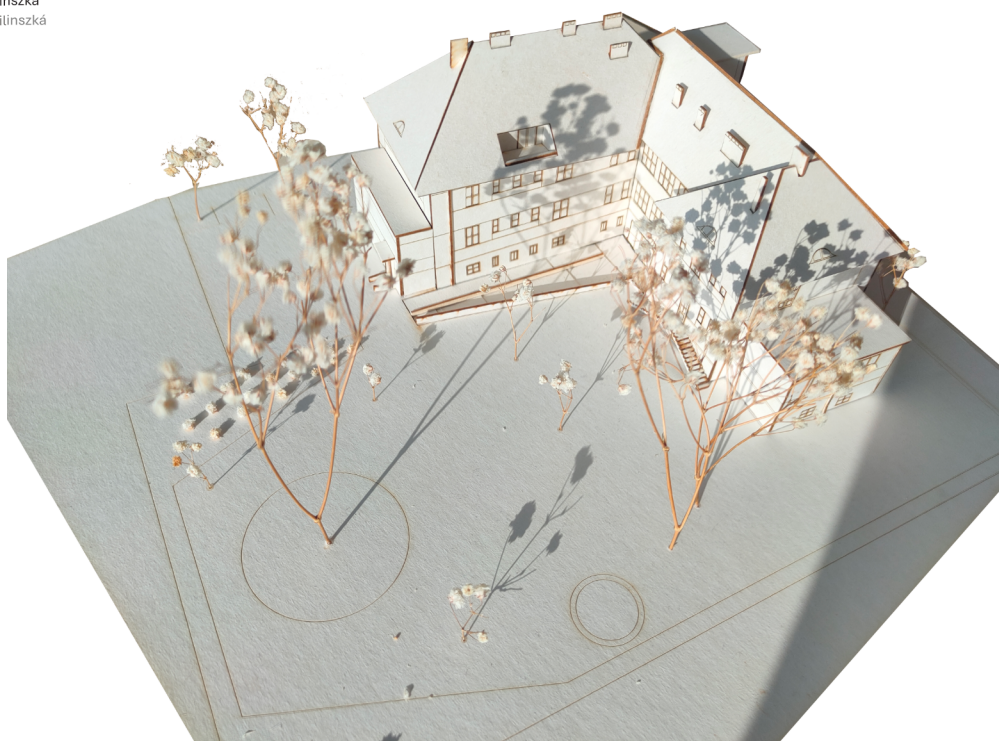
Pohľad južný / mierka 1:500
South Elevation / scale 1:500

Pohľad severný / mierka 1:500
North Elevation / scale 1:500

Variant D Variant D

3D model / autor Lenka Zsilinszká
3D model / author Lenka Zsilinszká

Spoločné znaky

Rešpekt k historickej hmote a pamiatkovej ochrane

Všetky návrhy vychádzajú z dôsledného rešpektovania historickej hodnoty objektu Domu Živeny a akceptujú jeho status národnej kultúrnej pamiatky. Uličné fasády, základná hmotová skladba stavby a jej architektonický výraz smerom do verejného priestoru sú vo všetkých variantoch chránené ako primárna nosná vrstva identity objektu.

Zachovanie základnej architektonickej kompozície objektu

Spoločným východiskom je zachovanie pôdorysnej konfigurácie v tvare písmena L, akcentovaného schodiskového rizalitu a čitateľnej konštrukčnej logiky pôvodnej funkcionalistickej architektúry. Ani jeden z návrhov nenaruša základnú priestorovú logiku objektu ani jeho urbanistické osadenie.

Minimalizácia zásahov do uličných pohľadov

Všetky návrhy dôsledne pracujú s princípom ochrany uličného obrazu stavby. Nové architektonické zásahy sú orientované výlučne do dvorovej alebo záhradnej časti pozemku, čím sa zachováva historická silueta objektu v pohľadoch z ulíc Pavla Országha Hviezdoslava a Viliama Paulínyho Tótha.

Odstránenie nevhodných neskorších zásahov

Spoločným krokom všetkých variantov je očistenie objektu od neskorších, technicky a architektonicky nevyhovujúcich úprav. Návrhy počítajú s odstránením provizórnych prístavieb, schodísk a výplní otvorov, ktoré narušali pôvodný architektonický výraz stavby.

Návrat k autentickým materiálovým a detailovým riešeniam

Všetky návrhy uvažujú s výmenou nevyhovujúcich plastových okien za drevené repliky pôvodných výplní, obnovou vstupných dverí, omietok a detailov v súlade s pamiatkovými požiadavkami. Materiálová autenticita je chápaná ako základná hodnota obnovy.

Integrácia bezbariérového pohybu

Každý variant rieši bezbariérovosť objektu ako nevyhnutnú súčasť súčasného využitia. Hoci sa jednotlivé riešenia líšia formou (výťah, rampa, ich kombinácia), cieľom všetkých návrhov je zabezpečiť plnohodnotný bezbariérový prístup do všetkých funkčne významných častí objektu.

Aktivácia záhradného a dvorového priestoru

Všetky návrhy považujú záhradu za kľúčový rozvojový priestor objektu. Záhradný areál je chápaný ako aktívna súčasť prevádzky, miesto stretávania, vzdelávania, kultúrnych a komunitných aktivít, a nie len ako pasívne zázemie stavby.

Shared Features

Respect for Historical Mass and Heritage Protection

All proposals are based on a rigorous respect for the historical value of the Živena House and accept its status as a National Cultural Monument. The street facades, the fundamental volumetric composition of the building, and its architectural expression toward public space are protected in all variants as the primary load-bearing layer of the building's identity.

Preservation of the Fundamental Architectural Composition

A common starting point is the preservation of the L-shaped floor plan configuration, the accented staircase risalit, and the legible structural logic of the original functionalist architecture. None of the proposals disrupts the building's basic spatial logic or its urban placement.

Minimization of Interventions into Street Views

All designs strictly adhere to the principle of protecting the building's street-level image. New architectural interventions are oriented exclusively toward the courtyard or garden areas of the plot, thereby preserving the building's historical silhouette in views from Pavol Országh Hviezdoslav and Viliam Paulíny-Tóth Streets.

Removal of Inappropriate Later Interventions

A shared step across all variants is the clearing of the building from later, technically and architecturally unsatisfactory modifications. The proposals account for the removal of temporary additions, staircases, and openings that disrupted the structure's original architectural expression.

Return to Authentic Material and Detail Solutions

All proposals include replacing unsuitable plastic windows with wooden replicas of the original fittings and restoring entrance doors, plaster, and details in accordance with heritage requirements. Material authenticity is understood as a fundamental value of the restoration.

Integration of Barrier-Free Movement

Each variant addresses the building's accessibility as an essential component of contemporary use. Although individual solutions differ in form (elevator, ramp, or a combination thereof), the goal of all proposals is to ensure full barrier-free access to all functionally significant parts of the building.

Activation of the Garden and Courtyard Space

All proposals regard the garden as a key development space for the object. The garden area is understood as an active part of the operation—a place for meetings, education, cultural, and community activities—rather than just a passive backdrop to the building.

Nové funkčné využitie podporujúce verejný charakter objektu

Spoločným menovateľom návrhov je orientácia na verejne prístupné funkcie, vzdelávacie, kultúrne, komunitné a sociálne aktivity. Dom Živeny je vo všetkých variantoch koncipovaný ako otvorená inštitúcia s viacvrstvovým programom.

Čitateľné odlíšenie nových architektonických vrstiev

Vo všetkých návrhoch sú nové zásahy jasne rozpoznateľné od historickej hmoty, či už materiálovo, konštrukčne alebo výrazovo. Tento princíp umožňuje čitateľnosť jednotlivých časových vrstiev a zodpovedá súčasným prístupom k pamiatkovej obnove.

Dôraz na dlhodobú udržateľnosť a adaptabilitu

Všetky varianty pracujú s myšlienkou dlhodobej udržateľnosti objektu: technickej, prevádzkovej aj programovej. Návrhy umožňujú budúce úpravy a adaptácie bez nutnosti zásadných zásahov do historickej substance.

Rozdielne znaky

Miera a charakter zásahu do historickej hmoty

*Variant A pracuje s výraznou mierou zásahu do historickej hmoty smerom do záhradného priestoru, pričom vedome mení hmotový výraz objektu a aktívne pracuje so strešnou rovinou ako s architektonickým prvkom súčasnej interpretácie.

*Variant B rovnako uplatňuje výraznú mieru zásahu do historickej hmoty, avšak s odlišným charakterom – zásahy sú orientované predovšetkým na doplnenie funkčných a prevádzkových vrstiev bez radikálnej hmotovej transformácie objektu.

*Variant C historickú hmotu objektu zásadne nemení; nové architektonické ambície presúva mimo samotnú stavbu, najmä do záhradného priestoru a samostatných doplnkových objektov.

*Variant D zachováva hmotu objektu takmer v nezmenenom stave, pričom nové zásahy sú sústredené do úprav terénu, riešenia bezbariérového pohybu a organizácie infraštruktúry verejného priestoru.

Prístup k strešnej rovine a podkrovíu

*Variant A pracuje so strešnou rovinou aktívne a výrazovo prostredníctvom dvojice nových vikierov, ktoré zásadne redefinujú využitie podkrovia aj architektonický výraz stavby smerom do dvorovej časti.

*Variant B pracuje so strechou umierneným spôsobom, prostredníctvom jedného pozdĺžneho vikiera, ktorého primárnou funkciou je presvetlenie a sprístupnenie podkrovných priestorov z dvorovej strany.

*Variant C zasahuje do strešnej roviny dostavanou hmotou výťahovej šachty, ktorá je architektonicky prepojená s menším vikierom. Tento prvok zabezpečuje funkčné aj priestorové prepojenie vertikálnej komunikácie so strešnou rovinou a podkrovím.

New Functional Use Supporting the Building's Public Character

A common denominator of the proposals is the orientation toward publicly accessible functions: educational, cultural, community, and social activities. In all variants, the Živena House is conceived as an open institution with a multi-layered program.

Clear Distinction of New Architectural Layers

In all designs, new interventions are clearly recognizable from the historical mass, whether through material, construction, or expression. This principle ensures the legibility of individual chronological layers and aligns with contemporary approaches to heritage restoration.

Emphasis on Long-Term Sustainability and Adaptability

All variants work with the idea of the building's long-term sustainability: technical, operational, and programmatic. The designs allow for future adjustments and adaptations without the need for fundamental interventions into the historical substance.

Divergent Features

Extent and Character of Intervention into Historical Mass

* Variant A employs a significant degree of intervention into the historical mass toward the garden space, consciously altering the building's volumetric expression and actively using the roof plane as an architectural element for contemporary interpretation.

* Variant B likewise applies a significant degree of intervention, though with a different character—focusing primarily on supplementing functional and operational layers without a radical volumetric transformation of the object.

* Variant C does not fundamentally alter the building's historical mass; it shifts new architectural ambitions outside the structure itself, primarily into the garden space and through standalone supplementary objects.

* Variant D preserves the building's mass in almost unchanged form, with new interventions focused on terrain adjustments, accessibility solutions, and the organization of public space infrastructure.

Approach to the Roof Plane and Attic

* Variant A actively and expressively engages the roof plane through a pair of new dormers that fundamentally redefine the attic's use and the building's architectural expression toward the courtyard.

* Variant B approaches the roof more moderately, using a single longitudinal dormer whose primary function is to provide light and access to the attic spaces from the courtyard side.

* Variant C intervenes in the roof plane with the extended mass of an elevator shaft, architecturally linked to a smaller dormer. This element ensures functional and spatial connectivity between vertical communication and the attic.

*Variant D strešnú rovinu prakticky nemení; pracuje s existujúcimi svetlákmi alebo s nepriamym presvetlením prostredníctvom špeciálnych strešných škriadiel, čím zachováva pôvodnú siluetu stavby.

Autorský výraz a miera súčasnej interpretácie

*Variant A pracuje s výrazným autorským konceptom založeným na abstrahujúcej textúre a čitateľnom kontraste medzi historickou a súčasnou architektonickou vrstvou.

*Variant B uplatňuje striedmy a racionálny architektonický výraz, v ktorom má prioritu funkčnosť, prevádzková logika a umiernená forma zásahov.

*Variant C formuje svoju identitu predovšetkým prostredníctvom exteriéru a programovej skladby, pričom samotná hmota historického objektu zostáva výrazovo potlačená.

*Variant D vedome eliminuje autorskú expresiu v prospech autenticity existujúcej architektúry, dôrazu na priestorové vzťahy a infraštruktúrne riešenie pohybu.

Spôsob riešenia bezbariérovosti

*Variant A rieši bezbariérový pohyb integrovane v rámci interiéru aj exteriéru objektu prostredníctvom výťahu vloženého do jestvujúcej hmoty a doplnených bezbariérových vstupov.

*Variant B kombinuje vnútorný výťah s novými vstupmi zo záhradného priestoru, čím vytvára viacero bezbariérových nástupov do objektu.

*Variant C zabezpečuje bezbariérovosť prostredníctvom prisadeného exteriérového výťahu, ktorý funguje ako samostatný architektonický a prevádzkový prvok.

*Variant D stavia riešenie bezbariérového pohybu na dominantnej prístupovej rampe v exteriéri doplnenej interiérovým výťahom v jestvujúcej hmote objektu.

Práca so záhradou a exteriérom

*Variant A v záhradnom priestore vytvára otvorený verejný priestor prepojený s príslušnými ulicami doplnený o nový objekt menšej mierky, ktorý nenaruša priechodnosť ani otvorenosť areálu a zachováva jeho plynulé priestorové vzťahy.

*Variant B využíva záhradu ako doplnkový verejný priestor s autonómnou kaviarňou, ktorá výrazne vstupuje do centrálnej časti pozemku. Týmto zásahom dochádza k transformácii pôdorysnej konfigurácie objektu z tvaru „L“ na tvar „U“, v dôsledku čoho je záhradný priestor opticky a funkčne rozdelený na tri samostatné časti.

*Variant C v záhrade rovnako vytvára otvorený verejný priestor s prepojením na uličnú sieť, pričom nový objekt menšej mierky je navrhnutý tak, aby neobmedzoval priehľady ani kontinuitu priestoru a zachoval otvorený charakter areálu.

*Variant D pristupuje k návrhu záhrady historizačne v pôdorysnej a kompozičnej logike. Priestor je organizovaný okolo centrálne akcentovanej lípy, pričom dochádza k morfológickej úprave terénu prehĺbením časti pri objekte, ktorá sa transformuje na pobytový priestor a zároveň slúži ako hlavný vstupný priestor ku kaviarni.

*Variant D practically leaves the roof plane unchanged; it works with existing skylights or indirect lighting via special roof tiles, thus preserving the building's original silhouette.

Signature Expression and Degree of Contemporary Interpretation

*Variant A employs a strong signature concept based on abstracting texture and a legible contrast between historical and contemporary architectural layers.

*Variant B applies a restrained, rational architectural expression, prioritizing functionality, operational logic, and a moderate level of intervention.

*Variant C forms its identity primarily through the exterior and the programmatic composition, while the mass of the historical object itself remains expressively subdued.

*Variant D consciously eliminates signature expression in favor of the authenticity of existing architecture, emphasizing spatial relationships and infrastructural solutions for movement.

Accessibility Solutions

*Variant A addresses barrier-free movement in an integrated manner, both inside and out, through an elevator inserted into the existing mass and added accessible entrances.

*Variant B combines an internal elevator with new entrances from the garden, creating multiple barrier-free access points to the building.

*Variant C ensures accessibility via an attached exterior elevator that functions as an independent architectural and operational element.

*Variant D bases its accessibility solution on a dominant external access ramp supplemented by an interior elevator within the existing building mass.

Work with the Garden and Exterior

*Variant A creates an open public space in the garden connected to the adjacent streets, supplemented by a new small-scale object that does not disrupt permeability or openness, maintaining fluid spatial relationships.

*Variant B utilizes the garden as a supplementary public space with an autonomous café that significantly occupies the central part of the plot. This intervention transforms the C-shaped footprint into a U-shape, dividing the garden space into three distinct parts.

*Variant V similarly creates an open public space with connections to the street network, where the new small-scale object is designed to avoid restricting views or spatial continuity.

*Variant D approaches the garden design with a historicizing logic in its layout and composition. The space is organized around a centrally accentuated linden tree, with morphological terrain adjustments that deepen the area near the building to create a residential space and a main entrance to the café.

Programová a prevádzková organizácia

*Variant A uplatňuje vnútorný výťah a výraznejšie zásahy do interiérovej dispozície, ktoré zahŕňajú úpravy hygienického zázemia, sanity a vybraných priečok, pričom základná priestorová logika objektu zostáva zachovaná.

*Variant B realizuje vnútorný výťah ako hlavný zásah do vnútornej štruktúry objektu, pričom ostatné dispozičné úpravy sú minimalizované a pôvodná vnútorná organizácia zostáva takmer bezo zmeny.

*Variant C pracuje s čiastkovými zásahmi do interiéru spočívajúcimi v úpravách niektorých priečok, otvorov a hygienického zázemia, pričom výťahová šachta je presunutá do exteriéru, čím sa redukuje zásah do vnútornej nosnej štruktúry.

*Variant D pracuje s rozsiahlymi zásahmi do vnútorného priestoru, ktoré zahŕňajú rozšírenie komunikačných chodieb, vloženie vnútorného výťahu, vytvorenie nového otvoru v obvodovej stene v mieste kaviarne, ako aj úpravy priečok, vybraných nosných stien a hygienického zázemia.

Programmatic and Operational Organization

* Variant A utilizes an internal elevator and more significant interventions into the interior layout, including adjustments to sanitary facilities and selected partitions, while the basic spatial logic remains preserved.

* Variant B implements an internal elevator as the main intervention into the internal structure, while other layout adjustments are minimized, leaving the original internal organization almost unchanged.

* Variant C involves partial interior interventions, including adjustments to certain partitions, openings, and sanitary facilities, while the elevator shaft is moved to the exterior to reduce impact on the internal load-bearing structure.

* Variant D involves extensive interventions into the internal space, including widening communication corridors, inserting an internal elevator, creating a new opening in the perimeter wall at the café location, and modifying partitions, selected load-bearing walls, and sanitary facilities.

Predložené architektonické návrhy obnovy Domu Živeny nepredstavujú súťaž alternatív smerujúcich k jedinému správne riešeniu, ale vedomú konfrontáciu rôznych architektonických postojov k historickej stavbe s vysokou kultúrnou a spoločenskou hodnotou. Každý z variantov formuluje vlastnú odpoveď na základnú otázku obnovy: ako transformovať historickú architektúru tak, aby si zachovala svoju autenticitu a zároveň bola schopná plnohodnotne fungovať v súčasnom kontexte.

Rozdiely medzi jednotlivými variantmi spočívajú predovšetkým v miere a charaktere zásahov do historickej hmoty, v spôsobe práce so strešnou rovinou, v riešení bezbariérovosti, v organizácii vnútorných priestorov a v koncepcii záhradného areálu. Od výrazných autorských zásahov pracujúcich s kontrolovaným kontrastom, cez racionálne a reverzibilné riešenia, až po minimalistické a infraštruktúrne prístupy sa pred čitateľom rozvíja škála možných stratégií obnovy.

Spoločným menovateľom všetkých návrhov je rešpekt k historickej hodnote objektu, ochrana uličného obrazu stavby, snaha o odstránenie nevhodných neskorších zásahov a dôraz na jeho verejný, kultúrno-vzdelávací charakter. Dom Živeny je vo všetkých variantoch chápaný ako otvorená inštitúcia, ktorá má potenciál opätovne sa stať aktívnou súčasťou mestského života, miestom stretávania, vzdelávania a kultúrnej výmeny.

Pluralita navrhovaných riešení poukazuje na skutočnosť, že obnova historických objektov nie je technickým ani formálnym problémom s jednoznačným výsledkom, ale procesom hľadania rovnováhy medzi ochranou dedičstva, súčasnými spoločenskými požiadavkami a autorskou interpretáciou. Práve schopnosť čítať rozdiely medzi variantmi nie ako konfliktné, ale ako komplementárne, predstavuje jeden z hlavných prínosov predloženej práce.

Z tohto pohľadu možno Dom Živeny vnímať nielen ako objekt obnovy, ale aj ako platformu pre diskusiu o súčasných prístupoch k pamiatkovej architektúre, kde sa stretáva kontinuita s transformáciou, tradícia so súčasnosťou a ochrana s tvorivou invenciou.

Dom Živeny ako otvorená otázka

Dom Živeny nevystupuje v rámci tohto projektu ako definitívne vyriešený architektonický problém, ale ako otvorená otázka, ktorá si vyžaduje neustále prehodnocovanie. Jeho historická hodnota, spoločenský význam aj súčasné prevádzkové nároky vytvárajú komplexný rámec, v ktorom neexistuje jediné správne riešenie. Každý zásah do takejto stavby je interpretáciou, reakciou na konkrétny čas, kontext a hodnotové nastavenie autora.

Projekt ukazuje, že rekonštrukcia historickej architektúry nie je procesom uzatvárania, ale, naopak, procesom otvárania možností. Dom Živena zostáva živým organizmom, ktorého budúca podoba sa bude formovať postupne prostredníctvom ďalších vrstiev, rozhodnutí a spoločenských potrieb. Práve táto neuzavretosť je jeho kvalitou, umožňuje reagovať na nové funkcie, nové spôsoby využívania aj meniace sa vnímanie kultúrneho dedičstva.

The architectural proposals presented for the restoration of the Živena House do not constitute a competition of alternatives aiming for a single "correct" solution. Instead, they constitute a conscious confrontation of various architectural stances toward a historical building of high cultural and social value. Each variant formulates its own answer to the fundamental question of restoration: how to transform historical architecture so that it preserves its authenticity while being fully capable of functioning within a contemporary context.

The differences between the individual variants lie primarily in the extent and character of interventions into the historical mass, the method of working with the roof plane, accessibility solutions, the organization of internal spaces, and the concept of the garden area. From prominent signature interventions working with controlled contrast to rational and reversible solutions, and finally to minimalist and infrastructural approaches, a wide range of possible restoration strategies unfolds before the reader.

The common denominator of all proposals is a deep respect for the historical value of the object, the protection of the building's street-level image, the effort to remove unsuitable later interventions, and an emphasis on its public, cultural, and educational character. In all variants, the Živena House is understood as an open institution that has the potential to once again become an active part of urban life—a place for meeting, education, and cultural exchange.

The plurality of proposed solutions underscores that the restoration of historical buildings is not a technical or formal problem with a single, definitive outcome. Rather, it is a process of seeking a balance between heritage protection, contemporary social requirements, and creative architectural interpretation. The ability to read the differences between the variants not as conflicting but as complementary represents one of the main contributions of this work.

From this perspective, the Živena House can be perceived not only as an object of restoration but also as a platform for discussion on contemporary approaches to heritage architecture—where continuity meets transformation, tradition meets the present, and preservation meets creative invention.

The Živena House as an Open Question

In the context of this project, the Živena House does not appear to be a definitively solved architectural problem, but rather an open question that requires constant reassessment. Its historical value, social significance, and contemporary operational demands create a complex framework in which no single solution is correct. Every intervention into such a building is an interpretation—a reaction to a specific time, context, and the author's value system.

The project demonstrates that the reconstruction of historical architecture is not a process of closure but rather one of opening possibilities. The Živena House remains a living organism whose future form will be gradually shaped by subsequent layers, decisions, and social needs. It is precisely this open-ended nature that makes it valuable, allowing it to respond to new functions, new uses, and changing perceptions of cultural heritage.

Význam plurality prístupov

Jedným z hlavných prínosov knihy je vedomé postavenie plurality architektonických prístupov do popredia. Štyri návrhy nevystupujú ako alternatívy v súťaži, ale ako rovnocenné interpretácie rovnakého zadania. Každý z nich pracuje s inou mierou zásahu, iným vzťahom k historickej hmote a iným akcentom na funkčné, prevádzkové či spoločenské aspekty objektu.

Pluralita sa tu neprejavuje ako slabosť alebo ne-jednoznačnosť, ale ako nástroj poznania. Porovnaním jednotlivých riešení je možné čítať architektonické rozhodnutia v širších súvislostiach, pochopiť ich dôsledky, limity aj potenciál. Projekt tak potvrdzuje, že kvalita architektonickej obnovy nespočíva v uniformite, ale v schopnosti viesť odborný dialóg medzi rôznymi postojmi, ktoré vychádzajú z rovnakého rešpektu k miestu a jeho hodnotám.

Presah knihy

Presah knihy Živena spočíva v tom, že prekračuje rámec konkrétneho objektu a stáva sa metodickým a pedagogickým nástrojom. Na príklade jedinej historickej stavby demonštruje širšie princípy práce s existujúcou architektúrou, otázky autenticity, udržateľnosti, bezbariérovosti, ekonomickej primeranosti aj spoločenskej zodpovednosti architekta.

Publikácia zároveň reflektuje význam architektonického vzdelávania ako priestoru pre slobodné, no odborne ukotvené hľadanie. Študentské návrhy tu nie sú prezentované ako hypotetické cvičenia, ale ako plnohodnotné architektonické postoje, ktoré môžu vstupovať do reálnej diskusie o budúcnosti kultúrneho dedičstva. Kniha sa tak stáva platformou pre dialóg medzi minulosťou a súčasnosťou, medzi ochranou a transformáciou, medzi tradíciou a súčasnou architektonickou praxou.

The Significance of a Plurality of Approaches

One of the primary contributions of this book is the conscious foregrounding of a plurality of architectural approaches. The four proposals do not act as alternatives in a competition but as equivalent interpretations of the same brief. Each works with a different degree of intervention, a different relationship to the historical mass, and a different emphasis on the building's functional, operational, or social aspects.

Plurality here is not manifested as a weakness or ambiguity, but as a tool for understanding. By comparing individual solutions, it is possible to read architectural decisions within broader contexts and to understand their consequences, limits, and potential. The project thus confirms that the quality of architectural renewal lies not in uniformity, but in the ability to conduct a professional dialogue between different stances that stem from the same respect for the site and its values.

The Impact of the Book

The impact of the book Živena lies in its transcending the framework of a specific building and becoming a methodological and pedagogical tool. Using the example of a single historical structure, it demonstrates broader principles for working with existing architecture: questions of authenticity, sustainability, accessibility, economic appropriateness, and the architect's social responsibility.

At the same time, the publication reflects the importance of architectural education as a space for free yet professionally anchored exploration. The student proposals are not presented here as hypothetical exercises, but as full-fledged architectural stances that can enter real-world discussions about the future of cultural heritage. The book thus becomes a platform for dialogue between the past and the present, between preservation and transformation, and between tradition and contemporary architectural practice.

Recenzný posudok publikácie

Hodnotenie publikácie

1. Odborná úroveň (hodnotí sa aktuálnosť obsahu, pôvodný prínos autora/autorov, citácie...):

Monografia je zaujímavým a pútavým čítaním o Živena ako jednom z prvých ženských slovenských spolkov ako aj o objekte Spolkového domu Živena postavaného na Ul. Hviezdoslavovej v Martine podľa projektu pražského architekta Jána Pacla z roku 1929. Stavba Spolkového domu Živena bola dokončená v roku 1933. Podrobne prezentuje získané poznatky o prvom ženskom spolku, jeho činnosti, o jeho histórii, o výstavbe a podrobnostiach samotného Spolkového domu, o urbanistickom koncepte osadenia v širšom kontexte urbanistickej štruktúry mesta Martin, o samotných historických premenách objektu, ako aj o podrobnom opise súčasnej podoby a jeho technického stavu. Zároveň v monografii je podrobne riešená idea udržateľnosti, metodika obnovy spolu s inventarizačným zoznamom hodnotných prvkov a kritériami hodnotenia jednotlivých návrhov – verejný priestor, autenticita, dispozícia, bezbariérovosť, udržateľnosť a ekonomická náročnosť. V monografii sú prezentované štyri návrhy študentov Stavebnej fakulty Slovenskej technickej univerzity v Bratislave – Variant Kudlejová, Variant Masaryková, Variant Vicianová a Variant Zsilinszka. V poslednej časti monografie sú predmetné návrhy podrobne rozanalyzované, a to práve na základe vyššie stanovených kritérií. Záver monografie je venovaný samotnej myšlienke jej spracovania a stanovania otvorenej otázky ako ďalej s objektom Spolkového domu Živena. Kapitoly sú radené v logickom poradí a vo vhodnej vzájomnej nadväznosti. Jazyk je zrozumiteľný aj pre širšiu verejnosť, čo považujem za veľký prínos diela. Odborne je napísaná na výbornej úrovni a poukazuje na celú škálu predmetnej témy.

2. Pedagogická úroveň (zrozumiteľnosť a logická štruktúra):

Publikácia bude hodnotnou učebnou pomôckou pre všetky študijné odbory zaoberajúce sa dejinami architektúry, historickými stavebnými technológiami, metodikami obnovy a udržateľnosti ako aj stavebnými konštrukciami. Publikácia je napísaná zrozumiteľným jazykom. Štruktúra diela je logická a založená od popisu spolku Živena až po stavbu ako takú vo variantnom riešení jej obnovy a udržateľnosti. Rovnako bude vhodnou publikáciou pre odbornú ako aj laickú verejnosť zaoberajúcou sa dejinami architektúry, výtvarného umenia ako aj ochranou kultúrneho dedičstva a pamiatkami 20. storočia.

3. Úroveň spracovania:

3.1. Jazyková úroveň:

Odborne je napísaná na dobrej úrovni a poukazuje na celú škálu predmetnej témy. Publikácia ešte neprešla jazykovou korektúrou. V diele sa vyskytujú menšie preklepy a štylistické či gramatické nedostatky, avšak

celková úroveň diela je na výbornej úrovni.

3.2. Odborná terminológia a správnosť uvádzania jednotiek SI:

Odborná terminológia je uvádzaná v publikácii na relevantnej úrovni.

3.3. Grafická úroveň (kvalita, názornosť grafov a obrázkov, prehľadnosť tabuliek):

Grafická úroveň a jej výpovedná hodnota je na výbornej a výpovednej úrovni. V publikácii sú vyobrazené dobové iluminácie, ilustrácie, dobové projekty, schematické zamerania ako aj fotografie dostatočne dopĺňujúce jednotlivé kapitoly. Samotné variantné riešenia obnovy veľmi názorne a vhodne spolu s vizualizáciami prezentujú jednotlivé alternatívne riešenia obnovy Domu Spolkového Živena.

4. Celkové zhodnotenie a odporúčanie (odporúčanie/ odporúčanie s úpravami/neodporúčanie) publikácie na vydanie:

Celkovo považujem publikáciu za vydarenú, ktorá bude nápomocná pri zorientovaní sa koncipovaní vstupov a metodológii obnovy významnej medzivojnovnej architektúry Slovenska - Spolkového domu Živena v Martine. Monografia bude vhodnou publikáciou pre kolegov z Pamiatkového úradu SR ako aj pre odbornú a laickú verejnosť. Publikácia bude hodnotnou pre všetky vysokoškolské študijné odbory zaoberajúce sa dejinami architektúry, koncipovaním metodiky obnovy, historickými stavebnými technológiami, historickými stavebnými konštrukciami. Z pamiatkarského hľadiska za pozitívny považujem metodický prístup obnovy Variant Zsilinszka, ktorý v najväčšej možnej miere zachováva autenticitu národnej kultúrnej pamiatky, v minimálnej miere narušuje jej pamiatkové hodnoty a veľmi pozitívne neuzatvára historickú záhradu tvoriacu integrálnu súčasť historického areálu Spolkového domu Živena. Rovnako zostávajúce riešenia sú riešené v pozitívnom smere pre zachovanie pamiatkových hodnôt s viacerými novodobými vstupmi hlavne v dvorovej časti samotného objektu ako aj v záhrade. Za nie príliš vhodné z hľadiska ochrany pamiatkového fondu ako aj súčasne stanovenej metodiky Pamiatkového úradu SR považujem konštatovanie zo strany 25 „splnenie platnej legislatívy si bude vyžadovať zateplenie obvodového plášťa a strešnej roviny stavby...“. Zateplenie obvodového plášťa pri predmetnom významnom objekte medzivojnovnej architektúry nie je prípustné. Ďalšie riešenia na elimináciu nevhodných zásahov z nedávnej minulosti výmena okien z plastových za drevené, výmena viacerých interiérových dverí atď. považujem za pozitívne konštatovanie v rámci celého elaborátu. Rovnako ako autori monografie z poslednej časti monografie považujem metodiku obnovy a udržateľnosti nateraz za nie uzavretú, ale ako otvorenú otázku, ktorá si vyžaduje neustále prehľadnocovanie.

Ing. arch. Karol Ďurian, PhD.

Použité zdroje a bibliografia

[1] SEMANCOVÁ Radka. Archív autora

[2] KUDLEJOVÁ, Eva, Bc.: Dom Živeny Martin [Diplomová práca] – Slovenská technická univerzita v Bratislave, Stavebná fakulta, Katedra architektúry, vedúci diplomovej práce: Ing. arch. Zuzana Nádaská, PhD., Bratislava: KARCH, STU SvF, 2025

[3] MASARYKOVÁ Monika. Študentská práca

[4] VICIANOVÁ Tereza. Študentská práca

[5] ZSILINSZKÁ, Lenka, Bc.: Modernizácia domu Živeny v Martine. [Diplomová práca]. Slovenská technická univerzita v Bratislave. Stavebná fakulta; Katedra architektúry. Vedúci práce: Ing. Filip Bránický, PhD., Bratislava: KARCH, SvF STU, 2025

[6] BRÁNICKÝ, Filip. Podoby udržateľnosti: Rozhovory. Brno: Akademické nakladatelství CERM, s. r. o., 2020. ISBN 978-80-7623-027-9.

[7] GREGOROVÁ, Jana a kol. Prezentácia architektonického dedičstva: Identita ako téma tvorby. Bratislava: Slovenská technická univerzita v Bratislave, Stavebná fakulta, 2024. ISBN 978-80-227-5541-2.

[8] KODAJOVÁ, Daniela a kolektív. Živena: 150 rokov spolku slovenských žien. Bratislava: Slovart, 2019. 304 s. ISBN 978-80-556-4149-2.

[9] SCHULZ, Christian Norberg. Genius loci: k fenomenológii architektúry. Praha: Odeon, 1990. ISBN 80-207-0241-5.

[10] PAŇÁK, Pavol. Prednášky z predmetu Stavebná kultúra v procese navrhovania. Slovenská technická univerzita v Bratislave, Stavebná fakulta, Katedra architektúry, 2024. Nepublikovaný pedagogický materiál.

[11] NÁDASKÁ, Zuzana. Ateliérová tvorba 6 – študentské práce. KARCH SvF STU Bratislava, 2025. Nepublikovaný vysokoškolský pedagogický materiál.

NÁZOV:

PODOBY UDRŽATEĽNOSTI Dom Živeny v Martine

AUTORSKÝ KOLEKTÍV:

Ing. Filip Bránický, PhD.,

Ing. arch. Zuzana Nádaská, PhD.

JUDr. Radka Semancová, Ing. Michal Kázik

ZOSTAVOVATEĽ A GRAFICKÝ DIZAJN:

Ing. Michal Kázik

JAZYKOVÉ KOREKCIE:

Mgr. Adriána Bránická

RECENZENT:

Ing. arch. Karol Ďurian, PhD.

VYDANÉ VO VYDAVATEĽSTVE

AKADEMICKÉ NAKLADATELSTVÍ CERM®, S.R.O.,

PURKYŇOVA 95A, 612 00 BRNO

PRVÉ VYDANIE

ROK VYDANIA:

2025

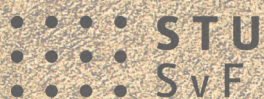
ISBN 978-80-7623-148-1 (pridelené elektronickej publikácii)

VŠETKY PRÁVA VYHRADENÉ

ROZSAH 87 STRÁN, FORMÁT B5

Táto publikácia vznikla v rámci projektu APVV-24-0063

Ochrana architektonického dedičstva: Inovatívne pohľady a riešenia a 045 STU-4/2024 Stavebná kultúra a jej kontinuita v oblasti architektonickej tvorby v mikroregiónoch Slovenska

SLOVENSKÁ TECHNICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
STAVEBNÁ FAKULTA
KATEDRA ARCHITEKTÚRY

ISBN 978-80-7623-148-1